

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

**Agroturistika jako nástroj posílení ekonomické
resilience mikroregionů**

Jan Zeman

Diplomová práce

2016

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Jan Zeman**
Osobní číslo: **E14479**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Regionální rozvoj: Bezpečnost regionu**
Název tématu: **Agroturistika jako nástroj posílení ekonomické resilience mikroregionů**
Zadávací katedra: **Ústav regionálních a bezpečnostních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Agroturistika zaznamenala svůj rozvoj především v první dekádě 21. století, kdy vznikla řada projektů na její podporu z veřejných zdrojů. Jedním z cílů této podpory by mělo být posílení ekonomického potenciálu venkovského prostoru společně se zvýšením bezpečnosti regionu v prostředí nových ekonomických hrozeb.

Cílem práce je vyhodnotit dopady agroturistiky na vybrané mikroregiony a navrhnou změny ve formě a zacílení veřejné podpory s ohledem na ekonomickou resilienci mikroregionů.

Osnova:

- Rešerše odborné literatury.
- Stanovení cílů práce a hypotézy, volba metod.
- Analýza využití agroturistiky na území České republiky.
- Výběr regionu ČR vhodného pro využití agroturistiky jako důležitého faktoru regionálního rozvoje.
- Analýza potenciálu vybraného regionu/mikroregionu.
- Návrhy opatření v oblasti agroturistiky jako nástroje posílení ekonomické resilience regionu.
- Formulace závěrů.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

FORET, Miroslav. 2013. Cestovní ruch v regionálním rozvoji. 1. vyd. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 137 s. ISBN 978-80-7375-739-7.

HUDEČKOVÁ Helena, Michal LOŠŤÁK a Adéla ŠEVČÍKOVÁ. 2006.

Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 189 s. ISBN 978-80-213-1413-9.

KOLEKTIV AUTORŮ. Venkovský cestovní ruch, jeho specifika a podmínky pro rozvoj. 2007. Praha: Oeconomica, 123 s. ISBN 978-80-245-1159-7.

SHARPLEY, Richard a David J TELFER. Tourism and development in the developing world. New York, NY: Routledge, 2008, xiv, 263 p. ISBN 9780203938041.

STRÍBRNÁ, Marie. 2005. Venkovská turistika a agroturistika. 1. vyd. Praha: Profi Press, 65 s. ISBN 80-867-2614-2.

ŠKODOVÁ-PARMOVÁ, Dagmar. 2007. Agroturistika. Vyd. 1. V Českých Budějovicích: Ekonomická fakulta, Jihočeská univerzita, 92 s. ISBN 978-80-7394-009-6.

WOKOUN, René. 2008. Regionální rozvoj: (východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování). Praha: Linde, 475 s. ISBN 978-807-2016-990.

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Martin Maštálka, Ph.D.

Ústav regionálních a bezpečnostních věd

Datum zadání diplomové práce:

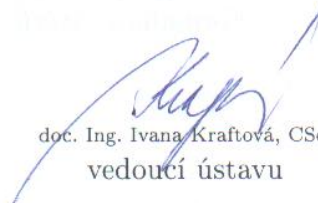
29. září 2015

Termín odevzdání diplomové práce:

29. dubna 2016

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Ivana Kraftová, CSc.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 29. září 2015

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych touto cestou poděkoval Ing. Martinovi Maštálkovi, Ph.D., který mi poskytl cenné rady, podnětné připomínky a komentáře, poradil mi s výběrem odborné literatury a velkou měrou mi pomohl při vedení práce.

ANOTACE

Cílem diplomové práce je na základě elementárních ekonomických ukazatelů prokázat pozitivní vliv agroturistiky na daný region. V první části jsou objasněny pojmy jako region, cestovní ruch a agroturistika. V dalších částech práce je zkoumán dopad vyplacené podpory na zvolený mikroregion. Tento dopad je zkoumán prostřednictvím vývoje elementárních ekonomických ukazatelů v daném regionu. Následně je vývoj tohoto regionu srovnán s vývojem těchto ukazatelů na území České republiky.

KLÍČOVÁ SLOVA

Agroturistika, region, ekonomická resilience regionu, cestovní ruch, finanční podpora

TITLE

Agrotourism as a tool for reinforcement of micro-regional economic resilience

ANNOTATION

The aim of the thesis is to demonstrate positive influence of agrotourism to micro-regions using elementary economic indicators. The first the thesis defines terms as region, tourism and agrotourism. In the second part there is examined impact of subsidies paid off to the projects implemented in the chosen micro-region. This impact is examined by progress of basic economy indicators in micro-region. Afterwards the progress of indicators in chosen region is compared to progress of indicators of the whole Czech Republic.

KEYWORDS

Agrotourism, region, economic endurance of micro-region, tourism, subsidy

OBSAH

ÚVOD	13
1 AGROTURISTIKA JAKO NÁSTROJ ROZVOJE REGIONU	15
1.1 REGION.....	15
1.1.1 Typy regionů.....	16
1.1.2 Struktura regionu a regionální struktura	17
1.1.3 Venkovský region	18
1.1.4 Regionální rozvoj	19
1.1.5 Regionální politika začátku 21. století	21
1.1.6 Nástroje regionální politiky	22
1.1.7 Ekonomická resilience regionu	23
1.2 CESTOVNÍ RUCH	25
1.2.1 Druhy a formy cestovního ruchu	26
1.2.2 Destinace.....	27
1.2.3 Dopady cestovního ruchu.....	28
1.2.4 Udržitelný cestovní ruch.....	29
1.2.5 Předpoklady cestovního ruchu vzhledem k venkovu.....	32
1.2.6 Prognóza vývoje cestovního ruchu do roku 2020.....	33
1.3 AGROTURISTIKA	33
1.3.1 Důvody účastníků cestovního ruchu pro agroturistiku.....	35
1.3.2 Možnosti cestovního ruchu na venkově	36
1.3.3 Destinační management z hlediska agroturistiky v regionálním rozvoji.....	37
1.4 FINANČNÍ A MARKETINGOVÁ PODPORA V OBLASTI VENKOVSKÉ TURISTIKY	39
1.4.1 Program rozvoje venkova.....	39
1.4.2 Česká centrála cestovního ruchu	43
2 VLIV PODPORY VENKOVSKÉHO CESTOVNÍHO RUCHU NA VYBRANÝ REGION	45
2.1 FINANČNÍ PODPORA PROGRAMU ROZVOJE VENKOVA, PODOPATŘENÍ 1.3- PODPORA CESTOVNÍHO RUCHU V PLÁNOVACÍM OBDOBÍ 2007 - 2013	47
2.1.1 Finanční podpora na celostátní úrovni	48
2.1.2 Finanční podpora na úrovni Kraje Vysočina	49
2.2 CHARAKTERISTIKA KRAJE VYSOČINA A OKRESU JIHLAVA Z HLEDISKA AGROTURISTIKY	49
2.2.1 Kraj Vysočina.....	49
2.2.2 Okres Jihlava	51
2.3 FINANČNÍ PODPORA V OKRESE JIHLAVA	52
2.4 ANALÝZA VYBRANÝCH EKONOMICKÝCH ÚDAJŮ V OKRESE JIHLAVA PO OBDRŽENÍ FINANČNÍ PODPORY 54	
2.4.1 Charakteristika vybraných obcí v okrese Jihlava.....	55
2.4.2 Podíl nezaměstnaných osob v okrese Jihlava před vyplacením podpory a po vyplacení	57

2.4.3	<i>Vývoj počtu hromadných ubytovacích zařízení a lůžek v okrese Jihlava před vyplacením podpory a po vyplacení.....</i>	58
2.4.4	<i>Vývoj regionálního HDP v Kraji Vysočina před vyplacením podpory a po vyplacení.....</i>	60
2.4.5	<i>Dopad vybraných projektů v okrese Jihlava na vybrané ekonomické ukazatele.....</i>	61
2.4.6	<i>Formulace závěrů dopadů vyplacené podpory na ekonomické charakteristiky vybraného území</i>	71

3 KOMPARACE VÝVOJE EKONOMICKÝCH UKAZATELŮ VE VYBRANÉM REGIONU

A ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY 73

3.1	SROVNÁNÍ VÝVOJE POČTU UBYTOVACÍCH ZAŘÍZENÍ A LŮŽEK V OKRESE JIHLAVA VZHLEDEM K VÝVOJI V ČR	73
3.2	SROVNÁNÍ VÝVOJE PODÍLU NEZAMĚSTNANÝCH OSOB V OKRESE JIHLAVA VZHLEDEM K VÝVOJI V ČR	76
3.3	SROVNÁNÍ VÝVOJE REGIONÁLNÍHO HDP NA OSOBU V KRAJI VYSOČINA A HDP NA OSOBU V ČR	77
3.4	FORMULACE ZÁVĚRŮ SROVNÁNÍ VYBRANÝCH EKONOMICKÝCH UKAZATELŮ NA ÚROVNI NIŽŠÍCH REGIONŮ A ČR.....	78

ZÁVĚR..... 81

ZDROJE..... 84

Seznam ilustrací

Obr. 1 - Typy regionů.....	16
Obr. 2 - Dvojí chápání regionálního rozvoje a regionální politika.....	20
Obr. 3 - PLANET - PEOPLE - PROFIT schéma	30
Obr. 4 - Předpoklady cestovního ruchu	32
Obr. 5 - Mapa regionalizace ČR do turistických regionů dle Czechtourism.....	45
Obr. 6 - Rozdělení finančních prostředků PRV v plánovacím období 2007 - 2013.....	47
Obr. 7 - Vývoj počtu vyplacených dotací a výše podpory	53
Obr. 8 - Poloha obce Třeštice	56
Obr. 9 - Poloha katastru obce Dlouhá Brtnice.....	56
Obr. 10 - Poloha katastru obce Pavlov	57
Obr. 11 - Vývoj podílu nezaměstnaných osob v okrese Jihlava v období 2005 - 2014	58
Obr. 12 - Vývoj počtu ubytovacích zařízení a počtu lůžek v okrese Jihlava	59
Obr. 13 - Vývoj Regionálního HDP a regionálního HDP na osobu v Kraji Vysočina před vyplacením podpory a po vyplacení	61
Obr. 14 - Vývoj rozpočtu obce Třeštice od 2000 do 2013	62
Obr. 15 - Vývoj podílu daňových příjmů v rozpočtu obce Třeštice.....	63
Obr. 16 - Vývoj nezaměstnanosti v obci Třeštice v období 2005 - 2016.....	64
Obr. 17 - Vývoj počtu podnikatelských subjektů v obci Třeštice	65
Obr. 18 - Vývoj rozpočtu obce Dlouhá Brtnice od 2000 do 2013	65
Obr. 19 - Vývoj podílu daňových příjmů v rozpočtu obce Dlouhá Brtnice	66
Obr. 20 - Vývoj nezaměstnanosti v obci Dlouhá Brtnice v období 2005 - 2016	67
Obr. 21 - Vývoj počtu podnikatelských subjektů v obci Dlouhá Brtnice.....	68
Obr. 22 - Vývoj rozpočtu obce Pavlov od 2000 do 2013	68
Obr. 23 - Vývoj podílu daňových příjmů v rozpočtu obce Pavlov.....	69
Obr. 24 - Vývoj nezaměstnanosti v obci Pavlov v období 2005 - 2016.....	70
Obr. 25 - Vývoj počtu podnikatelských subjektů v obci Pavlov	71
Obr. 26 - Vývoj počtu ubytovacích zařízení na území ČR v letech 1989-2014.....	74
Obr. 27 - Srovnání průběhu vývoje počtu ubytovacích zařízení v okrese Jihlava a v ČR	74
Obr. 28 - Srovnání vývoje počtu ubytovacích zařízení na obyvatele v okrese Jihlava a na území ČR.....	75
Obr. 29 - Srovnání vývoje počtu lůžek na obyvatele v okrese Jihlava a na území ČR.....	76
Obr. 30 - Srovnání vývoje podílu nezaměstnaných osob v okrese Jihlava vzhledem k vývoji v ČR.....	77

Obr. 31 - Srovnání vývoje regionálního HDP na osobu v Kraji Vysočina a HDP na osobu v
ČR.....78

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Teorie regionálního rozvoje	21
Tabulka 2 - Alokace požadovaných dotací a počet udělených dotací z podopatření „Podpora cestovního ruchu“ v plánovacím období 2007 - 2013 v ČR.....	48
Tabulka 3 - Výše požadovaných dotací a počet udělených dotací z podopatření „Podpora cestovního ruchu“ v plánovacím období 2007 – 2013 v Kraji Vysočina.....	49
Tabulka 4 - Přehled podpořených projektů v okrese Jihlava.....	52
Tabulka 5 - Přehled vybraných projektů v okrese Jihlava.....	55

Seznam zkratk

CR – Cestovní ruch

ČR – Česká republika

ČSÚ – Český statistický úřad

ESI Fondy – Evropské strukturální a investiční fondy

HDP – Hrubý domácí produkt

MMR – ministerstvo pro místní rozvoj

OECD – Organization for Economic Cooperation and Development

ORP – Obec s rozšířenou působností

PRV – Program rozvoje venkova

SZIF – Státní zemědělský intervenční fond

RR – Regionální rozvoj

WTO – Světová organizace cestovního ruchu

ÚVOD

Agroturistika je jednou z moderních forem udržitelného cestovního ruchu, která v posledních letech zažívá prudký rozmach. Cestovní ruch se od doby, kdy lidé začali cestovat s jiným motivem než ekonomickým, značně změnil. Vlivem toho, že některé typické destinace začaly být pro turisty nedostatečně zajímavé, vznikly nové formy cestovního ruchu. V kombinaci s celkovým ekologickým směrem vývoje společnosti vzniklo kromě jiných forem cestovního ruchu i mnoho odnoží udržitelného cestovního ruchu, které jsou šetrné k životnímu prostředí, zachovávají destinaci v co nejméně pozměněné podobě a kromě uspokojení potřeb turistů zohledňují i potřeby rezidentů.

Jednou z forem udržitelného cestovního ruchu je agroturistika. Tato forma trávení volného času je populární zejména v západních evropských zemích. V obecném pojetí se jedná o ubytování na farmě ve venkovském prostředí. Tato forma cestovního ruchu může být doplněna řadou dalších aktivit jako např. ukázka zemědělských prací a zpracování potravin v historické i moderní podobě návštěvníkům, kteří si jej můžou vyzkoušet, prodej regionálních potravin a dalších.

Agroturistika je zpravidla provozována ve venkovských regionech, které jsou oproti městským regionům zaostalejší, kde často (vlivem nízké poptávky) chybí základní služby a mladí lidé se stěhují do městských oblastí. Cestovní ruch i agroturistika jsou často hnacím ekonomickým motorem celých regionů se značným multiplikačním efektem. Agroturistika je jednou z možností, jak dostat finanční kapitál do těchto oblastí a zároveň, jak vytvořit další poptávku po službách, čímž budou vykazovat vyšší zisky jejich provozovatelé (při kvalitně provedeném destinačním managementu) i regionální orgány veřejné správy.

V této práci jsou definovány pojmy jako region, venkovský region, regionální rozvoj, regionální politika, ekonomická resilience regionu, cestovní ruch, udržitelný cestovní ruch a agroturistika. Poté jsou popsány formy podpory venkovské turistiky a agroturistiky v uplynulých letech. V další části práce je analyzován vývoj základních ekonomických ukazatelů na vybraném regionu ČR a srovnán s vývojem celé ČR.

Cílem této práce je na základě elementárních ekonomických ukazatelů prokázat pozitivní vliv agroturistiky na daný region. Program rozvoje venkova podporoval v programovém období 2007 – 2013 venkovskou turistiku velice blízkou agroturistice. Z programu rozvoje venkova byla podporována rekonstrukce ubytovacích zařízení a infrastruktura cestovního ruchu ve venkovských regionech, čímž zlepšovala podmínky pro agroturistiku. Na základě dat

o vydané podpoře je vybrán region vhodný pro venkovskou turistiku a agroturistiku a v tomto regionu je zkoumán vývoj ekonomických ukazatelů před vydáním podpory a po ní.

Tímto regionem je okres Jihlava. Region na úrovni okresu je vybrán kvůli dostupnosti ekonomických údajů. Okres Jihlava je vybrán pro svůj venkovský charakter, pro který je typická zemědělská činnost. Tento region je oproti průměru České republiky spíše zaostalý a vzhledem k jeho přírodním podmínkám vhodný pro provozování agroturistiky, která zde vzhledem k vysokému potenciálu regionu není rozvinuta na vysoké úrovni.

1 AGROTURISTIKA JAKO NÁSTROJ ROZVOJE REGIONU

V této části budou definovány a popsány následující pojmy - region, venkovský region, regionální politika, nástroje rozvoje regionu, ekonomická resilience regionu, cestovní ruch, jeho formy, druhy, předpoklady a dopady, destinace cestovního ruchu, udržitelný cestovní ruch, management destinace a agroturistika, a bude objasněna její aktuální finanční a marketingová podpora.

1.1 Region

Existuje mnoho definic pro vymezení termínu region, Brychtová definuje region jako: „*Komplex vznikající regionální diferenciací krajinné sféry (čili rozdělení zemského povrchu na určité části).*“ [1, str. 26] Další možnou definicí podle systémových přístupů může být dle Hudečkové tato: „*Region je sociálně geografický subsystém a současné sociálně geografické systémy jsou výsledkem formování nové geografické organizace společnosti.*“ [22, str. 25] Činnost, směřující k vymezování regionů, se nazývá regionalizace. „*Na proces se můžeme dívat ze dvou stran, buďto jako na rozčleňování území státu do menších územních celků nebo z druhé strany naopak jako na seskupování základních prostorových jednotek do celků větších.*“ [28, str. 65] Je to proces sahající do hluboké historie, který ale pokračuje do přítomnosti a bude pokračovat i v budoucnosti.

Na jedno místo se lze z pohledu regionalistiky (věda zabývající se studiem prostorových jevů, procesů a vztahů) dívat více pohledy – jedno místo může být součástí více regionů, např. město Pardubice je z hlediska okresního členění součástí okresu Pardubice, ale z hlediska státního členění jsou Pardubice součástí České republiky atd. Každý region má své hranice, které jsou vymezeny buď fyzicko-geograficky, nebo antropogenně. Fyzicko-geograficky vzniklé hranice jsou více členité, nepravidelné, mohou být rozděleny liniově (např. řekou) nebo zonálně (pohoří, nebo zóna přechodu mezi regiony). Oproti tomu antropogenně vzniklé regiony mají ostré hrany vzniklé často bez vazby na fyzicko-geografické podmínky. [22]

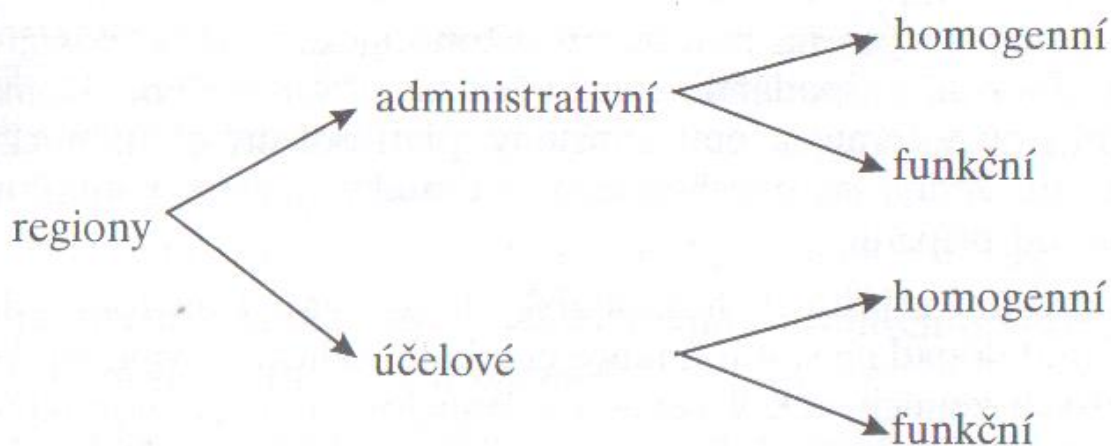
Matoušková pojímá regiony na dva základní druhy – objektivní a subjektivní. Objektivní pojetí, které je historicky starší, „*je geograficky determinován, vychází z názoru, že geografické prostředí, jeho přírodní složky předurčují lidské a ekonomické prostředí a je spojen s tvorbou tzv. přírodních regionů, které jsou v podstatě neměnné.*“ naproti tomu subjektivní pojetí „*chápe region jako určitou abstrakci, model, který pomáhá při studiu prostorové stránky sociálně ekonomických jevů a při jejich ovlivňování. Bez využití soustavy*

regionů by museli být studované jevy popisovány buďto v souhrnu za celou republiku¹ nebo naopak individuálně za jednotlivé základní prostorové jednotky, což by vedlo k opačnému extrému – příliš velké podrobnosti a tím i nepřehlednosti. Regiony určitého státu se z hlediska jejich prostorové velikosti vždy nacházejí mezi základní prostorovou jednotkou, obcí a státem“ [28, str. 65]

1.1.1 Typy regionů

Jak je zobrazeno na obr. 1, Matoušková dělí regiony na administrativní a účelové a každý z těchto druhů dělí ještě na homogenní a funkční (heterogenní).

Obr. 1 - Typy regionů

[28, str. 67]

„Administrativní regiony jsou vymezovány pro potřeby výkonu státní správy a územní samosprávy. Není bezpodmínečně nutné, aby se hranice regionů samosprávních kryly s hranicemi regionů správních. Z hlediska zabezpečení kontinuálního vývoje je důležitá určitá časová stabilita těchto regionů.“ [28, str. 65] Tyto regiony musí beze zbytku pokrýt celé území státu. Území ČR je administrativně rozděleno na regiony NUTS 2, kraje a obce mezi kterými existují hierarchické vazby.

Matoušková definuje pro administrativní regiony základní dva vztahy – skladebnost a podřízenost, či nadřízenost. „Skladebnost administrativních regionů znamená respektování hranic nižších administrativních úrovní při vytváření vyšších celků, jinými slovy administrativní region je vždy tvořen několika celky nižší úrovně. [28, str. 66] V ČR je území vyplněno regiony soudržnosti NUTS 2, které se skládají z několika krajů (nebo jsou totožné

¹ Při regionalizaci ČR, poznámka autora

s jedním krajem), kraje se skládají z obcí, přičemž se jedna obec nenachází ve více krajích – hranice vyšších jednotek respektují hranice nižších. „*Vztahy podřízenosti či nadřízenosti vyjadřují závaznost norem přijatých na vyšší úrovni pro regiony úrovně nižší. Tento vztah je závislý na míře autonomie administrativních regionů, tedy na rozsahu územní samosprávy.* [28, str. 66] Tyto regiony na stejné úrovni by měly mít relativně podobnou rozlohu, počet obyvatel, stejnou míru autonomie a okrajové regiony by měly být vázány k jádru, ke kterému geograficky, či kulturně patří.

Účelové regiony jsou, dle Matouškové, „*vymezovány pro řešení určitých problémů, které se mohou týkat jejich ekonomické zaostalosti, problematické kvality životního prostředí, ale i například ochrany přírodních krás. V účelových regionech bývá obvykle zaveden zvláštní hospodářský režim, jako například v chráněných krajinných oblastech či národních parcích nebo zvláštních hospodářských zónách. Účelový region obvykle bývá reprezentován zvláštním orgánem. Platí to zejména v případech, kdy jeho hranice nejsou totožné s regionem administrativním.*“ [28, str. 66] Příkladem účelových regionů může být např. bezcelní zóna, administrativní zvýhodnění, fiskální zvýhodnění, finanční podněty, vědecko-technické parky² či inkubátory³. Rozdíl mezi homogenním a heterogenním regionem je popsán v kapitole 1.1.2 Struktura regionu a regionální struktura. [28]

1.1.2 Struktura regionu a regionální struktura

Vnitřní struktura regionu se dá rozdělit na homogenní a nehomogenní regiony. „*Homogenní regiony se vyznačují stejnorodostí ve vztahu k určitým zvoleným kritériím. Těmito kritérii mohou být geografické znaky jako je morfologie terénu, převažující typ vegetace, klima apod.*“ [28, str. 66] Přírodní kritéria jsou velmi stabilní, časově stálá, ale používají se i kritéria ekonomická a sociální, která často jsou časově nestálá. „*Nejčastějšími ekonomickými charakteristikami, které se používají při vymezení homogenních regionů je například zastoupení určitých sektorů – regiony chmelařské, vinařské, strojírenské, těžební, rekreační. Mohou být však použity i ukazatele charakterizující rozložení politických sil.*“ [28, str. 67] Homogenní regiony mohou být vymezeny i klasickými ekonomickými ukazateli jako je regionální HDP, míra nezaměstnanosti, průměrné příjmy apod. a tyto regiony mohou být v závislosti na okolních regionech vyčleněny jako regiony vyspělé, průměrné, či zaostalé. [22], [28] „*Je důležité poznamenat, že homogenita - vnitřní stejnorodost, se projevuje pouze*

---

² Vědecko-technický park – koncentrace vědy a výzkumu do jednoho místa za podporou komerčního využití těchto poznatků a podpory malých a středních podniků v jejich začátcích [28]

³ Inkubátory – „*Nástroje nabízející firmám s přicházejícími progresivními myšlenkami, ale nedostatečným kapitálem, manažerskými a obchodními zkušenostmi prostory pro podnikání, poradenství v účetnictví a marketingu, usnadnění účasti na veletrzích do získání určitého podílu na trhu*“ [28, str. 67]

vzhledem ke zvoleným znakům. Jestliže bychom použili kritéria jiná, homogenita by zřejmě byla narušena. [28, str. 67]

Heterogenní regiony (nazývané taky funkční, nodální nebo polarizované) jsou tvořeny jádrem a spádovou oblastí. Pro jádro je typická kumulace aktivit s vyšší kvalitou a intenzitou, spádová oblast je závislá na jádrové oblasti a kumulace aktivit je menší. Tyto dva prvky jsou na sobě závislé, jsou propojeny vazbami (silnými nebo slabými) a pro tento celek je charakteristický přesun zboží, či obyvatel, po drahách za pomoci dopravy, či jiného činitele přemísťování. [22], [27], [28] Matoušková heterogenní region definuje jako „*region složený z prostorových jednotek různé velikosti a vybavenosti občanskou i technologickou infrastrukturou, které jsou na sobě vzájemně určitým způsobem závislé, propojené určitými vztahy. Vzájemné vztahy jsou charakterizovány jako tokové veličiny a vyjadřují většinou pohyb zboží a obyvatel.*“ [28, str. 67]

Oproti tomu regionální strukturu můžeme definovat pomocí pojmů mikroregion, mezoregion a makroregion, které se dají dělit na vyšší, či nižší stupeň. V případě ČR je celá ČR makroregion vyššího stupně a má dva makroregiony nižšího stupně – Čechy a Moravu se Slezskem. Mezoregiony v ČR jsou větší územní jednotky, jejichž centra jsou významnými sociálně-ekonomickými centry – kraje a okresy. Mikroregiony v ČR jsou územní celky, v nichž fungují základní druhy služeb nebo dojížděka za prací. [22], [27]

1.1.3 Venkovský region

Brychtová charakterizuje venkovská sídla jako „*historicky starší sídla než městská sídla, která ztělesňují tradici domova, kde převládá zemědělská funkce (převážná většina obyvatelstva má ekonomickou základnu v zemědělství) uchováající si vazbu na krajinu. Venkovská sídla v dnešní době ztrácí svůj venkovský charakter – původní zemědělská funkce je doplněna obytnou, oblužnou nebo průmyslovou. Hlavním skladebným prvkem vesnice je hospodářská usedlost – obytný dům v čele, hospodářský dvorec, přilehlá hospodářská stavení a zahrada.*“ [1, str. 71] Dalšími znaky venkova je klesající počet žen, bližší souznění s přírodou, převažování bydlení v rodinných domech, svébytné kulturní rysy, vyšší podíl seniorů, nevýhodná struktura vzdělanosti, ztráta výrobní funkce, zatímco obytná funkce zůstává. [1], [22]

Brychtová definuje venkovské sídlo jako: „*všechny prostorově oddělené sídelní útvary mimo města*“ a vesnici definuje jako „*relativně kompaktní venkovské sídlo, které charakterem zástavby, strukturou ploch intravilánu, velikostí staveb a jejich funkčním využitím, a také skladbou obyvatelstva a jeho počtem nemá znaky města.*“ [1, str. 71] Hudečková definuje

venkov jako: „*region s nízkou hustotou zalidnění a rozhodně vyšším podílem zaměstnanosti v zemědělství*“. [22, str. 38]

OECD definuje venkov podle jednoznačného ukazatele – hustoty zalidnění. Do roku 1995 byla hodnota pro venkov do 150 obyv./km², od roku 1995 je brána hodnota do 100 obyv./km². Definice venkova dle OECD: „*Venkov, resp. venkovské obyvatelstvo je definováno jako území resp. obyvatelstvo základních územních samosprávních celků (obcí v ČR), které mají hustotu osídlení nižší než 100 obyv./km².*“ [1, str. 72]

Brychtová dělí venkovská sídla do tří kategorií:

- „*samota – izolované obydlí, které má velký odstup od ostatních usedlostí, prostor mezi nimi tvoří např. pole, louky, lesy atd.,*
- „*víska – seskupení čtyř až pěti (v některých zemích až dvaceti) usedlostí. Výstavbou dalších domů se může rozrůstat ve vesnici, proto je pokládána za vývojově starší formu některých typů vsí,*
- „*vesnice – Tvoří ji větší počet zemědělských usedlostí a několik domů nezemědělského charakteru (škola, kostel, hospoda...).*“ [1, str. 72]

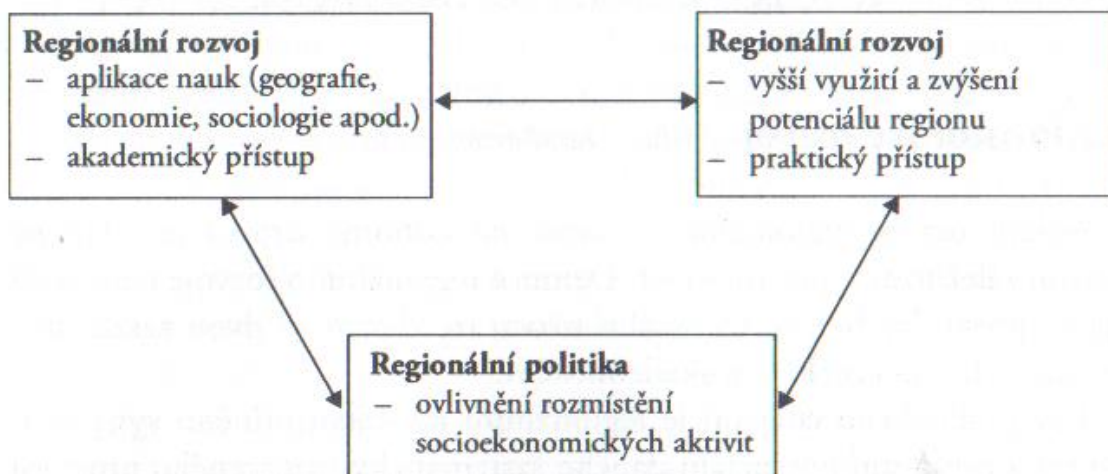
1.1.4 Regionální rozvoj

Problematika regionálního rozvoje (dále RR) je relativně nové odvětví, které je předmětem výzkumu zhruba 70 let. Její definice není jednotná a Wokoun chápe RR ve dvou základních přístupech – akademickém a praktickém. „*Dle praktického chápání je RR myšleno využívání a zvyšování potenciálu daného regionu. Toto zvýšení se projeví v konkurenceschopnosti soukromého sektoru, životní úrovni obyvatel a stavu životního prostředí. Potenciál regionu lze hodnotit pomocí ukazatelů HDP na obyvatele, míry nezaměstnanosti, průměrné mzdy, vzdělanostní struktury, kvality a dostupnosti infrastruktury apod., přírodně – geografický potenciál lze hodnotit např. množstvím a kvalitou nerostných surovin, znečištěním ovzduší, vod a půdy.*“ [48]

Wokoun dále uvádí, že tento přístup je aplikován v činnostech neakademických institucí – municipální úřady (krajské, městské a obecní) a soukromých firem. Wokoun charakterizuje jako akademický přístup RR jako „*aplikaci nauk, zejména ekonomie, geografie a sociologie, řešících jevy, procesy, vztahy systematicky vymezeného prostoru (území), které jsou ovlivněny přírodně – geografickými, ekonomickými a sociálními podmínkami v daném regionu. Toto chápání RR se občas nazývá regionalistikou a je typické pro akademickou sféru*“. [48]

Wokoun tyto definice doplňuje shrnutím, že akademický přístup vytváří teoretické poznatky pro praktický přístup, které vedou k zvýšení rozvojového potenciálu regionů a hledání nových nástrojů regionální politiky – regionální politika poté pomocí těchto nástrojů ovlivňuje RR a RR poté zpětně působí na regionální politiku, jak je naznačeno na obr. 2.

Obr. 2 - Dvojí chápání regionálního rozvoje a regionální politika

Zdroj [48]

Regionální politiku definuje Wokoun jako „soubor cílů, opatření a nástrojů vedoucích ke snižování příliš velkých rozdílů v socioekonomické úrovni jednotlivých regionů“. [48] Podle Matouškové je k existenci regionální politiky nutná existence těchto tří faktorů:

- „existence meziregionálních rozdílů,
- politická vůle tyto problémy řešit,
- ekonomické možnosti tyto problémy řešit.“ [28, str. 109]

1.1.4.1 Teorie regionálního rozvoje

V průběhu historie teorií RR se vystřídal mnoho směrů RR, které mezi sebou měly odlišné přístupy. V tabulce 1 jsou popsány.

Tabulka 1 - Teorie regionálního rozvoje

Obecný přístup	Převažující teorie regionálního rozvoje	Regionální politika
Neoklasický (1920 – 1940)	Teorie regionální rovnováhy (zejména tzv. neoklasické modely)	Základní koncept – „dělníci za práci“, používány nástroje zvyšující mobilitu pracovních sil
Keynesiánský (1950-1975)	Teorie regionální nerovnováhy (např. teorie kumulativních příčin, teorie pólů růstu)	„Práce za dělníky“, nástroje podporující příliv investic ze soukromého a veřejného sektoru do problémových regionů
Neomarxistický (1970-1985)	Teorie regionální nerovnováhy (např. teorie nerovné směny)	Návrhy na opatření neomarxisté neformulovali; v některých socialistických zemích byla tato politika velice účinná (avšak za cenu ekonomické výkonnosti a vnější konkurenceschopnosti státu)
Neoliberální (1975 - dodnes)	Teorie regionální rovnováhy i nerovnováhy (např. nová teorie růstu, teorie závislosti na zvolené cestě)	„Podpora lokální iniciativy“, podpora malých a středních firem, decentralizace kompetencí, deregulační opatření
Institucionální (1985 - dodnes)	Teorie regionální nerovnováhy (např. teorie průmyslového okrsku, teorie učících se regionů)	„Spolupráce a inovace“, podpora malých a středních firem, šíření inovací, networking, gradualistická proměna místních institucí založená na učení

Zdroj: [2, str. 15]

1.1.5 Regionální politika začátku 21. století

Tato regionální politika se začíná objevovat v 70. letech 20. stol a vychází z neoliberálních přístupů. Hlavním účelem regionální politiky je vyrovnávání rozdílů mezi regiony. Současné pojetí regionální politiky dle Blažka využívá tyto metody:

- „*důraz na využití a mobilizaci místního, endogenního⁴ rozvojového potenciálu a mobilizaci místních aktiv (lidského potenciálu, znalostí, kontaktů, kulturního a přírodního dědictví apod.),*
- *stírání rozdílů mezi lokální/regionální a celostátní úrovní politik a snaha obě úrovně co nejtěsněji propojit v konkrétním regionálním kontextu,*

⁴ Endogenní – vnitřní, přicházející z nitra

- *do jisté míry dochází i k určitému přibližování mezi aktéry soukromého a veřejného sektoru,*
- *snaha o řešení příčin problémů, ne následků,*
- *do budoucna zaměřená politika, preventivní prostředek ke globální konkurenceschopnosti,*
- *decentralizace, odpovědnost na lokální úrovni“.* [2, str. 260]

Prostředky aplikace jsou např. podpora malých a středních firem, podpora tvorby a šíření inovací, či deregulační a decentralizační opatření. [2], [27]

1.1.6 Nástroje regionální politiky

Wokoun uvádí, že *„k základním opatřením státní regionální politiky náleží tradičně zainvestování regionu technickou infrastrukturou. Nástroje regionální politiky jsou zpravidla zaměřeny na přilákání kapitálu a podnikatelských aktivit do regionu, stimulaci využití vnitřních rozvojových zdrojů a dosídlení, či stabilizaci obyvatelstva v regionu.* [47, str. 116] A dělí tyto nástroje do následujících kategorií (je uvedena aplikace nástrojů na regionální úrovni).

Prvním druhem nástrojů jsou nástroje makroekonomické, které jsou *„omezeny ostatními makroekonomickými cíli, zejména udržením inflace na žádoucí úrovni, vyrovnaností platební bilance, případně realizací cílů průmyslové, či agrární politiky.“* [47, str. 117] Do těchto nástrojů patří fiskální politika, kdy regiony s vyšším příjmem rozpočtu přispívají na regiony s nižším příjmem, monetární politika, která vede ke snadnějšímu přístupu k úvěrům ve vybraných regionech a protekcionismus, který ovlivňuje import do upadajících regionů pomocí limitů a cel za účelem ochrany výrobků a služeb v těchto regionech poskytovaných a vyráběných. Nevýhodou může být, že podobné opatření mohou zavést i okolní regiony, kterých se dovozní limity a cla týkají. [47]

Druhou skupinou jsou nástroje mikroekonomické, *„Hlavním posláním mikroekonomických nástrojů je ovlivňovat rozhodování ekonomických subjektů o jejich prostorové lokalizaci. Mikroekonomické nástroje mají vždy podobu určitých finančních částek účelově poskytovaných. Pokud jde o částky plynoucích ze státního rozpočtu, jde vlastně o konkretizaci fiskální politiky, tedy o jednoho z makroekonomických nástrojů. Cílem mikroekonomických nástrojů je obnovení rovnováhy na regionálních trzích práce ovlivňováním jedné, či obou*

stránek tohoto vztahu, čili práce a kapitálu.“ [47, str. 119] Tyto nástroje lze rozdělit do dvou základních skupin, kdy se relokují pracovní síly nebo kapitál:

Při relokaci pracovních sil se jedná o opatření, které vstupují do rozhodování o pracovní migraci, která reaguje na regionální rozdíly velice pomalu. Tento způsob relokace ještě více oslabí upadající regiony a v regionech, kam lidé migrují, se zvýší nezaměstnanost. Pokud je nutné podporovat emigraci obyvatel z regionu, jedná se o následující druhy náhrady: *„úhrada nákladů na stěhování, na přepravu osob a majetku, výkup nemovitostí a podpora při nákupu nového bytu a domu.* [47, str. 119] Při aplikaci tohoto nástroje je důležité zvolit vyšší finanční podpory (aby ekonomický přínos emigrace byl vyšší než psychologická ztráta). Tyto nástroje byly použity v poválečném období, v moderním pojetí se používají nástroje podporující rekvalifikaci lidských zdrojů a nástroje přitahující kapitál.

Druhou skupinou jsou nástroje relokace kapitálu. *„Hlavním úkolem těchto nástrojů je ovlivnění tvorby nových pracovních příležitostí v regionu.*“ [47, str. 120] Tyto nástroje buď pomáhají zavedeným firmám rozšířit výrobu (za předpokladu, že jsou perspektivní) nebo její převedení na jiný druh produkce (pokud není perspektivní). Nástroje cílící na nové firmy se snaží přemístit pracovní místa z vyspělejších regionů. *„Prostorový pohyb kapitálu lze ovlivňovat ze dvou stran. Jednak stimulací, to znamená zvýšením přitažlivosti určitých regionů pro kapitál, nebo restrikcí, tedy zosřením podmínek dalšího fungování kapitálu v regionech jiných a tím jej nepřímou nutit ke zvažování nových lokalit. Subvence⁵ určené k přilákání kapitálu mohou nabývat různých forem – kapitálové subvence, subvence na pracovní sílu, subvence na hotovou produkci, subvence na dopravu, snížené ceny pozemků, atd.*“ [47, str. 120]

1.1.7 Ekonomická resilience regionu

Slovo resilience znamená *„nezdolnost, odolnost, houževnatost, pružnost, nezlomnost.*“ [36] Svoboda definuje resilienci regionu jako *„schopnost regionu řídit náhlé negativní události. Seznam negativních událostí, které by mohly ovlivnit region je velmi dlouhý. Slovo resilience pochází z latinského slova resilire, a znamená skok zpět. Slovo skok znamená dovednost regionu vrátit jeho sociálně-ekonomický systém na původní úroveň (tedy zpět).* [41, str. 488]

Dále Svoboda pojednává o ekonomické resilienci takto: *„Hospodářská globalizace přináší vyšší citlivost regionů k ekonomickým výkyvům. Otevřená ekonomika způsobuje silnou*

---

⁵ Subvence – finanční podpora z veřejných zdrojů za konkrétním účelem

vzájemnou závislost regionů. V okamžiku, kdy jsou ekonomické problémy generovány, vzniká silná náchylnost regionů k hospodářským a sociálním otřesům.“ [41, str. 489] A v návaznosti na článek o celkové resilienci uvádí že: *„není snadné navrhnout faktory ovlivňující odolnost regionů, ale existují 4 charakteristiky, dle kterých lze tyto faktory zobecnit:*

- *regionální hospodářská výkonnost,*
- *inovace,*
- *lidské zdroje,*
- *trh práce.*“ [41, str. 489]

„Tyto potenciální faktory mohou být považovány za pilíře regionální ekonomické odolnosti. Tyto pilíře mohou být zastoupené v celé řadě ukazatelů s názvem determinanty regionální ekonomické odolnosti. Analýza determinant regionální ekonomické odolnosti může odhalit původ meziregionální nerovnosti. Základní otázkou je najít způsob měření regionální ekonomické resilience.“ [41, str. 489]

Svoboda definuje první krok k určení ekonomické resilience regionů jako stanovení vhodných indikátorů. Definuje obecné⁶ indikátory – regionální produkt a regionální zaměstnanost. Častým problémem u regionálního produktu je nalezení regionálních dat, a proto se častěji používá regionální zaměstnanost. [41]

Svoboda dále uvádí tyto indikátory používané ke zhodnocení regionální ekonomické resilience v závislosti na zaměstnanosti:

- *míra poklesu zaměstnanosti – procentuální pokles regionální úrovně zaměstnanosti od začátku poklesu po konec recese,*
- *míra růstu zaměstnanosti – procentuální růst regionální úrovně zaměstnanosti od začátku fáze zotavení po jeho konec.* [41]

Další charakteristiky použitelné při určování míry ekonomické resilience regionu:

- *bod začátku poklesu zaměstnanosti,*
- *délka poklesu úrovně zaměstnanosti – fáze recese,*
- *délka růstu úrovně zaměstnanosti - fáze obnovy,*
- *intenzita poklesu úrovně zaměstnanosti - tempo poklesu,*

---

⁶ Obecné – přeloženo z anglického „common“ – obecný, obyčejný, obvyklý, běžný, častý, všeobecný, společný apod.

- intenzita růstu úrovně zaměstnanosti - tempo růstu. [41]

1.2 Cestovní ruch

Cestovní ruch je relativně nové (oproti hospodářským odvětvím jako zemědělství, výroba, obchod apod.), rychle se rozvíjející odvětví lidské činnosti, které spočívá v dočasné změně místa mimo své bydliště, kdy není hlavním účelem dočasné změny pobytu zisk nebo výtěžná činnost. Za prvopočátek cestovního ruchu je brána organizovaná cesta Angličana Thomase Cooka z roku 1841, který zorganizoval 15 kilometrovou cestu vlakem z Leicesteru do Longhborough pro 500 účastníků. “ [20]

Od té doby se cestovní ruch značně rozvinul – tento rozvoj byl umožněn zejména technickým rozmachem té doby. V této době přichází velký rozvoj železniční a lodní dopravy, začíná se velice pomalu prosazovat silniční doprava a později světové války zapříčiní rozvoj letecké i silniční dopravy. Technické inovace devatenáctého století dávají běžným lidem prvek volného času i dostatek financí k cestování. Pásková definuje CR jako *„komplexní společenský jev a souhrn aktivit účastníků cestovního ruchu. Je to souhrn procesů budování a provozování zařízení se službami pro účastníky cestovního ruchu včetně souhrnu aktivit osob, které tyto služby nabízejí a zajišťují, aktivit spojený s využíváním, rozvojem a ochranou zdrojů pro cestovní ruch.“* [35, str. 45]

Cestovní ruch je definovaný podle Foreta jako: *„činnost osoby, cestující na přechodnou dobu (u mezinárodního cestovního ruchu maximálně jeden rok, u domácího cestovního ruchu šest měsíců) do místa mimo své bydliště, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávat výtěžnou činnost v navštíveném místě.“* [20, str. 11] Z výše uvedené definice je patrné, že pro definici cestovního ruchu jsou důležité 3 faktory:

- změna místa,
- dočasnost pobytu,
- nevýtěžná činnost.

První dva faktory jsou snadno pochopitelné a definované, zatímco poslední faktor začíná být problematický – do cestovního ruchu patří i kongresový cestovní ruch nebo publikování knih a fotografií pořízených při pobytu mimo své trvalé bydliště, na omezenou dobu. Tyto činnosti jsou brány jako cestovní ruch proto, že využívají značnou mírou infrastrukturu cestovního ruchu a jsou brány jako specifické formy cestovního ruchu. Cestovní ruch ale není,

přestěhování na dobu kratší jednoho roku (do zahraničí) nebo šesti měsíců (v případě jednoho státu) mimo své bydliště za práci apod. [20]

1.2.1 Druhy a formy cestovního ruchu

Cestovní ruch lze členit na mnoho druhů či forem. Česká literatura se v terminologii může odlišovat od jiné evropské literatury. V české terminologii se druhy cestovního ruchu dělí např. podle délky pobytu (dlouhodobý, krátkodobý), podle původu místa cestování (domácí, zahraniční), podle rozložení během roku (celoroční, sezonní), podle počtu účastníků (individuální, skupinový, masivní), podle druhu dopravy (silniční, železniční, letecký, vodní, ostatní) podle způsobu organizace (organizovaný, neorganizovaný) nebo např. podle vlivu na životní prostředí (tvrdý, měkký). Formy cestovního ruchu se vyznačují motivací účastníka cestovního ruchu a mohou být vymezeny například takto:

- rekreační CR – hlavním cílem je odpočinek, je důležité vhodné přírodní prostředí, zahrnuje i krátkodobou příměstskou rekreaci na chatách, chalupách apod.,
- kulturně poznávací CR – hlavním cílem je poznávání historických míst, kultury, zvyků, přírodních zajímavostí, lokální gastronomie nebo návštěva společenských událostí,
- sportovní CR – Vlastní aktivní sportovní aktivity (např. cykloturistika) nebo pasivní účast na sportovních událostech,
- zdravotní CR – např. lázeňský, zahrnuje preventivní, rehabilitační nebo rekonvalescenční léčbu, ale i kondiční a odpočinkové (wellness) pobyty. Je zde potřeba specifických přírodních podmínek,
- náboženský – návštěva nábožensky důležitých poutních nebo posvátných míst,
- vysokohorský CR - pěší turistika, horolezectví nebo lyžování. Nutnost přírodních podmínek,
- přírodní turistika – návštěva národních parků a chráněných krajinných oblastí, součástí je ekoturistika - motivuje účastníka k ekologicky zodpovědnému chování,
- kongresový CR – krátkodobý pobyt za účelem konání sjezdů, kongresů, jednání, či meetingů. Tento druh CR tvoří výjimku z definice CR, kdy účelem cesty není tvorba zisku, zde může být účelem tvorba zisku, ale zařazuje se do forem CR proto, že využívá speciální infrastrukturu CR,

- venkovská turistika – trávení volného času na venkově, detailněji popsána v kapitole 1.3 Agroturistika [20], [21]

Forem cestovního ruchu je pochopitelně mnohem více, výše jsou popsány pouze ty nejčastější. V dnešní době lidé nechtějí cestovat ke známým objektům CR a provozovat klasické formy CR, ale stávají se čím dál více populárnější netradiční formy cestovního ruchu, které jsou šetrné k životnímu prostředí, mezi které určitě patří i agroturistika, která bude detailněji popsána níže. [20], [45]

1.2.2 Destinace

Termín destinace je často používán v různých pojetích. Obecně je destinace geograficky vymezený prostor, kde se koncentrují aktivity a služby CR a tento prostor se následně stává cílem CR a místem koncentrace účastníků CR. Destinace je v užším slova smyslu cílové místo dané země typická významnou nabídkou atraktivit CR a v širším slova smyslu jsou to země, regiony a lidská sídla, které jsou typická velkým množstvím atraktivit CR, rozvinutými službami a další infrastrukturou CR a jejich výsledkem je dlouhodobá koncentrace návštěvníků CR. [20], [35]

Destinace nemusí být totožná se zemí, nebo jejím administrativním regionem, destinací může být skupina zemí (např. Karibik), země, jejich regiony, či město. Definice pojmu destinace dle WTO: „*místo s vhodnými atraktivitami ve spojitosti se zařízeními a službami CR, které si účastník CR nebo skupina zvolil pro návštěvu.*“ [20, str. 69] Destinace může být jak určité místo, tak produkt CR. V destinaci může působit destinační identita, což je druh identity rezidentů, který rezidenty neidentifikuje pouze s jejich tradicí, kulturou a zvyky, ale i se základní filozofií, cíli, prostředky a postupem destinačního managementu, kdy je klíčovým faktorem kvalita komunikace managementu destinace s rezidenty. [20], [35]

Pásková se Zelenkou rozlišují dle druhu atraktivity destinační typy, které mohou být následující: „*lázeňský, přírodní, příbřežní, venkovský, městský, romantizující, horský, poutní, rekreační, příhraniční, atrakční a další*“ [35 - str. 60], někdy se tato charakteristika nazývá typologie destinací. V ČR je nejdůležitější destinací Praha, evropsky důležitými destinacemi jsou destinace pro lázeňský CR. Další důležité destinace jsou destinace městského CR, aktivního CR a atraktivní regiony jako např. oblast Dolní Morava apod., kde je populární gastroturistika atd. V ČR je minimálně rozvinuta infrastruktura pro venkovskou turistiku, i přes to, že ČR disponuje selektivními předpoklady. [20], [35]

1.2.3 Dopady cestovního ruchu

Cestovní ruch má na destinaci nebo region vždy nějaký dopad, ať už pozitivní nebo negativní, který bohužel postihuje většinu regionů, kde je CR ve větší míře provozován. Mezi pozitivní dopady jistě patří ekonomický přínos s vysokým multiplikačním efektem na region, zájem o region, či zvýšení prestiže regionu. Negativních dopadů se dá najít daleko více a mohou vést až ke zničení *genia loci*⁷ místa, za kterým účastníci CR jezdí. Dopady CR záleží na množství a vlastnostech každého z turistů – je možné zvažovat počet dnů strávených na místě, formě CR, zvolené dopravě a další faktory. Zde jsou vybrány obecné negativní dopady CR, které by mohly mít vliv i na CR v oblasti agroturistiky:

- přetížení infrastruktury,
- znečištění přírody,
- používání zdrojů,
- generování odpadu,
- degradace kulturního dědictví,
- umělé osídlení,
- ztráta autentičnosti,
- globalizace,
- standardizace. [49]

Velkým nebezpečím v oblasti agroturistiky by mohlo být zničení *genia loci* místa, vhodného pro agroturistiku svou jedinečností. Za předpokladu, že se v rámci CR stane dané místo populární, příliv turistů na dané místo způsobí příliv kapitálu a provozovatel tyto investice pod vidinou vyšších zisků v budoucnu investuje do výstavby nového, materiálně technického vybavení (postaví další kapacity pro ubytování) a s ním i další subjekty, kteří jsou ovlivněni účastníky CR (obchodníci, poskytovatelé služeb, regionální výrobci). Tyto investice by však mohli původní *genius loci* zcela zničit, až do té míry, kdy místo přestane být populární a účastníci CR budou na místo jezdit méně nebo vůbec.

---

⁷ *Genius loci* – duch místa, atmosféra místa; specifické prostředí, atmosféra místa, díky kterému je místo navštěvováno nebo nutí návštěvníky k návratu zpět

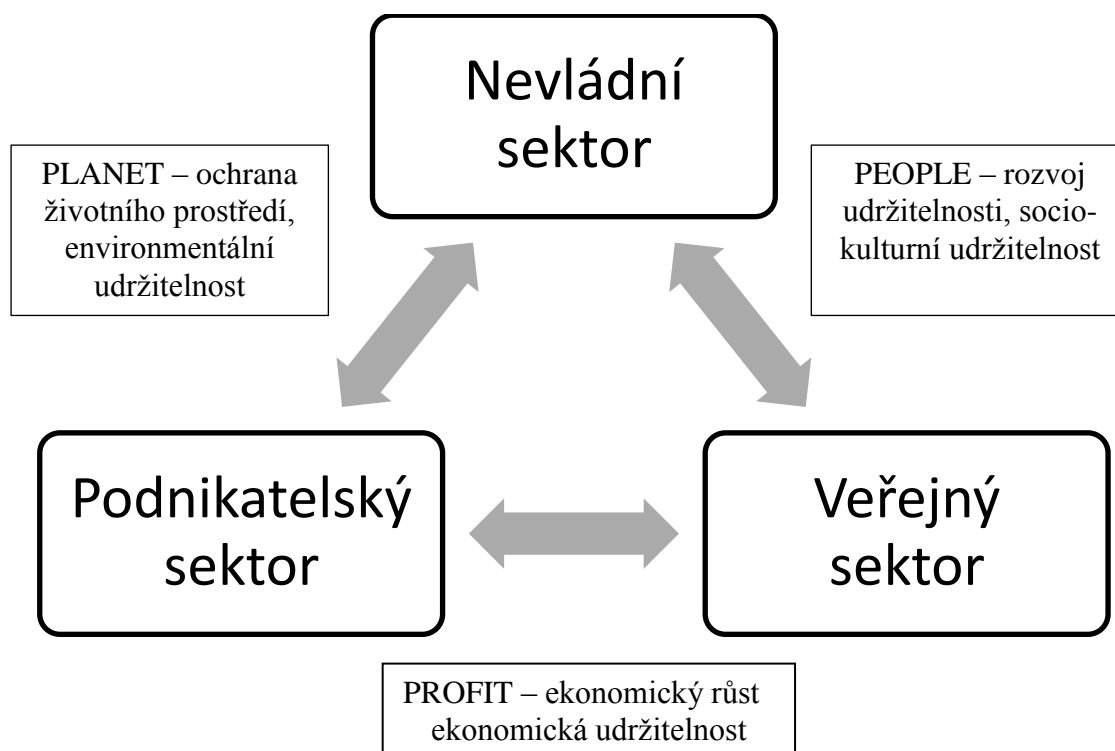
1.2.4 Udržitelný cestovní ruch

„Udržitelný rozvoj je takový způsob rozvoje lidské společnosti, který zachovává životní prostředí v souladu s ekonomickým a společenským pokrokem pro další generace.“ [49, str. 7] Tímto druhem rozvoje se lidská společnost zabývala již ve starověku a v moderním pojetí byl tento termín použit v 60.tých letech. Na problematiku udržitelnosti radikálněji poukázala publikace „Meze růstu“ z roku 1972, která upozornila na omezenost a vyčerpatelnost přírodních zdrojů. V rámci problematiky udržitelnosti se EU zabývá i udržitelným CR. [49]

V dnešní době probíhá rozmach udržitelného, neboli měkkého, zeleného, ekologicky šetrného nebo zodpovědného CR, který je dle České Centrály CR definován jako: *„takový rozvoj, který zabezpečuje zajištění současných potřeb účastníků cestovního ruchu a přitom pomáhá rozvoji území. S přihlédnutím k šetrnému využívání přírodních a kulturních hodnot vede k dlouhodobé prosperitě dané oblasti“.* [49, str. 24] Definice udržitelného cestovního ruchu dle WTO je: *„Schopnost destinace udržet si potenciál konkurence v soutěži s novými, historicky méně využívanými destinacemi, přitáhnout první i opakované návštěvy, podržet si kulturní jedinečnost, být v rovnováze s životním prostředím.“* [35, str. 591] WTO si dále klade za cíl zmírnit chudobu v rozvojových zemích a jedním z prostředků rozvoje je dle WTO CR. Pásková se zelenkou definují udržitelný rozvoj turistického regionu jako *„rozvoj turistického regionu, který je založen na takovém řízení všech zdrojů a aktivit CR, které vede k uspokojení současných i budoucích ekonomických, sociálních a zážitkových potřeb návštěvníků a rezidentů se zachováním kulturní integrity, biodiversity, procesů a vazeb v ekosystémech a rozvíjení systému životních hodnot návštěvníků i obyvatel regionu“* [35, str. 302]

Udržitelný, neboli zelený, CR, je dle některých autorů dělen dle šetrnosti na tmavě zelený a světle zelený. Zatímco před zohledňováním problematiky udržitelnosti v CR, provozovatelé se zaměřovali pouze na generování a maximalizaci ekonomického zisku, po zohlednění aspektu udržitelnosti se snaží zohlednit kromě ekonomických zájmů i zájmy environmentální a sociální, jak je znázorněno na schématu „tří P“ - PLANET - PEOPLE - PROFIT od prof. Hawkinse, jak je zobrazeno na obr. 3. [49]

Obr. 3 - PLANET - PEOPLE - PROFIT schéma

Zdroj[49, str. 23]

Do udržitelného rozvoje obecně patří ekonomický rozvoj, technologický rozvoj, rozvoj lidské společnosti, přičemž jsou tyto druhy rozvoje ekologicky únosné. Principy udržitelného rozvoje jsou následující:

- obnovitelné zdroje by měly být čerpány maximálně rychlostí, kterou se stačí obnovovat,
- vyčerpatelné zdroje by měly být čerpány maximálně rychlostí, kterou budou budovány jejich náhrady, než na mě bude možné přejít,
- intenzita znečišťování nesmí přesáhnout asimilační kapacitu životního prostředí,
- část současných technologií by měla být investována na redukcí znečištění, snížení plýtvání a zvýšení efektivity. [49]

Cesta k udržitelnému CR vede dvěma způsoby. Je to buď omezování masových forem CR, kdy se regulují dopady nešetrného CR nebo využívání forem CR předurčených k udržitelnému rozvoji. Samotná šetrná forma nebo druh CR není zárukou zodpovědného chování účastníků CR, proto je důležité tyto účastníky informovat a vzdělávat o udržitelnosti, např. formou informačních cedulí apod. Pásková dělí udržitelný CR na přírodní CR, venkovský CR a domorodý CR. Venkovský CR bude popsán v kapitole 1.3 Agroturistika.

Přírodní CR se uskutečňuje v přírodních oblastech, ale ne každý CR provozovaný v přírodě je udržitelný. Závodná udržitelný přírodní CR na ekoturismus a geoturismus. [49]

Mezinárodní ekoturistická společnost definuje ekoturismus jako: „zodpovědnou formu turismu do přírodních areálů, která chrání životní prostředí a udržuje prosperitu místních obyvatel“. [49, str. 38] Ekoturismus je dle Páskové „forma cestovního ruchu, jejíž účastníci jsou motivováni využitím chráněných výtvarů přírody přírodních rezervací, kulturních památek a akcí, národních parků, dalších přírodních památek a antroposféry“. [35, str. 75] Pro ekoturismus je typické velké množství aktivit jako např. pěší turistika, pozorování zvěře, fotografování apod. Pro tuto formu CR neplatí je vyžadováno i ekologické smýšlení, ekoturistou se nestává turista na základě návštěvy daného místa a daných aktivit, vyžaduje i ekologicky zodpovědné chování, respektování přírody atd. [35], [49]

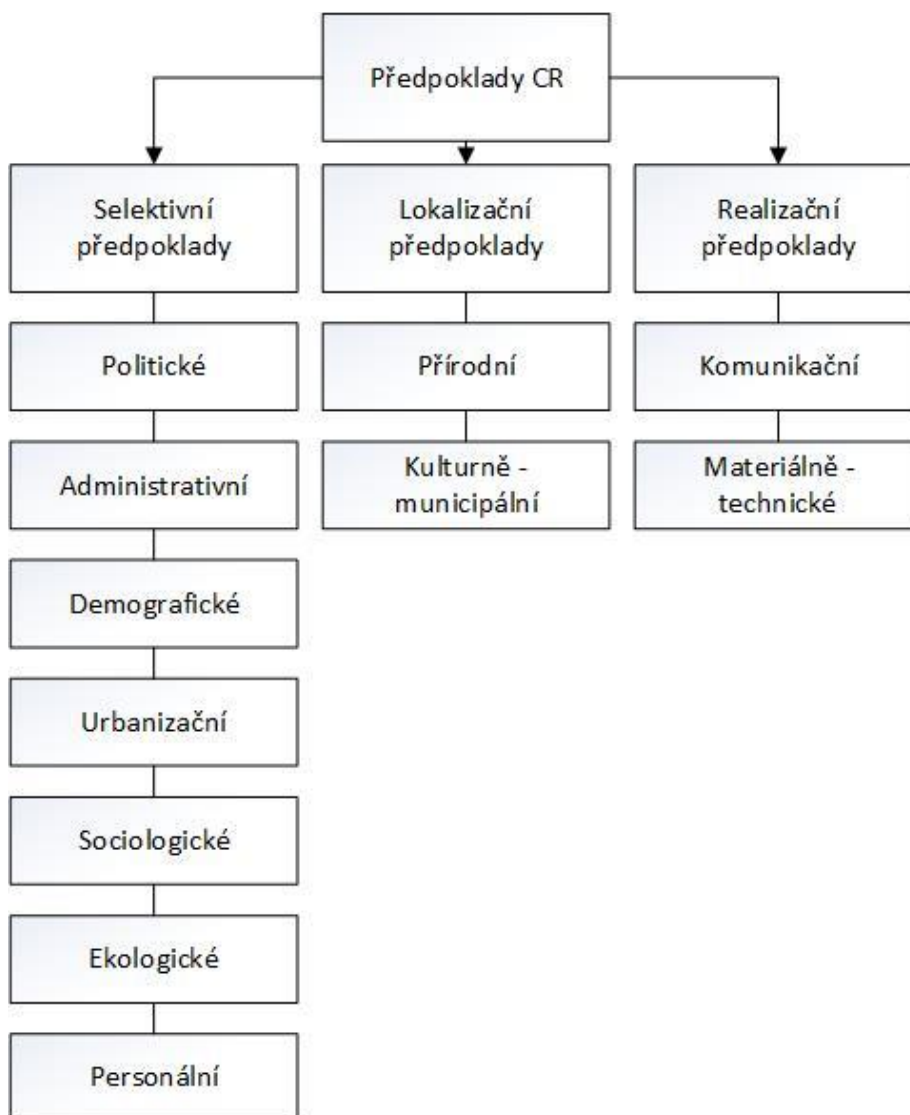
Další formou udržitelného přírodního CR je geoturismus, neboli geologický CR, což je „poznávání vývoje Země pomocí aktivního prožitku geologicky zajímavé krajiny s významným geologickým dědictvím. Turisté poznávají touto formou vývoj krajiny v krasových oblastech, jeskynních, skalních městech, kráterech, u vodopádů, zkamenělých lesů apod.“ [49, str. 40] Tento CR může probíhat s výkladem a aktivním zapojením účastníků. Novou formou geoturismu je geocaching. V souvislosti s geoturismem se využívá pojem geopark, což označuje „území, které poskytuje obraz o vývoji Země a ukazuje vliv místního přírodního bohatství na ekonomický a kulturní rozvoj společnosti. [49, str. 41]

Domorodý CR je forma poznávání domorodých kultur v jejich přirozeném prostředí. Domorodou kulturou je myšlena kultura vytvořena lidmi z jiných částí světa, nezávislá na moderní civilizaci, pro obyvatele civilizovaného světa cizí. Toto poznávání probíhá v již pozmeněných územích, kde došlo k narušení rovnováhy rozvoje domorodé kultury a přirozenosti chování místních obyvatel. [49, str. 50]

1.2.5 Předpoklady cestovního ruchu vzhledem k venkovu

Na obr. 4 jsou znázorněny jednotlivé předpoklady cestovního ruchu a vztahy mezi nimi.

Obr. 4 - Předpoklady cestovního ruchu

Zdroj [35, str. 232]

Jak je znázorněno na obr. 4, pro to, aby mohl být CR v místě uskutečňován, je zapotřebí více faktorů. V první řadě je potřeba nějaké zajímavosti/odlišnosti nebo výjimečnosti místa, kde je CR uskutečňován, a tyto faktory mohou být buď přírodního, nebo kulturně municipálního charakteru. Pokud existuje nějaký lokalizační předpoklad, je nezbytné, aby byla účastníkům CR poskytnuta potřebná komunikačně-materiální základna pro účastníky cestovního ruchu. Pokud toto místo splňuje výše zmíněné předpoklady, jsou neméně důležité i selektivní předpoklady. Pokud tyto předpoklady nebudou splněny, tak je velmi pravděpodobné, že místo účastník CR místo nenavštíví (pokud bude zajímavý objekt cestovního ruchu, na dostupném místě, s dostatkem materiálně-technické infrastruktury, ale

bude např. v politicky nestabilní zemi ohrožené občanskou válkou, nebude navštěvováno účastníky CR). [20]

S rozvojem cestovního ruchu obecně vzniká spousta nových forem cestovního ruchu a jednou z nich je i níže popsaná venkovská turistika potažmo agroturistika. Lidé vyhledávající objekty CR nehledají pouze klasické formy CR, jako je pobyt u moře nebo návštěva historicky atraktivních míst. S procesem migrace obyvatel do měst a rychlejšího způsobu života lidé hledají i formu odpočinku na venkově, či na farmě. Proto vzniká nový kulturně-municipální lokalizační předpoklad pro CR a to farma, statek, či malebný prostor na venkově, který bude vyhledáván především lidmi z měst a velkoměst. Rázem je na spoustě míst (jak v ČR, tak v jiných státech) velké množství míst s lokalizačním předpokladem k provozování venkovské turistiky, či agroturistiky. Tato místa ovšem nedisponují potřebnými realizačními a některými selektivními předpoklady (např. politické předpoklady jsou stejné jako v celé zemi, ale personální předpoklady pro CR na venkově nebudou na takové úrovni jako ve městech apod.). [20]

1.2.6 Prognóza vývoje cestovního ruchu do roku 2020

Foret, odkazující se na WTO, uvádí, že počet účastníků CR ve světě poroste a to celkově meziročně o 4% (údaj z roku 2013). V Evropě bude počet účastníků CR také stoupat, ale ne tak rychle jak v celém světě – bude meziroční nárůst o 3% a to na úkor Západní Evropy – Střední a Východní Evropa bude mít nárůst vyšší jak Západní. Dle WTO se budou měnit i formy CR. Kromě toho, že výrazně poroste kongresový cestovní ruch (mimo jiné, nejziskovější forma CR na účastníka, a pro některé formy kongresového CR jako meetingy a setkání menšího počtu lidí, by šla využít i technicko- materiální infrastruktura pro agroturistiku) a incentivní cestovní ruch⁸, budou lidé vyhledávat i formy CR zaměřené, kromě jiných, na zdraví, životní styl obyvatel, měkké formy CR, aktivní pobyty a udržitelný rozvoj, což nahrává agroturistice. [20] Údaje jsou z roku 2013, tzn., že nejsou úplně aktuální, aktuálnější údaje z WTO nebyly dostupné. V těchto údajích nejsou započítány aktuální vlivy na CR jako např. ekonomický vývoj, či uprchlická krize apod.

1.3 Agroturistika

Agroturistika je součástí širšího pojmu „Venkovský cestovní ruch“ a je rozvíjena zejména v evropských, německy mluvících zemích. Venkovský CR je dle Václavíka: „*trávení volného*

---

⁸ Incentivní cestovní ruch – forma cestovního ruchu, která je vytvořena cestovními kancelářemi pro jejich zaměstnance nebo partnery za účelem odměny nebo vzdělání – zaměstnanec, který zájezd prodává, si ho nejdříve vyzkouší a poté ho může lépe popsat a prodat.

času v přírodě či přímo na zemědělských usedlostech. Může mimo jiné zahrnovat návštěvy významných kulturních, či venkovských míst, tradičních tržnic, či jarmarků, vyjížďky za poznáním zemědělských zvyklostí a další volnočasové a pohostinské aktivity, které mají v návštěvnicích vzbudit zájem o venkovskou krajinu.“ [45, str. 3] Závodná definuje venkovský CR jako „formu CR, která je provozovaná na venkově, mimo oblast velkých rekreačních center. Jedná se o CR, který je v souladu s přírodou, krajinou a venkovským prostředím. Je při něm využíván společenský, kulturní a materiální prostor venkova.“ [49, str. 42] Rozvoj venkovského CR souvisí s rozvojem venkova, budování pěších tras a cyklotras, farem s alternativním zemědělstvím, budováním místních muzeí apod., ale i infrastruktury důležité pro CR jako restaurační zařízení, ubytovací zařízení, lokální obchody atd. V ČR existuje od roku 1997 Svaz venkovské turistiky, což je dobrovolný svazek podnikatelů podnikajících ve venkovském CR. Venkovský cestovní ruch, nadřazený agroturistice, je v evropském prostředí definován dle WTO touto přidanou hodnotou nad požadavky cestovního ruchu:

- „venkovské prostředí, přírodní zdroje, kulturní památka, venkovské osídlení, místní tradice a místní produkty,
- místní ochranné známky, ilustrativní nebo místní zvyky, místní občerstvovací, ubytovací, odpočinkové, rekreační a vedlejší služby,
- udržitelný místní rozvoj a adekvátní odpovědnost volnočasových požadavků moderní společnosti, vytvářející nové společenské partnerství mezi venkovem a městem.“ [3, str. 7]

Agroturistika je součástí udržitelného a venkovského CR. Ministerstvo zemědělství definuje agroturistiku jako: „formu podnikání na fungující zemědělské farmě, či ranči, zaměřenou na zabavení návštěvníků s cílem přinášet zemědělcům dodatečný příjem. Agroturistickým aktivitám provozovaným na ekologických farmách se říká ekoagroturistika. Jde o moderní produkt cestovního ruchu, ohleduplný k přírodě a umožňující rozvoj podnikání na venkově. Venkovská turistika je příležitost zejména pro uplatnění žen, které restrukturalizace odvětví zemědělství připravila o pracovní místa.“ [45, str. 2] a oproti tomu Pásková definuje agroturistiku jako: „turistické nebo rekreační pobyty na venkově na rodinných farmách, jejichž hlavní náplní je poznávání alternativního způsobu života v blízkém kontaktu s přírodou, přímá spoluúčast na zemědělských činnostech a aktivní odpočinek, poznávání původních technik výroby potravin, jízda na koni, chov hospodářských zvířat, krocení zvířat apod.“ [35, str. 26] Ministerstvo zemědělství dále uvádí, že by neměla být

překročena hranice 12 lůžek v ubytování, některé dotační tituly v rámci agroturistiky umožňují až 40 lůžek. [35], [45]

Agroturistika je velice široký pojem, jehož základem je ubytování na farmě. Může se jednat pouze o ubytovací a stravovací služby na farmě, nebo o rozšířenější pojetí agroturistiky. Tzn., když se ubytovací a stravovací služby kombinují s ukázkami výkrmu a chovu zvířete, pěstování plodin (a to historicky i moderně), výkladem o předváděné činnosti apod. Nejkrainější formy agroturistiky umožňují návštěvníkům vyzkoušet si fyzické práce na farmě ať už v historické nebo moderní podobě. Pobyt na farmě se dá velice jednoduše rozšířit např. i hipoturistikou⁹ (pokud je objekt vybaven na chov koní, nejlépe nacházející se v blízkosti hipostezek) apod.

Specifickým druhem agroturistiky je ekoagroturistika, což je „*agroturistika provozovaná na ekologicky hospodařících farmách, produkující bioprodukty, které jsou umístěny ve zdravotně příznivém prostředí. Ekologická farma je místo, kde lidé žijí v souladu s přírodou a zvířaty a nepoužívá žádné syntetické, či chemické prostředky, umělá hnojiva apod. Zvířata jsou chována v prostředí blízké jejich přirozenému prostředí a vykrmována bez přídavků.*“ [49, str. 46]

Pro rozvoj ekonomické resilience venkovského regionu z hlediska agroturistiky je dobré, když kvalitním managementem destinace vznikne společná nabídka lokálních produktů – spojením agroturistiky s prodejem lokálních produktů se do malého regionu dostávají finance z jiných regionů a posilují jeho ekonomickou odolnost. Zemědělec nebo podnikatel v okolí může prodat své produkty, kterých je v regionu dostatek (např. med, masné a mléčné produkty, ovoce, zelenina atd.) širšímu spektru klientů a nabrat finanční prostředky pro další investice.

1.3.1 Důvody účastníků cestovního ruchu pro agroturistiku

V následujícím odstavci budou zmíněny důvody, díky kterým by si potencionální účastník CR mohl zvolit trávení volného času formou agroturistiky jako netradiční formu trávení svého volného času:

- relaxace a odpočinek,
- pobyt v přírodě,
- poznávání,

---

⁹ Hipoturistika – jezdecká turistika, cestovní ruch provozovaný na koních za účelem kochání se krajinou, ne sportovním, hipostezka – stezka pro hipoturistiku

- zlepšování zdraví a celkové pohody,
- únik z reality každodenního života a práce,
- vzpomínky. [20], [45],[43]

1.3.2 Možnosti cestovního ruchu na venkově

Venkov nabízí díky malebnosti a rozmanitosti krajiny svéráznému životnímu stylu, či tradicím, spoustu možností pro CR. Pokud pomineme soukromé chaty nebo chalupy obyvatel měst, pravidelně jezdících na venkov chalupařit, venkov nabízí ubytování pro turisty ve, pro cestovní ruch, specifickém prostředí – na chatách, či chalupách rezidentů, venkovských staveních, či přímo na farmách. Možnosti CR na venkově mohou být tyto:

- poznání venkovského stylu života,
- pasivní odpočinek – rybolov, houbaření,
- aktivní odpočinek – pěší turistika, cykloturistika,
- seznámení s hospodářstvím a zemědělskou výrobou, kdy účastník CR pozná procesy zemědělské výroby, které si může i sám vyzkoušet,
- péče o hosty – ubytování na farmě, prováděné výlety do okolí,
- gastroturistika na venkově – stravování, ochutnání, konzumace a nejlépe koupě produktů přímo od producentů, může se jednat např. o čerstvě nadojené mléko a mléčné výrobky, čerstvě natrhané ovoce a zelenina, čerstvá vejce, maso a produkty z domácí zabijačky, konzumace regionálního vína ve vinném sklepě apod.,
- zážitková turistika – krmení hospodářských zvířat, vyzkoušení hospodářských prací (tradičně i moderně), účast na zabijačce, konzumace regionálního vína ve vinném sklepě atd.

Toto široké spektrum možností přímo vybízí ke kombinaci těchto činností, např. kombinace může vypadat takto: klient si jeden den kromě jiného vyzkouší výkrm prasat, druhý den se zúčastní zabijačky a další den si může vyzkoušet uzení vepřového masa, které pak bude moci konzumovat apod. [20], [45], [43]

1.3.3 Destinační management z hlediska agroturistiky v regionálním rozvoji

Ve vyspělých zemích, kde je CR na velmi vysoké úrovni, např. Švýcarsko, Velká Británie, či Rakousko, se vytváří společná nabídka produktů, typických pro daný region. Je zajišťována společná propagace těchto produktů i veškeré další služby. Destinační management obecně je soubor technik, nástrojů a opatření používaných při koordinovaném plánování, organizaci, komunikaci, rozhodovacím procesu a regulaci CR v dané destinaci. Výsledkem takového procesu jsou udržitelné a konkurenceschopné produkty CR, společné sdílené logo, značka kvality, regionální značky, společný informačně-komunikační systém, spolupráce veřejného a soukromého sektoru, společný sběr statistických dat atd. [35, str. 60]

Další definicí managementu destinace je „*proces vytváření a řízení silných, tržně orientovaných a systémově řízených jednotek – destinací.*“ [20, str. 72] Cílem destinačního managementu je spolupráce subjektů CR. „*Místo individualistického konkurenčního boje podnikatelů v oblasti CR se hledá společná nabídka, která dokáže být pro zákazníka atraktivnější, lépe reaguje na jeho potřeby a přání.*“ [20, str. 42] Tímto přístupem by mělo docházet k synergickému efektu¹⁰, měly by se zvyšovat příjmy místní správy, ale i jednotlivých podnikatelských subjektů. „*V destinaci řízené organizací zabývající se destinačním managementem kooperující partneři koncentrují své síly na společný rozvoj klíčových obchodů, akceptují formy vzájemné spolupráce a přizpůsobují se strategickému řízení v příslušné destinaci. Spolupráce těchto subjektů může probíhat na následujících úrovních:*

- *spolupráce mezi podnikatelskými subjekty*
- *spolupráce mezi veřejnoprávními subjekty*
- *spolupráce mezi veřejnoprávními subjekty a soukromými subjekty, tzv. Public Private Partnership*“ [20, str. 72]

Příkladem úspěšného managementu destinace jsou např. horské destinace v Rakousku, kde za spolupráce soukromého a veřejného sektoru při koupi pobytu má zákazník v ceně skipas, dopravu po areálu a podobně, fungují zde regionální značky kvality, zákazníkům jsou rozdávány zdarma průvodci, které dělají marketingovou podporu regionálních subjektů apod. Díky vysoké úrovni kvality do destinace jezdí větší množství účastníků CR generujících zisk

---

¹⁰ Synergický efekt – „*efekt společného působení více prvků, který je obvykle větší nebo kvalitativně lepší než prostý součet efektů ze samostatného působení jednotlivých prvků*“ [46], často je nahrazován matematickou rovnicí: $1+1=3$

pro destinaci (jak pro soukromou, tak veřejnou sféru), než kdyby si mezi sebou podniky konkurovali a nespolupracovaly mezi sebou. Celá destinace sice nevykáže takový zisk na jednoho klienta, ale více účastníků CR navštíví toto místo, nebo se sem vrátí a celkový zisk je vyšší. Za destinační management je na území ČR zodpovědná Česká centrála cestovního ruchu – Czechtourism, popsána níže. [35, str. 60]

Závodná popisuje mnoho dopadů agroturistiky na daný region, přičemž využívá zkušeností ze zahraničí (zejména z Německa, Rakouska, Irska, Francie, Itálie, Španělska a dalších). V těchto zemích CR vyvolal ekonomické oživení celých regionů. Pro zemědělce je agroturistika doplňkovým zdrojem příjmu. Tento doplňkový příjem umožňuje soukromému subjektu podnikat i v podmínkách, za kterých by se, bez provozování agroturistiky, neuživil. Může tímto způsobem zpeněžit prostory, které byly využívány při historickém způsobu hospodaření, ale v moderním pojetí zemědělství, by zůstaly nevyužité. Díky agroturistice se zvyšují i obecní rozpočty obcí, čímž je umožněno i zvýšení vybavenosti těchto obcí. Dále je agroturistika díky zvyšování poptávky i stimulem pro rozšíření výroby, zejména regionálních výrobků. V regionech, kde byla zavedena agroturistika se snížila nezaměstnanost. Díky agroturistice se zvýšil zájem o lokální tradice, které byly v úpadku, tradiční řemeslnou výroba, folklórní tradice a celkově se stabilizuje osídlení venkova. Díky rozptýlení CR se snižují počty návštěvníků masového cestovního ruchu a tyto návštěvníci CR jsou rozptýleni do širšího území. [35]

Negativní vlivy agroturistiky jsou přetěžování žen v zemědělství, kdy se vedle práce v zemědělství starají o práce v ubytovacích službách. Dalším možným vlivem je možný dopad na životní prostředí, kdy neinformovaný účastník CR může, ač se jedná o formu udržitelného CR, mít negativní účinek na relativně nepoškozené území. Negativní vliv na daný region venkovského charakteru by mohlo mít i prosperující agroturistické ubytovací zařízení. Pokud by ubytovávalo velké množství účastníků CR, tvořících vysokou poptávku po službách různého druhu, je možné, že by v okolí ubytovacího zařízení vzniklo mnoho provozoven nepůvodního charakteru, celý venkovský region by ztratil svůj ráz, přestal by lákat účastníky CR a daný fungující region by zničil. [35]

Ve venkovských regionech by bylo možné zavedením nebo zvyšováním úrovně současné agroturistiky přilákat finanční kapitál od zdrojů z jiných regionů. Příliv financí a poptávky po službách by mohl pomoci vybudovat odolný region i tam, kde vlivem migrace obyvatel do měst poptávka po, často i základních službách, klesá a provozovatelé těchto služeb nemají dostatečný zisk na uživení se v tomto oboru. V těchto regionech mnohdy není moc

příležitostí, jak nalákat potenciál poptávky po službách a finance, a stávající region nezničit (např. výstavbou továrny apod.). Agroturistika je právě v těchto případech jednou z možností, jak výše zmíněné položky do regionu dostat, a to ve spoustě míst ČR, kterým se těchto atributů nedostává nebo jich ubývá. [35]

1.4 Finanční a marketingová podpora v oblasti venkovské turistiky

V uplynulých letech byly poskytovány finance jak z evropských, tak národních zdrojů na podporu venkovské turistiky, potažmo agroturistiky a další doplňující aktivity. Tyto finanční prostředky jsou zprostředkovávány přes Státní zemědělský intervenční fond (dále SZIF). SZIF je státní organizací, která „je akreditovanou platební agenturou - zprostředkovatelem finanční podpory z Evropské unie a národních zdrojů. Dotace z EU jsou v rámci Společné zemědělské politiky poskytovány z Evropského zemědělského záručního fondu a Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova a v rámci Společné rybářské politiky z Evropského námořního a rybářského fondu.“ [37] SZIF (kromě jiných) administruje a kontroluje i finanční podporu z programu rozvoje venkova za plánovací období jak 2008 – 2013, tak 2014 – 2020.

SZIF, zprostředkovávající finanční podporu v oblasti venkovské turistiky (tedy i agroturistiky), byl zřízen nařízením vlády a jeho primární úlohou je podpora zemědělství (i když je přes něj podporována venkovská turistika a agroturistika) a spadá pod ministerstvo zemědělství. Tato podpora má finanční charakter. Za metodickou podporu a koordinaci cestovního ruchu na území ČR je zodpovědné ministerstvo pro místní rozvoj, které pro tuto činnost zřídilo Českou centrálu cestovního ruchu – Czechtourism, jejíž hlavním úkolem je prezentovat ČR v zahraničí jako atraktivní destinaci. Czechtourism nenabízí přímou finanční podporu venkovské turistiky a agroturistiky, ale nabízí alternativní možnosti propagace (i když jen okrajově) zařízení pro venkovskou turistiku a agroturistiku.

1.4.1 Program rozvoje venkova

Program rozvoje venkova (dále PRV) zajišťuje finanční prostředky z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova – „Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova je finanční nástroj na podporu rozvoje venkova, který spadá do společné zemědělské politiky EU a je součástí ESI¹¹ fondů. Prostředky z tohoto fondu slouží ke zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví, zlepšení životního prostředí a krajiny nebo kvality života ve

---

¹¹ ESI fondy – Evropské strukturální a investiční fondy (Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond, Fond soudržnosti, Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova, Evropský námořní a rybářský fond)

venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova. V ČR jsou z něj hrazeny projekty předložené do tzv. Programu rozvoje venkova ČR, jehož řídicím orgánem je Ministerstvo zemědělství ČR, zprostředkujícím subjektem Státní zemědělský intervenční fond“. [33], i národních zdrojů. Tento program byl zaveden pro plánovací období 2007 – 2013 i pro období 2014 – 2020.

V plánovacím období 2007 – 2013 byl PRV rozdělen do čtyř os a v ose III se nacházelo opatření „Opatření k diverzifikaci hospodářství venkova“ a podopatření „Podpora cestovního ruchu“, které navazovalo na obecnou podporu regionálního cestovního ruchu. Pro období 2007 – 2013 bylo opatření Podpora cestovního ruchu charakterizováno jako „podpora na vybudování rekreační infrastruktury a rekreačních zařízení, zajištění služeb pro pěší turistiku, vodáctví a lyžování, budování a značení pěších tras a vinařských stezek.“ [40] Cíle tohoto opatření byly charakterizovány takto:

- *různorodost zemědělských aktivit ve směru nezemědělské produkce, rozvoj nezemědělské produkce a podpora zaměstnanosti,*
- *různorodost venkovské ekonomiky,*
- *zlepšení kvality života ve venkovských oblastech a diverzifikace ekonomických aktivit.“ [40]*

Toto opatření podporovalo (v programovém období 2007 – 2013) zemědělské a nezemědělské aktivity ve venkovských oblastech i venkov obecně a jedním z důvodů podpory venkovské turistiky byla „diverzifikace¹² ekonomických aktivit“. Toto opatření mělo dosáhnout toho, že na venkov budou proudit další finance z jiných ekonomických aktivit, které budou udržovat stávající obyvatelstvo na místech, kde žijí a nebudou se muset živit přímo zemědělskou činností. Toto opatření odrazuje obyvatele z venkovských oblastí od migrace do měst za lepším výdělkem a vytváří podmínky i pro obyvatele, které zemědělská činnost neuživí nebo vytvoří pracovní místa pro ty, kteří se zemědělstvím neživí. Jednou z možností, jak zvýšit počet ekonomických aktivit, je aplikace venkovské turistiky, potažmo agroturistiky, proto byla v tomto období podporována. Venkovská turistika byla podporována formou výstavby a rekonstrukcí ubytovacích a stravovacích zařízení, turistických stezek všeho druhu a budováním infrastruktury pro venkovskou turistiku, zatímco PRV v programovém období 2014 – 2020 podporuje přímo agroturistiku. [40]

---

¹² Diverzifikace – ve smyslu zvyšování počtu

V programovém období 2014 – 2020 je PRV opět financován z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova. „*Jako součást nařízení k ESI Fondům by měla politika rozvoje venkova přispívat ke konkurenceschopnosti zemědělství, udržitelnému řízení přírodních zdrojů, k opatřením v oblasti klimatu a k vyváženému územnímu rozvoji venkovských oblastí. V souladu se strategií Evropa 2020 jsou tyto obecné cíle podpory pro rozvoj venkova na období 2014–2020 podrobněji vyjádřeny prostřednictvím těchto šesti priorit platných pro celou EU. Každé opatření z nabídky nařízení k rozvoji venkova může přispívat k cílům několika priorit. Jde o tyto priority:*

- *podpora předávání znalostí a inovací v zemědělství, lesnictví a ve venkovských oblastech,*
- *zvýšení životaschopnosti zemědělských podniků a konkurenceschopnosti všech druhů zemědělské činnosti ve všech regionech a podpora inovativních zemědělských technologií a udržitelného obhospodařování lesů,*
- *podpora organizace potravinového řetězce, včetně zpracovávání zemědělských produktů a jejich uvádění na trh, dobrých životních podmínek zvířat a řízení rizik v zemědělství,*
- *obnova, zachování a zlepšení ekosystémů souvisejících se zemědělstvím a lesnictvím,*
- *podpora účinného využívání zdrojů a podpora přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku v odvětvích zemědělství, potravinářství a lesnictví, která je odolná vůči klimatu,*
- *podpora sociálního začleňování, snižování chudoby a hospodářského rozvoje ve venkovských oblastech.“ [39]*

V rámci programového období 2014 – 2020 se v programu rozvoje venkova nachází opatření „Rozvoj zemědělských podniků a podnikatelské činnosti“ a podopatření „Podpora agroturistiky“. „*V rámci této operace budou podporovány investice na diverzifikaci činností pro zemědělské subjekty v oblasti agroturistiky vedoucí k zajištění diverzifikace příjmů, vytváření pracovních míst i pro nekvalifikované pracovní síly, k podpoře širšího využití zemědělských farem a využití venkovských brownfields. Podporován nebude spotřební materiál, příjezdové cesty, obecné náklady dle čl. 45 NK (EU) č. 1305/2013 a další výdaje, které s realizací projektu přímo nesouvisí.“ [38]* Tato operace se dělí na dva záměry:

- *„podpora agroturistiky – území České republiky kromě krajů Ústeckého a Moravskoslezského,*

- *podpora agroturistiky – území krajů Ústeckého a Moravskoslezského.*

Míra dotace činí:

- *25 % ze způsobilých výdajů pro velké podniky¹³,*
- *35 % ze způsobilých výdajů pro střední podniky,*
- *45 % ze způsobilých výdajů pro malé podniky a mikropodniky.*

Částka výdajů, ze kterých je stanovena dotace, na jeden projekt činí minimálně 200 000 Kč a maximálně 10 000 000 Kč. Příspěvek Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova činí 75 % veřejných zdrojů a příspěvek ČR činí 25 % veřejných zdrojů“ [38] Dále jsou popsány možné výdaje, které budou uznány za způsobilé, tj. že na ně bude možno poskytnout dotaci:

- *„stavební obnova (přestavba, modernizace, statické zabezpečení) či nová výstavba malokapacitního ubytovacího zařízení včetně stravovacího zařízení a dalších budov a ploch v rámci turistické infrastruktury, sportoviště a příslušné zázemí – stavební materiál, stavební práce, bourací práce, technická infrastruktura včetně přípojek, technická zařízení staveb,*
- *doplňující výdaje jako součást projektu - úprava povrchů, náklady na výstavbu odstavných a parkovacích stání, nákup a výsadba doprovodné zeleně, oplocení,*
- *náklady na výstavbu požárních nádrží do objemu 10 m³,*
- *nákup zařízení a vybavení malokapacitního ubytovacího zařízení včetně stravovacího zařízení a dalších budov a ploch v rámci turistické infrastruktury, sportoviště a příslušné zázemí,*
- *nákup nezbytné výpočetní techniky v souvislosti s projektem (hardware, software),*
- *nákup nemovitosti maximálně do částky odpovídající 10 % způsobilých výdajů, ze kterých je stanovena dotace.“ [38]*

Z podopatření „Podpora agroturistiky“ je tedy možné částečně financovat přestavbu nebo novou výstavbu ubytovacích prostor včetně stravovacích zařízení a další infrastruktury, další výdaje s výstavbou spojené, požární nádrže, zařízení a vybavení objektů, vybavení na projekt a nemovitosti v maximální hodnotě 10% ze způsobilých výdajů a to pro potřeby agroturistiky. Nelze z toho financovat jinou zemědělskou investiční nebo neinvestiční činnost.

---

¹³ Velikost podniku se určuje dle Přílohy I nařízení Komise (EU) č. 651/2014 ze dne 17. června 2014

Kromě výše zmíněné podpory z PRV mohou podnikatelé v oblasti zemědělství využívat široké množství podpory jiných činností, než agroturistiky, ale tato podpora jim může nepřímo pomoci i v agroturistice (např. podpora „dobré životní podmínky zvířat“ umožní podnikateli mít a užít zvířata, která by si nemohl dovolit, a které mohou vytvářet příjemné prostředí farmy atd.) [38]

1.4.2 Česká centrála cestovního ruchu

Česká centrála cestovního ruchu, neboli Czechtourism, byla zřízena ministerstvem pro místní rozvoj (dále MMR) za účelem metodické podpory, koordinace aktivit v cestovním ruchu, pořádání veletrhů v rámci CR a zejména propagace ČR jako atraktivní cílové destinace v zahraničí. Dále Czechtourism pořádá výlety v rámci incentivní turistiky a snaží se o koordinaci regionů v rámci CR. ČR jako destinace nabízí řadu, pro rezidenty, obvyklých, ale např. pro zahraniční účastníky CR zajímavých atrakcí, a má připravenou řadu kampaní na jejich podporu. V roce 2016 probíhá kampaň „Po stopách Karla IV“, dříve probíhala kampaň např. „Česko – země příběhů“ nebo „Prázdniny na venkově“. V rámci propagace a podpory venkovské turistiky a agroturistiky je velice důležitá kampaň „Tradiční Česko všemi smysly“, která propagovala aktivity v rámci CR ukazující historický život na území ČR, folklorní tradice a lokální gastronomii. V rámci této kampaně se mohly subjekty zabývající se venkovskou turistikou a agroturistikou propagovat na trhu neomezujícím se pouze na ČR. [4]

V rámci portálů „Czech Specials“ (portál o klasické české gastronomii) a „Kudy z nudy“ (vyhledávač v oblasti CR) se mohou poskytovatelé venkovské turistiky či agroturistiky, prezentovat jak účastníkům CR v ČR, tak v zahraničí. Pokud někdo podniká v těchto oblastech, kde nabízí ubytování a další služby, může je propagovat na webu „Kudy z nudy“. Pokud k tomu on sám (nebo někdo jiný) nabízí lokální potraviny a nápoje je možné tyto služby propagovat právě na portálu „Czech Specials“. [4]

Ač je agroturistika relativně nové odvětví, ve venkovských regionech, kde je provozována, způsobuje diverzifikaci ekonomických aktivit a zvyšuje resilienci regionů. Tyto regiony venkovského charakteru jsou spíše zaostávající a je zde často úpadek základních služeb. Agroturistika je jednou z možností, jak do těchto regionů nalákat poptávku po službách a další finanční kapitál relativně ekologickou cestou.

V následujících částech této práce je analyzován vývoj základních ekonomických ukazatelů před a po vydání finanční podpory a je srovnán s vývojem na území ČR. Ekonomické ukazatele jsou hodnoceny metodou analýzy, což je rozbor a redukce širšího

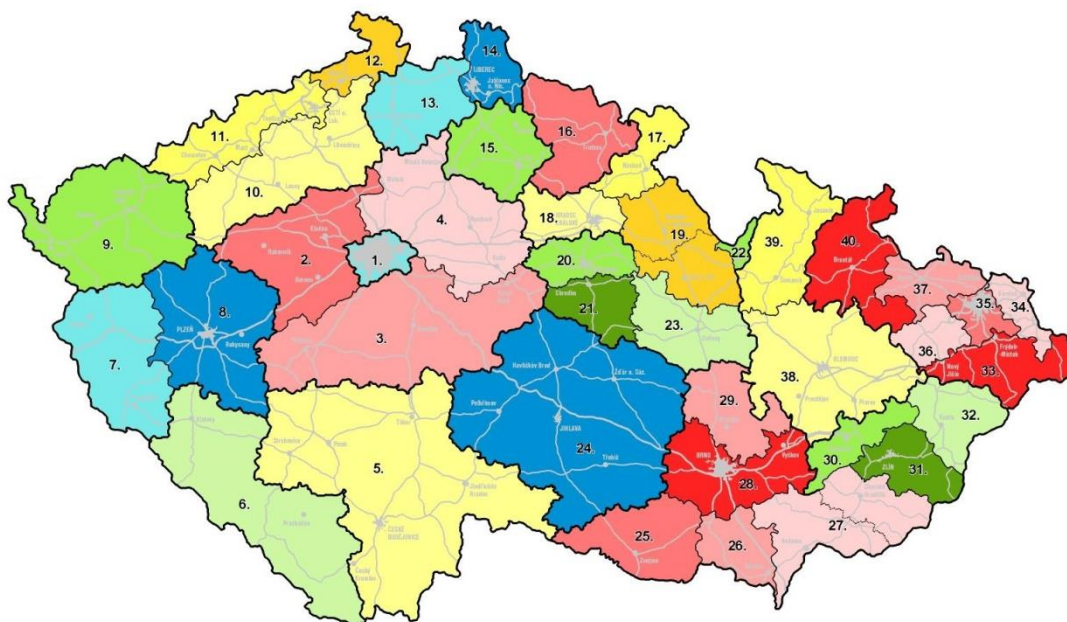
množství dat a formulace závěrů, a metodou komparace, což je porovnávání hodnot mezi sebou.

S ohledem na výše zmíněné teoretické předpoklady, byla pro tuto práci stanovena následující hypotéza: agroturistika zvyšuje resilienci obcí a regionů vůči ekonomickým šokům.

2 VLIV PODPORY VENKOVSKÉHO CESTOVNÍHO RUCHU NA VYBRANÝ REGION

V této kapitole bude provedena analýza dopadu finanční podpory na vybraný okres. Vybraným okresem je okres Jihlava, nacházející se v Kraji Vysočina. Tento vnitřně periferní region je převážně venkovského charakteru, jehož centrem je bývalé okresní město Jihlava, což je zároveň krajské město Kraje Vysočina. Tento region je vybrán pro svůj venkovský charakter vhodný pro aplikaci agroturistiky, a proto, že je součástí Kraje Vysočina, který obdržel z opatření 1.3 podpora cestovního ruchu z PRV jednu z nejvyšších finančních podpor v ČR. Czechtourism rozděluje ČR do regionů a oblastí, které jsou znázorněny na obr. 5.

Obr. 5 - Mapa regionalizace ČR do turistických regionů dle Czechtourism

Zdroj: [5]

Czechtourism dělí ČR do 17 regionů, které jsou rozděleny do 40- ti oblastí a zobrazeny na mapě, některé turistické regiony jsou shodné s turistickými oblastmi:

- region Praha - 1,
- region Střední Čechy: 2- Střední Čechy - západ, 3- Střední Čechy - jih, 4- Střední Čechy - severovýchod - Polabí,
- region Jižní Čechy - 5,
- region Šumava - 6,
- region Plzeňsko a Český les: 7 - Český les, 8 - Plzeňsko,

- region západočeské lázně - 9,
- region Severozápadní Čechy: 10 - České středohoří a Žatecko, 11 - Krušné hory a Podkrušnohoří, 12 - České Švýcarsko,
- region Českolipsko a Jizerské hory: 13 - Českolipsko, 14 -Jizerské hory,
- region Český ráj - 15,
- region Krkonoše a Podkrkonoší - 16,
- region Královéhradecko: 17- Kladské pomezí, 18- Hradecko, 19- Orlické hory a Podorlicko (část je v regionu Východní Čechy),
- region Východní Čechy: 20- Pardubicko, 21- Chrudimsko- Hlinecko, 22- Kralický Sněžník, 23- Českomoravské Pomezí,
- region Vysočina- 24,
- region Jižní Morava: 25- Znojemsko a Podyjí, 26- Pálava a Lednicko- Valtický areál, 27- Slovácko, 28- Brno a okolí, 29- Moravský kras a okolí,
- region Východní Morava- 30- Kroměřížsko, 31- Zlínsko a Luhačovicko, 32- Valašsko,
- region Severní Morava a Slezsko: 33- Beskydy- Valašsko, 34- Těšínské Slezsko, 35- Ostravsko, 36- Poodří- Moravské Kravařsko, 37- Opavské Slezsko, 40- Jeseníky- východ
- region Střední Morava a Jeseníky: 38- Střední Morava, 39- Jeseníky- západ [5]

Regiony jsou různých velikostí. Je to způsobeno různorodostí a jedinečností atraktivit ČR. Další část práce se bude zabývat podporou v okrese Jihlava v Kraji Vysočina. Tento kraj jako jediný, je totožný s turistickým regionem i turistickou oblastí Vysočina. Není typickým objektem ČR, i když zde jsou dobré předpoklady právě pro agroturistiku a venkovskou turistiku. Kraj Vysočina nabízí po celém svém území relativně podobnou nabídku atraktivit popsanou v Kapitole 2.2.1.

V první části této kapitoly bude provedena analýza alokace podpory na území ČR a Kraje Vysočina a poté bude pomocí makroekonomických údajů zkoumán dopad této podpory v okrese Jihlava a vybraných obcích. Územní jednotka na úrovni okresu je zvolena z důvodu dostupnosti dat a konkrétního určení dopadů výše zmíněné podpory, u které nebude výsledek níže provedené analýzy ovlivněn okolními vlivy v takové míře, jak by byl u vyšší úrovni.

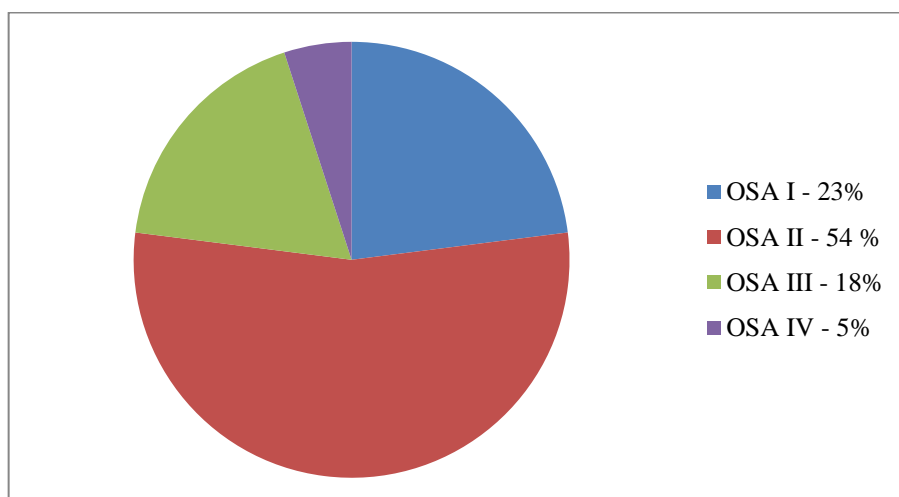
Některá data použitá v této práci jsou vedena pro celý okres Jihlava, některá jsou vytvořena součtem dat pro ORP (Obec s rozšířenou působností) Jihlava a ORP Telč. Tyto dvě ORP tvoří okres Jihlava.

2.1 Finanční podpora Programu rozvoje venkova, podopatření 1.3- podpora cestovního ruchu v plánovacím období 2007 - 2013

Jak je uvedeno výše (v kapitole 1.4), v PRV v plánovacím období 2007 - 2013 bylo zavedeno v ose III. podopatření „1.3 Podpora cestovního ruchu“, které bylo zaměřené na podporu venkovské turistiky. Toto opatření nepodporovalo přímo agroturistiku, ale bylo možné z něj čerpat podporu na vytváření lepších realizačních předpokladů pro agroturistiku a to jak formou budování rekreačních zařízení, rekreační infrastruktury, tak budováním turistických stezek, či hipostezek, které mohou sloužit k trávení volného času pro účastníky CR využívající agroturistická zařízení, či jinak zatraktivnit agroturistiku. Agroturistika samotná je podporována až ve stávajícím plánovacím období 2014 - 2020 v podopatření „6.4.2 Podpora agroturistiky“, ale data o vydané podpoře budou dostupná až po termínu odevzdání této práce.

Celkový rozpočet PRV na území ČR na plánovací období 2007 - 2013 činil 3,6 mld. €, přičemž 2,8 mld. € bylo čerpáno z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova a zbytek byl čerpán z národních zdrojů. Na obr. 6 je zobrazena struktura podpory jednotlivých os při plánování rozpočtu. [44, str. 3]

Obr. 6 - Rozdělení finančních prostředků PRV v plánovacím období 2007 - 2013

Zdroj: [44, str. 5]

2.1.1 Finanční podpora na celostátní úrovni

Do osy III bylo plánováno vynaložit 18% z celkových výdajů. V ose III se nachází podopatření „1.3 Podpora cestovního ruchu“, kam bylo vynaloženo za plánovací období 2007 - 2013 dle údajů poskytnutých ze společnosti SZIF celkem 1,6 mld. Kč (z požadovaných 1,64 mld. Kč). V tabulce 2 je uveden počet žádostí o finanční podporu a výše požadovaných financí za plánovací období 2007 – 2013 v jednotlivých krajích. Jedná se o hodnoty požadovaných dotací, hodnoty skutečně vyplacených dotací u konkrétních projektů SZIF neuvádí, ale liší se zhruba o 2% a na výsledek této práce to bude mít zanedbatelný vliv. Tyto rozdíly mohly vzniknout nesplněním nebo pouze částečným splněním podmínek při čerpání dotace a následným snížením finanční podpory. [42]

Tabulka 2 - Alokace požadovaných dotací a počet udělených dotací z podopatření „Podpora cestovního ruchu“ v plánovacím období 2007 - 2013 v ČR

Kraj	Výše požadovaných dotací	Počet udělených dotací
Hl. m. Praha	95 583 917 Kč	37
Jihočeský	174 820 187 Kč	76
Jihomoravský	260 204 185 Kč	107
Karlovarský	103 754 230 Kč	26
Královéhradecký	86 107 765 Kč	36
Liberecký	34 838 207 Kč	18
Moravskoslezský	81 550 384 Kč	26
Olomoucký	86 319 432 Kč	28
Pardubický	58 954 108 Kč	19
Plzeňský	103 233 052 Kč	41
Středočeský	237 344 900 Kč	70
Ústecký	58 132 914 Kč	18
Vysočina	219 788 279 Kč	59
Zlínský	38 997 403 Kč	25
Neuvedeno	4 500 000 Kč	1
Celkem	1 644 128 963 Kč	587

Zdroj: [42]

Nejvíce dotací jak do počtu, tak do výše žádaných dotací, bylo čerpáno v Jihomoravském kraji, Středočeském kraji a v Kraji Vysočina. Je to dáno jak velikostmi krajů (tyto tři kraje jsou mezi pěti nejrozlehlejšími kraji v ČR), tak jejich venkovským charakterem a předpoklady k provozování venkovské turistiky (a agroturistiky). Nejmenší výše žádostí o finanční podporu byla v Libereckém a Zlínském kraji, které patří k nejmenším v ČR. Nejméně dotací bylo obdrženo v těchto dvou krajích a v Ústeckém kraji.

Kraj Hlavní město Praha čerpá vzhledem ke své velikosti a zejména svému městskému charakteru, kde je vyvíjena minimální zemědělská činnost, velké množství dotací (na podporu cestovního ruchu z fondu určeného pro venkovské oblasti). V tomto kraji byly podporovány projekty, které se nachází v jiném regionu ČR (Krušné hory, Modrava apod.), ale firmy mohou mít svá sídla v Praze, a proto je možné, že byla podpora zahrnuta v Praze, i když tam neproběhla fyzická investice.

2.1.2 Finanční podpora na úrovni Kraje Vysočina

V této kapitole je zobrazena alokace prostředků z PRV v období 2007 – 2013 v Kraji Vysočina. Výše požadovaných dotací z Kraje Vysočina byla 219 788 279 Kč a počet žádostí byl 59. V tabulce 3 je zobrazena alokace podpory v Kraji Vysočina.

Tabulka 3 - Výše požadovaných dotací a počet udělených dotací z podopatření „Podpora cestovního ruchu“ v plánovacím období 2007 – 2013 v Kraji Vysočina

Okres	Počet udělených dotací	Výše požadovaných dotací
Havlíčkův Brod	5	14 213 788 Kč
Jihlava	19	68 258 367 Kč
Pelhřimov	9	28 508 312 Kč
Třebíč	21	94 528 127 Kč
Žďár nad Sázavou	5	14 279 685 Kč

Zdroj: [42]

V Kraji Vysočina obdržel největší podporu okres Třebíč. Okresy v Kraji Vysočina mají podobný charakter i velikost. Největší podpora okresu Třebíč je dána pravděpodobně vyšším zájmem ze strany žadatelů, či finančně náročnějšími projekty.

2.2 Charakteristika Kraje Vysočina a okresu Jihlava z hlediska agroturistiky

V této kapitole bude charakterizována z hlediska cestovního ruchu a zemědělství oblast, ve které jsou zkoumány dopady podpory cestovního ruchu a to okres Jihlava a Kraj Vysočina.

2.2.1 Kraj Vysočina

Kraj Vysočina geograficky zaujímá centrální polohu, sousedí s kraji Středočeským, Jihočeským, Jihomoravským a Pardubickým a nedotýká se státní hranice. Rozloha Kraje Vysočina je 6 796 km² a je pátým nejrozlehlejším krajem v ČR. Počet obyvatel k 1. 4. 2016 byl 509 475 obyvatel. Vznikl v rámci reformy ke dni 1. 1. 2000 sloučením okresů Jihlava, Třebíč, Havlíčkův Brod, Pelhřimov a Žďár nad Sázavou. Při rozdělení ČR na kraje v roce

1960 Kraj Vysočina neexistoval, jeho území bylo součástí krajů Východočeského, Jihočeského a Jihomoravského a respektovalo zemskou hranici mezi Čechy a Moravou, kterou v současném rozdělení nerespektuje. [10]

Krajským městem se sídlem krajského úřadu je město Jihlava. Kraj Vysočina patří do regionu soudržnosti NUTS II Jihovýchod. Kraj Vysočina má 704 obcí, z nichž 34 obcí má statut města a kraj je administrativně rozdělen do 15 obcí s rozšířenou působností. Průměrný počet obyvatel obce je 724, což je podprůměrný údaj vzhledem k průměru ČR. Tento fakt značí to, že osídlení Kraje Vysočina je spíše formou více malých obcí, či vesnic v blízkosti menšího města, než větších obcí, či měst s výjimkou pěti bývalých okresních měst. Kraj protíná největší dopravní komunikace – dálnice D1 a kraj disponuje hustou silniční sítí, za to železniční síť není tak hustá, jak je ve zbytku ČR, zejména ve středních Čechách. [10], [23]

Z ekonomického hlediska je Kraj Vysočina spíše zaostalejší za republikovým průměrem. Jeho podíl na hrubém domácím produktu České republiky se v posledních letech pohybuje kolem 4 %. Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele kraje byl téměř 335 tisíc Kč, tj. kolem 83 % průměru České republiky. Průměrná hrubá měsíční mzda v Kraji Vysočina v roce 2014 byla 23 200 Kč, pod celorepublikovým průměrem zaostala zhruba o 2 400 Kč. Podíl nezaměstnaných osob na obyvatelstvu ve věku 15-64 let nabyt koncem roku 2014 hodnoty 7,35 % a byl sedmý nejnižší v celé České republice. K pozitivům kraje patří nízká kriminalita a malá sebevražednost ve vztahu k počtu obyvatel. [10]

Povrch území je tvořen pahorkatinami Českomoravské vrchoviny. Region je atraktivní svým poměrně nízkým znečištěním ovzduší a relativně zdravými lesy, nacházejí se v něm též vodohospodářsky významné vodní plochy a zdroje vody. Územím kraje prochází od jihozápadu na severovýchod hlavní evropské rozvodí. Území je protkáno četnými potoky a řekami, které jsou přehrazeny řadou rybníků a vodních nádrží přispívajících k celkovému rázu krajiny. Nejvýše položeným bodem je vrchol Javořice (837 m n. m.) v Javořické vrchovině na jihu okresu Jihlava, nejnižší bod se nachází v místě, kde na jihovýchodě okresu Třebíč opouští území kraje řeka Jihlava (239 m n. m.). [10], [23]

Velký vliv na region má zemědělství. Zdejší přírodní podmínky jsou oproti jiným zemědělským regionům ČR podprůměrné (nadmořská výška a sklonitost pozemků snižují produkční schopnost půd), pro některé zemědělské komodity a činnosti má však přesto území Vysočiny vynikající podmínky (produkce brambor, obilovin, olejnin, pastevní chov skotu). Na Vysočině stále převládá velkovýrobní způsob hospodaření. Většina zemědělských podniků kombinuje rostlinnou a živočišnou výrobu. U menších jednotek (většinou samostatných

rolníků) je možné sledovat vyšší specializaci. Pro Vysočinu je typické pěstování brambor, v Kraji Vysočina se vypěstují více než jedna třetina brambor produkovaných v ČR. Na Vysočině je nejvyšší intenzita chovu skotu oproti jiným krajům v ČR, v roce 2014 dosáhla hodnoty 59,2 kusů na 100 hektarů zemědělské půdy. [10]

Průmyslová výroba v Kraji Vysočina je zaměřena na odvětví strojírenské a kovodělné, dřevozpracující, potravinářské a energetické. Průmyslovými centry jsou zejména bývalá okresní města, ale i další města s dobrou dopravní dostupností. [10]

Kraj Vysočina není typickou destinací ČR, ale je zde provozována městská turistika – zejména v bývalých okresních (ale i některých jiných) městech, aktivní turistika – je zde hustá síť turisticky značených cest (asi 2 900 km) a cyklotras (asi 2 250 km), kopcovitá krajina je vhodná pro lyžování ať sjezdové, tak běžecké. Je zde velké množství rybníků a nádrží vhodných na letní turistiku. Na území kraje se nachází dvě chráněné krajinné oblasti – CHKO Žďárské vrchy a CHKO Železné hory. Na území Kraje Vysočina se nacházejí tři památky zapsané do seznamu UNESCO. Je to:

- městská památková rezervace Telč,
- poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře u Žďáru nad Sázavou,
- židovská čtvrť se hřbitovem a bazilikou sv. Prokopa v Třebíči.

Území Kraje Vysočina je vhodné svým charakterem a tradicemi k provozování venkovské turistiky a agroturistiky, ale není zde vybudovaná dostatečná infrastruktura. [10], [23]

2.2.2 Okres Jihlava

Okres Jihlava se nachází v Kraji Vysočina, který patří do regionu soudržnosti Jihovýchod, a sousedí s okresy Pelhřimov, Žďár nad Sázavou, Havlíčkův Brod, Třebíč a jihočeským okresem Jindřichův Hradec. Okresním městem bylo do 1. 1. 2000 město Jihlava, které je od té doby krajským městem Kraje Vysočina. Dalšími městy nacházející se v okrese Jihlava jsou Třešť, Polná, Brtnice a Telč, jejíž městská památková rezervace je na seznamu světového kulturního dědictví UNESCO. Do okresu Jihlava patřilo v roce 2014 123 obcí. Rozloha okresu je 1 199 km² a počet obyvatel v roce 2014 byl 112 417. Okres je tvořen dvěma obcemi s rozšířenou působností a to ORP Jihlava a ORP Telč.[11]

Povrch celého okresu je velmi členitý – celý okres se nachází v Českomoravské vrchovině, nejnižší místo okresu je údolí řeky Jihlavy u Dolního Smrčného (422 m n. m.), nejvyšším bodem je vrch Javořice (837 m n. m.), což je nejvyšší bod Českomoravské Vrchoviny.

Krajina okresu je hojně využívána zemědělstvím (oproti celé ČR pracuje větší procento obyvatel v lesnictví a zemědělství). Zemědělská půda tvoří zhruba 60% rozlohy okresu, a z ní je 77% orná půda a zbytek jsou louky a pastviny. Lesy tvoří 30 % území okresu. Typickou plodinou jsou brambory, dále se pěstují obiloviny (hlavně ječmen a pšenice), pícniny a řepka olejka. V okrese Jihlava se chová zejména skot, prasata a ovce. Krajina okresu je charakterizována kopcovitým terénem, ornou půdou, lesy, loukami, pastvinami a četnými rybníky. Osídlení venkova je většinou formou malých vesnic, které jsou blízko sebe. [11]

Okres disponuje ucelenou silniční sítí, okresem prochází hlavní dopravní komunikace ČR – dálnice D1, ale železniční síť má nižší hustotu komunikací než zbytek ČR. Je zde hustá síť turistických stezek a cyklostezek (např. i nově vybudovaná síť cyklostezek Stříbrné pomezí) a prostor pro vybudování hiposteze. Tato infrastruktura nabízí výborné podmínky pro pěší turistiku a cykloturistiku a spolu s historickými a kulturními předpoklady je vhodná pro letní i zimní dovolenou, což dokládá množství kempů a ubytovacích zařízení v okolí rybníků, či lyžařských sjezdovek. [11]

2.3 Finanční podpora v okrese Jihlava

Z PRV, podopatření 1.3 Podpora cestovního ruchu, z plánovacího období 2007 - 2013 bylo z okresu Jihlava kladně vyřízeno 19 žádostí o finanční podporu v celkové požadované výši 68 258 367 Kč. V tabulce 4 je zobrazen přehled podpořených projektů z výše zmíněného dotačního titulu, které jsou seřazeny dle data podání žádosti.

Tabulka 4 - Přehled podpořených projektů v okrese Jihlava

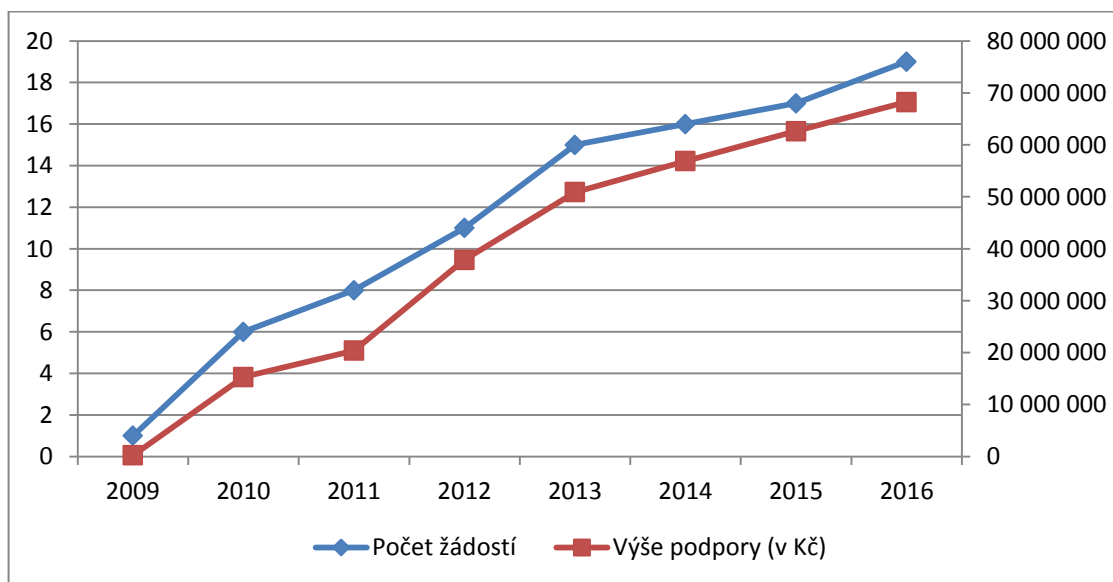
Název projektu	Obec	Podáno	Požadovaná dotace	Vyplaceno
Výstavba ubytování za účelem agroturistiky nedaleko Horní Cerekve	Jihlava	07.11.2007	897 750 Kč	2010
Rekonstrukce a oprava Penzionu Stranná	Telč	08.11.2007	226 800 Kč	2009
Rekonstrukce rekreačního objektu č. e. 7, Hubenov	Hubenov	23.11.2007	1 165 951 Kč	2010
Rekonstrukce objektu č.p. 32, Třeštice	Batelov	23.11.2007	5 899 988 Kč	2010
UBYTOVÁNÍ BOHUSLAVICE	Bohuslavice	23.11.2007	5 899 988 Kč	2010
Jízdárna - Bohuslavice	Bohuslavice	23.11.2007	1 199 994 Kč	2010
Poznávací stezka okolo Lhotky	Lhotka	30.06.2008	101 880 Kč	2011
Hostinec "U Lyžaře" - dokončení rekonstrukce objektu	Jihlava	10.06.2008	5 000 000 Kč	2011
Stavební úpravy v bývalém seníku vestavba ubytovacího a stravovacího zařízení	Pavlov	09.06.2009	5 463 163 Kč	2012
Obnova penzionu	Hladov	29.06.2009	6 000 000 Kč	2012

Název projektu	Obec	Podáno	Požadovaná dotace	Vyplaceno
Rodinný penzion "Pod smrčky"	Dlouhá Brtnice	14.06.2010	6 000 000 Kč	2012
Přestavba zemědělské usedlosti na penzion	Vanůvek	22.06.2010	5 999 994 Kč	2013
Ubytovací zařízení pro 10 osob Zbinohy 25	Zbinohy	28.06.2010	3 512 371 Kč	2013
Penzion U Pelejevých	Nová Říše	29.06.2010	2 625 589 Kč	2013
Rekonstrukce-rozšíření penzionu	Hladov	30.06.2010	5 998 200 Kč	2014
Penzion Čapí louka	Arnolec	27.06.2011	5 760 687 Kč	2015
Naučná stezka o koních	Dobronín	23.10.2012	889 200 Kč	2013
Ubytovna Jimramovské Pavlovice	Brtnice	23.10.2012	4 492 487 Kč	2016
Objekt pro malokapacitní ubytování v Borovné	Olší	23.10.2012	1 124 325 Kč	2016

Zdroj: [42]

Nejnižší žádaná dotace byla zhruba sto tisíc korun a nejvyšší se pohybovaly okolo 6- ti milionů korun. Na obr. 7 je zobrazen vývoj počtu vydaných dotací a jejich výše z výše zmíněného dotačního titulu v okrese Jihlava. Levá osa je vztažena k počtu žádostí, pravá je vztažena k výši podpory.

Obr. 7 - Vývoj počtu vyplacených dotací a výše podpory

Zdroj: [42]

Největší počet vyplacených žádostí byl v roce 2010, kdy bylo vyplaceno v okrese Jihlava 5 žádostí o finanční podporu. Spolu s jednou žádostí vyplacenou v roce 2009 se v roce 2010 výše podpory dostala na částku přesahující 15 milionů Kč. V roce 2011 přibýly další dvě vyplacené žádosti a celkový součet dotací přesahoval 20 milionů Kč. V roce 2012 přibýly

další tři vyplacené žádosti a celkový součet byl vyšší než 37 milionů Kč. V roce 2014 byly vyplaceny další čtyři žádosti o finanční podporu a celkové množství vydané podpory bylo vyšší než 50 milionů Kč. V letech 2014 a 2015 se za každý rok proplatila jedna žádost a po roce 2015 činila podpora více než 62 milionů Kč. V roce 2016 byly vyplaceny 2 žádosti a celková podpora činila 68 258 367 Kč.

2.4 Analýza vybraných ekonomických údajů v okrese Jihlava po obdržení finanční podpory

V této podkapitole budou zkoumány vybrané ekonomické ukazatele s vydanou finanční podporou z PRV, podopatření 1.3 v období 2007 - 2013. Následně popsání ekonomické ukazatele jsou ovlivněny, kromě podpory z PRV, více faktory. Je to zejména ROP¹⁴ Jihovýchod a oblast podpory 2.1 - rozvoj infrastruktury pro cestovní ruch. Tato podpora byla vydávána v roce 2007 a 2008. V následujících bodech je vypsán seznam aktivit, na které bylo možné čerpat podporu:

- výstavba, technické zhodnocení turistické infrastruktury včetně pořízení technického zařízení s prokazatelným dopadem na cestovní ruch,
- technické zhodnocení a zpřístupnění památek regionálního významu pro potřeby cestovního ruchu včetně nezbytné doprovodné infrastruktury (značení, sociální zařízení, mobiliář, odpočívadla aj.),
- výstavba a technické zhodnocení ubytovacích a stravovacích zařízení s přímou vazbou na cestovní ruch,
- značení a úpravy cyklotras, výstavba a technické zhodnocení turistických tras a stezek pro pěší a lyžaře, naučných stezek včetně doplňkového zařízení (např. cyklistická parkoviště, úschovny kol, odpočívadla apod.), výstavba hipostezek a doprovodné infrastruktury (např. úvaziště),
- výstavba, úpravy a technické zhodnocení přístupových komunikací k turisticky využitelným objektům a památkám nadregionálního významu, včetně související doprovodné infrastruktury. [32]

Tento program nepodporoval přímo agroturistiku (v jeho podmínkách je podpora agroturistiky zakázána), ale podporoval infrastrukturu CR v regionu a mohlo se z něj čerpat, jak na rekonstrukce některých ubytovacích zařízení na venkově, tak zejména na doprovodnou

---

¹⁴ ROP – Regionální operační program

infrastrukturu podporujících cestovní ruch obecně, tak i agroturistiku (pěší stezky, cyklostezky apod.). Z tohoto ROP bylo vydáno do celého regionu soudržnosti Jihovýchod 435 milionů Kč a mohl ovlivnit níže uvedené ekonomické ukazatele, zejména počet ubytovacích zařízení a lůžek v okrese Jihlava.

2.4.1 Charakteristika vybraných obcí v okrese Jihlava

V následujících podkapitolách budou zhodnoceny dopady vyplacené podpory na podíl nezaměstnaných a vývoj počtu ubytovacích zařízení a lůžek v okrese Jihlava, na vývoj regionálního HDP a regionálního HDP na osobu v Kraji Vysočina a vývoj obecních rozpočtů, vývoj nezaměstnanosti a vývoj počtu ekonomických subjektů v obcích, kam byly vyplaceny vybrané projekty. Tyto projekty byly vybrány dle výše čerpané dotace a doby vyplacení, protože portál ministerstva financí rozpocetobce.cz nabízí data o obecních rozpočtech pouze do roku 2013. Vybrané projekty jsou zobrazeny v tabulce 5:

Tabulka 5 - Přehled vybraných projektů v okrese Jihlava

Název projektu	Obec	Podáno	Požadovaná dotace	Vyplaceno
Rekonstrukce objektu č. p. 32, Třeštice	Batelov	23.11.2007	5 899 988 Kč	2010
Rodinný penzion "Pod smrčky"	Dlouhá Brtnice	14.06.2010	6 000 000 Kč	2012
Stavební úpravy v bývalém seníku vestavba ubytovacího a stravovacího zařízení	Pavlov	09.06.2009	5 463 163 Kč	2012

Zdroj: [42]

Vybrané projekty byly realizovány v obcích Třeštice (žadatel má sídlo firmy v obci Batelov, realizace proběhla v katastru obce Třeštice), Dlouhá Brtnice a Pavlov, všechny obce se nachází v jižní části okresu Jihlava a nacházejí se v blízkosti měst Telč a Třešť.

Obec Třeštice má dle serveru rozpocetobce.cz 148 obyvatel. Třeštice se nachází v blízkosti vrchu Javořice a města Telč, jehož historické centrum je na seznamu světového kulturního dědictví UNESCO, což ztraktivňuje nabídku služeb CR. Většinu pozemků v katastru obce Třeštice tvoří orná půda, lesní pozemky a trvalý travní porost. Nejčastějším odvětvím podnikání je zemědělství a stavitelství. Průměrný příjem obecního rozpočtu ve sledovaném období se pohybuje okolo 2 500 000Kč. Na obr. 8 je červeně vyznačen katastr obce Třeštice.

[31]

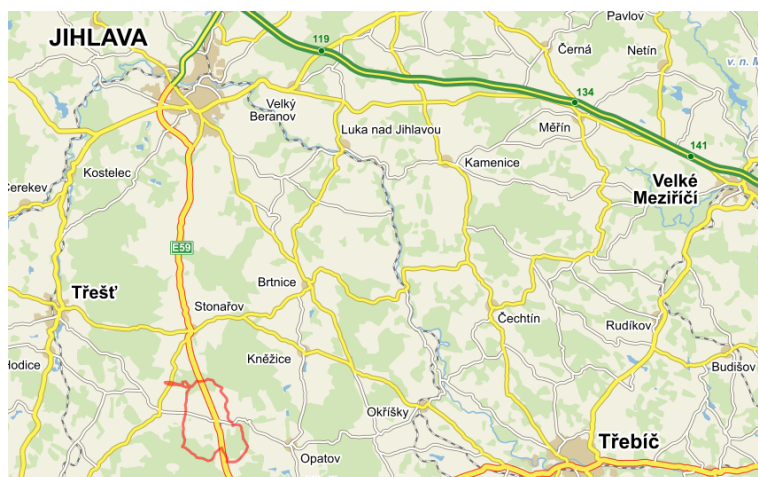
Obr. 8 - Poloha obce Třeštice

Zdroj[26]

Obec Dlouhá Brtnice má dle serveru rozpocetobce.cz 382 obyvatel a leží na hlavní dopravní komunikaci E59 Jihlava – Znojmo a jeho katastr sousedí s katastrem obce Pavlov. Orná půda zde tvoří zhruba jednu polovinu plochy katastru obce, dalšími nejčastějšími druhy pozemků jsou lesní pozemky a trvalý travní porost. Nejčastějším odvětvím v podnikání je stavebnictví, poté obchodní činnost a poté zemědělství. Průměrný příjem obecního rozpočtu ve sledovaném období se pohybuje okolo 3 700 000Kč. Na obr. 9 je červeně vyznačen katastr obce Dlouhá Brtnice. [29]

Obr. 9 - Poloha katastru obce Dlouhá Brtnice

Zdroj[24]

Obec Pavlov má dle serveru rozpocetobce.cz 427 obyvatel a jeho katastr sousedí mj. s katastrem obce Dlouhá Brtnice. Více než polovinu území katastru tvoří orná půda, dále jsou ve větší míře zastoupeny trvalý travní porost a lesní pozemky. Nejčastějším odvětvím v podnikání je stavebnictví, následované zemědělstvím. Průměrný příjem obecního rozpočtu

ve sledovaném období se pohybuje okolo 4 800 000Kč. Na obr. 10 je červeně vyznačen katastr obce Pavlov. [30]

Obr. 10 - Poloha katastru obce Pavlov

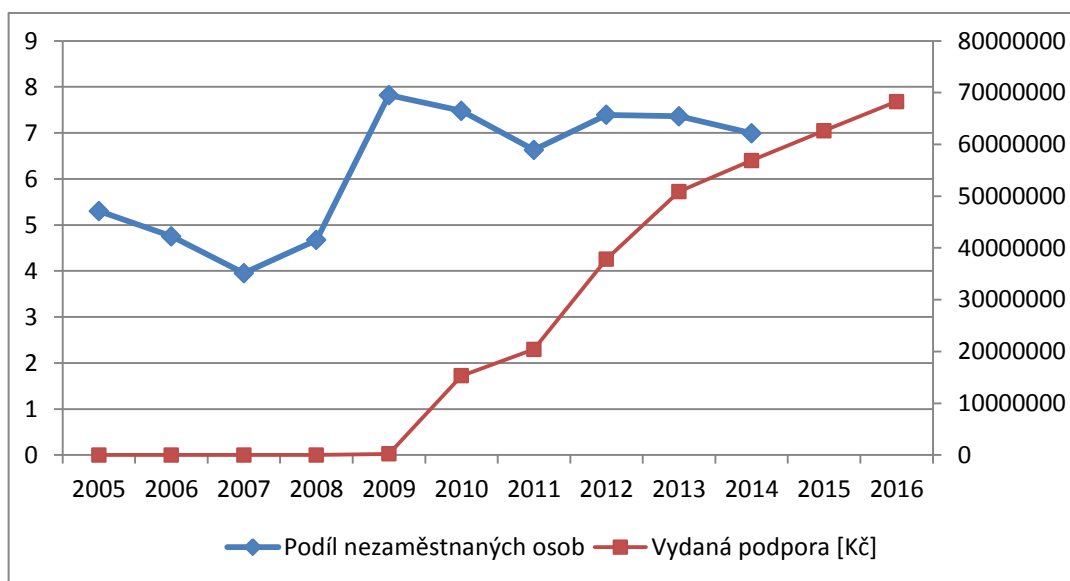
Zdroj: [25]

2.4.2 Podíl nezaměstnaných osob v okrese Jihlava před vyplacením podpory a po vyplacení

Český statistický úřad (dále jen ČSÚ) nabízí údaje na úrovni okresu o podílu nezaměstnaných osob, což je procentuálně vyjádřený podíl nezaměstnané populace ve věku 15 - 64 let ze všech obyvatel ve stejném věku.

Na obr. 11 je zobrazen vývoj podílu nezaměstnaných osob v okrese Jihlava od roku 2005 do roku 2014. Český statistický úřad neposkytuje aktuálnější údaje o nezaměstnanosti na okresní úrovni. Podíl nezaměstnaných je uveden v procentech a vztahuje se k levé vertikální ose. Podíl nezaměstnaných v okrese Jihlava klesal do roku 2007, kdy dosáhl dlouhodobého minima na úrovni 4%. Po celosvětové ekonomické krizi vzrostl v roce 2009 na dvojnásobek – 8%. Poté začal podíl nezaměstnanosti pozvolna klesat, až na výjimku, kterou je meziroční jednoprocenní nárůst v roce 2012.

Obr. 11 - Vývoj podílu nezaměstnaných osob v okrese Jihlava v období 2005 - 2014

Zdroj: [9], [42]

Úroveň podílu nezaměstnanosti začala klesat ve shodném roce (2009), jak byla vyplacena první finanční podpora a od té doby (až na výše zmíněný jednorázový nárůst v roce 2012) stále klesá. Je možné, že je tento pokles z části způsoben obdrženu finanční podporou, ale vzhledem k množství jiných dotací obdrženu v okrese Jihlava (i v okolních okresech) a celkovým růstem ekonomiky není možné prokázat, že tento nárůst byl způsoben pouze podporou venkovského CR.

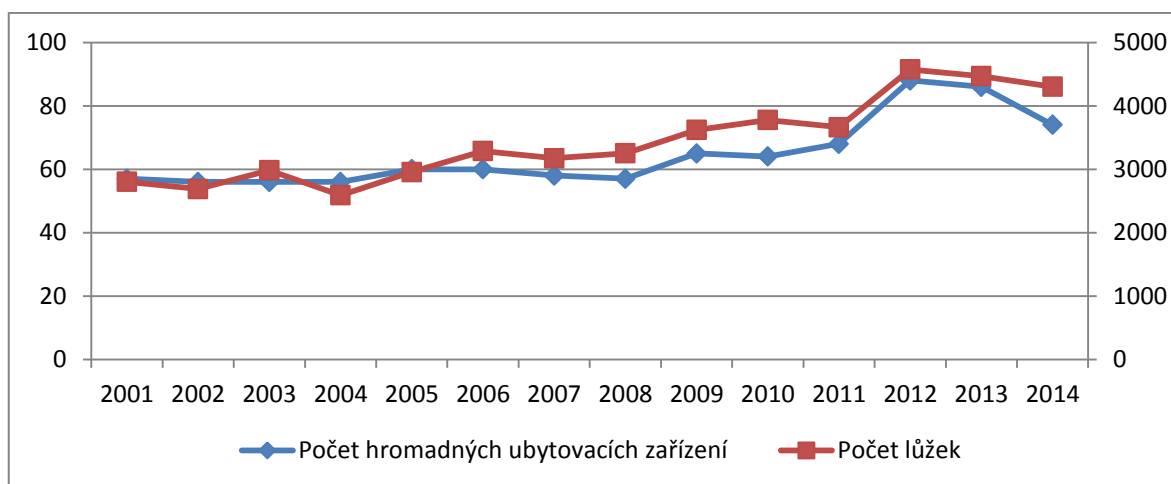
2.4.3 Vývoj počtu hromadných ubytovacích zařízení a lůžek v okrese Jihlava před vyplacením podpory a po vyplacení

Na obr. 12 je zobrazen vývoj počtu ubytovacích zařízení¹⁵ a počtu lůžek¹⁶ v okrese Jihlava. Levá osa je vztažena k počtu ubytovacích zařízení, pravá k počtu lůžek. Jak je zmíněno v pozn. pod čarou – nejsou zde uvedena všechna ubytovací zařízení. Některá ubytovací zařízení v agroturistice, či venkovské turistice nedosahují na uvedený počet pokojů a nejsou zde zahrnuta. Data použitá na obr. 12 jsou součtem hodnot z dat ORP Jihlava a ORP Telč.

¹⁵ Hromadné ubytovací zařízení – „zařízení s minimálně pěti pokoji a zároveň deseti lůžky sloužící pro účely cestovního ruchu, tj. poskytující přechodné ubytování hostům (včetně dětí) za účelem dovolené, zájezdu, lázeňské péče, služební cesty, školení, kursu, kongresu, symposia, pobytu dětí ve škole v přírodě, v letních a zimních táborech apod.“ [13]

¹⁶ Počet lůžek – „celkový počet lůžek vyčleněných výhradně pro hosty. Zahrnují se jen lůžka sloužící pro cestovní ruch a nezahrnují se příležitostná lůžka“ [13]

Obr. 12 - Vývoj počtu ubytovacích zařízení a počtu lůžek v okrese Jihlava

Zdroj: [14], [15]

Obě dvě veličiny jsou od roku 2001 přibližně na konstantních hodnotách. V roce 2009 (v prvním roce vyplacení finanční podpory), i přes vypuknutí ekonomické krize, začal počet hromadných ubytovacích zařízení i počet lůžek narůstat a v roce 2012 přišel prudký nárůst těchto veličin. Počet hromadných ubytovacích zařízení v okrese Jihlava se meziročně zvýšil o dvacet a počet lůžek meziročně vzrostl zhruba o 900. Z opatření 1.3 PRV byly v roce 2012 vyplaceny pouze tři projekty, ale o celkové výši 17 463 163 Kč, což značí, že se jednalo o nákladnější projekty (vzhledem k výše zmíněným projektům v okrese Jihlava). Jednalo se o projekty s názvy:

- Stavební úpravy v bývalém seníku - vestavba ubytovacího a stravovacího zařízení
- Obnova penzionu
- Rodinný penzion "Pod smrčky"

Tyto tři projekty jsou investice do ubytovacích zařízení a, i když se jedná pouze o tři projekty, vzhledem k jejich finanční náročnosti je pravděpodobné, že navýšily počet lůžek v okrese. Zbylý velký nárůst počtu hromadných ubytovacích zařízení může být způsoben mj. čerpáním dotací z ROP Jihovýchod na oblast podpory 2.1 – rozvoj infrastruktury pro cestovní ruch. Tato podpora byla vypsána v roce 2007 – 2008 a vzhledem k době tvorby projektové dokumentace, provedení realizace projektu apod., je možné, že některé projekty podporované z tohoto ROP byly uvedeny do provozu v tomto roce. Po roce 2012 začal počet hromadných ubytovacích zařízení i lůžek klesat, i přes to, že v té době bylo vyplaceno z opatření 1.3 Podpora cestovního ruchu z PRV osm projektů a z toho sedm byly rekonstrukce penzionů, či přestavba objektů dříve nesloužících k rekreaci na penziony. Pokles počtu lůžek není tak

strmý jak pokles počtu ubytovacích zařízení. Je možné, že prudkým nárůstem počtu hromadných ubytovacích zařízení v roce 2012 došlo k nasycení trhu a některé menší subjekty přestaly být konkurenceschopné a byly donuceny ukončit činnost.

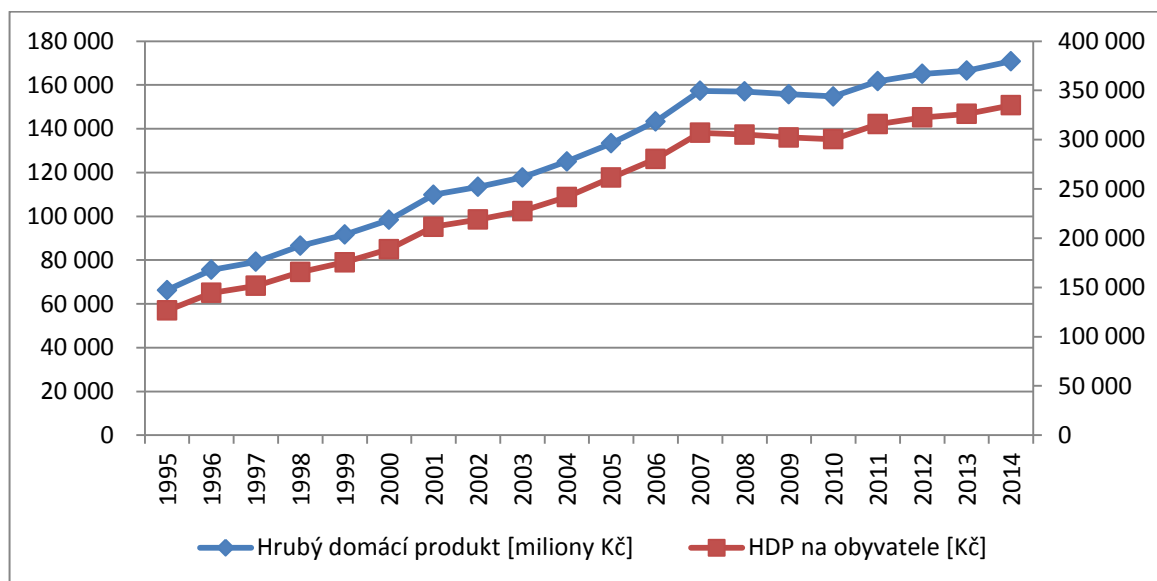
Od roku 2009 do roku 2016 bylo rekonstruováno z PRV 15 objektů sloužících přímo k ubytování. V období od 2008 do 2014 počet hromadných ubytovacích zařízení v okrese Jihlava vzrostl o 17, což značí, že výše uvedená podpora mohla mít velký vliv na počty ubytovacích zařízení. Zejména v roce 2012, kdy byl počet ubytovacích zařízení vzhledem k roku 2008 vyšší o 31, ale poté následoval pokles na uvedených 17 i přes to, že v období poklesu pokračoval nárůst vyplacených projektů uvedených do provozu. Tento fakt značí to, že důsledkem výše zmíněné podpory z PRV je minimálně změna struktury hromadných ubytovacích zařízení a nárůst počtu hromadných ubytovacích zařízení. Tyto údaje by mohly být zkresleny dvěma faktory. Jedním z nich je podpora z ROP Jihovýchod. Druhým je to, že v rámci některých projektů se jedná o rekonstrukce stávajících ubytovacích zařízení, která fungovala již před vyplacením dotace. To by bylo částečné vysvětlení toho, proč i přes nárůst počtu projektů uvedených do provozu počet hromadných ubytovacích zařízení klesal.

2.4.4 Vývoj regionálního HDP v Kraji Vysočina před vyplacením podpory a po vyplacení

ČSÚ neposkytuje údaje o regionálním HDP na úrovni okresů, ale poskytuje údaje na úrovni krajů. Tyto údaje nejsou pro cíl této práce tak přesné jak údaje na úrovni okresů a jsou více zkresleny okolními vlivy. Regionální HDP je velice důležitý indikátor ekonomické úrovně, proto bude zkoumán jeho vývoj v závislosti na vyplacené podpoře na úrovni kraje.

Na obr. 13 je zobrazen vývoj regionálního HDP a regionálního HDP na osobu v Kraji Vysočina od roku 1995 do roku 2014. Kraj Vysočina vznikl až v roce 2000, údaje před rokem 2000 jsou součtem regionálních údajů z okresů tento kraj tvořících. Z PRV, opatření 1.3 podpora CR, bylo vyplaceno za období 2009 – 2016 celkem 219 788 279 Kč, což tvoří zhruba jednu šestinu průměrného celkového regionálního HDP za jeden rok v období 1995 - 2014. Levá osa se vztahuje k celkovému regionálnímu HDP a je v milionech korun, pravá osa se vztahuje k regionálnímu HDP na osobu a je v Kč.

Obr. 13 - Vývoj Regionálního HDP a regionálního HDP na osobu v Kraji Vysočina před vyplacením podpory a po vyplacení

Zdroj: [16]

Regionální HDP i regionální HDP na osobu na území Kraje Vysočina vzrůstalo stejným tempem až do roku 2008, kdy přišla celosvětová ekonomická krize. Poté, až do roku 2010, vykazovaly oba ukazatele mírný pokles. Od roku 2011 oba ukazatele narůstají, ale meziroční nárůst není tak vysoký jak před vznikem ekonomické krize v roce 2008. I přesto, že výše zmíněná podpora z PRV je značná (vzhledem k velikosti regionálního HDP), nelze určit, zda měla podpora na tyto ukazatele nějaký větší vliv, protože v tomto rozsahu jsou tyto údaje velmi zkresleny jinými formami podpor z jiných dotačních titulů apod.

2.4.5 Dopad vybraných projektů v okrese Jihlava na vybrané ekonomické ukazatele

Následující údaje o rozpočtech obcí vychází z portálu rozpocetobce.cz. Tento server uvádí příjmy i výdaje obcí spolu s údaji o dotacích a investičních činnostech. Při zkoumání investičních činností tvořených obcemi zobrazoval tento portál vždy investiční činnost jako „chráněné bydlení“, či „ostatní činnost související se službami pro obyvatelstvo“. Je možné, že se jedná o interní chybu systému a na výsledek této práce to nebude mít vliv.

Data o nezaměstnanosti jsou čerpána z integrovaného portálu Ministerstva práce a sociálních věcí. Tento portál nabízí data o nezaměstnanosti na úrovni obcí, ale statistická data od ledna 2012 do února 2014 nejsou dostupná a na obr. 15, 17 a 19 chybí. V těchto grafech je zobrazena nezaměstnanost v obci vždy v lednu. V roce 2014 byly nejnovější údaje o nezaměstnanosti z března, za rok 2012 a 2013 údaje nejsou dostupné, ale jsou dostupné

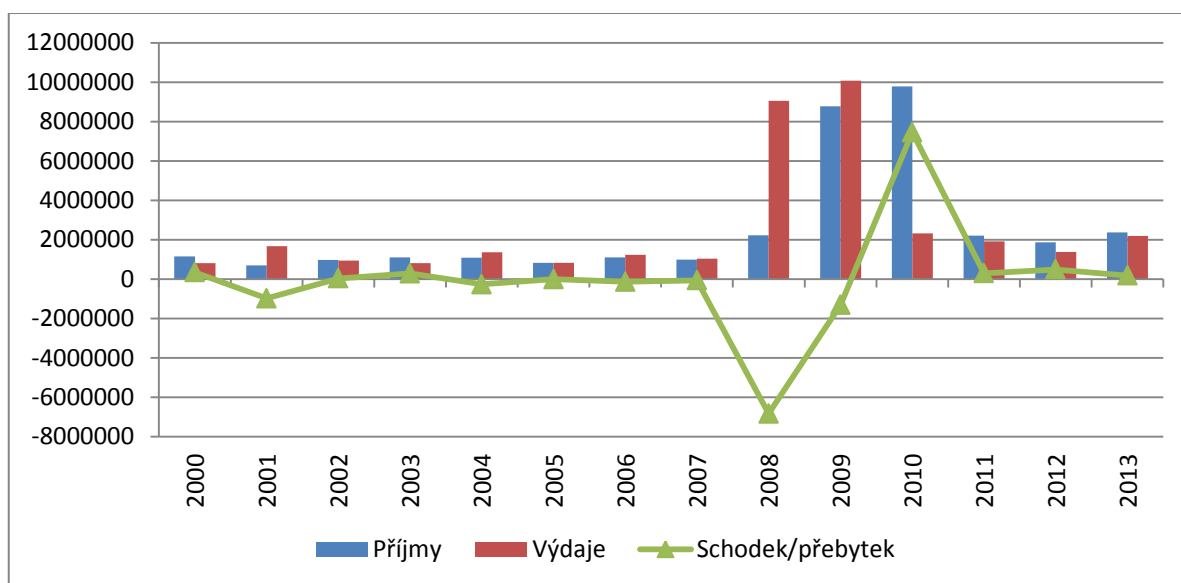
údaje z prosince 2011, které se přibližují hodnotám z ledna 2012, hodnoty za rok 2013 jsou vynechány.

Data o počtu ekonomických subjektů jsou čerpána z městské a obecní statistiky ČSÚ. Tato data jsou vždy platná k 31. 12. daného roku. Od 31. 12. 2010 je sledován jak celkový počet podnikatelských subjektů, tak jejich složení na fyzické osoby, právnické osoby a zemědělské podnikatele (u obce Dlouhá Brtnice a Pavlov je poskytnut údaj o počtu zemědělských podnikatelů již od 31. 12. 2008). Do 31. 12. 2010 ČSÚ poskytuje pouze počty podnikatelských subjektů v katastrech dané obce.

2.4.5.1 Vývoj ekonomických ukazatelů v obci Třeštice před a po vydání podpory

Projekt v obci Třeštice byl vyplacen v roce 2010 a nachází se v katastru obce Třeštice v okrese Jihlava. Výše žádané podpory byla necelých 6 milionů Kč, což je o něco více, než dvojnásobek průměrného rozpočtu této obce. Na obr. 14 je znázorněn vývoj příjmů, výdajů a bilance rozpočtu v uvedených letech.

Obr. 14 - Vývoj rozpočtu obce Třeštice od 2000 do 2013

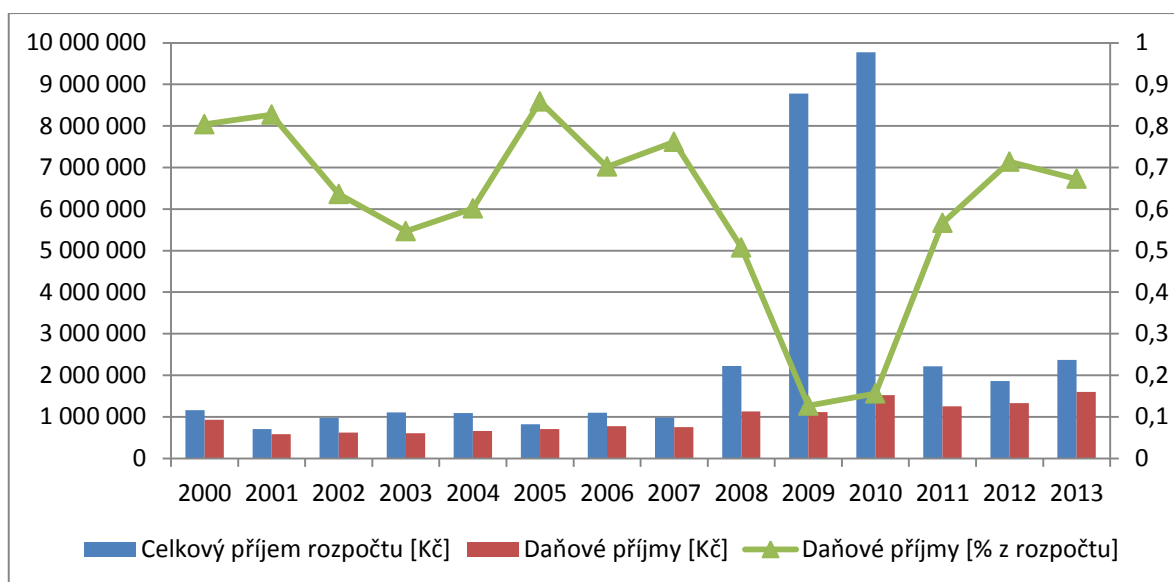
Zdroj: [31]

Rozpočet obce Třeštice je od roku 2000 do roku 2013 ve schodku 482 302 Kč. Rozpočet obce je zpravidla vyrovnaný, nevykazující výkyvy. Průměrný schodek za tuto dobu je 34 450 Kč. V roce 2008 je rozpočet značně schodkový, v roce 2009 značně přebytkový a v roce 2010 je značně přebytkový a poté se hodnoty vrací na původní úroveň. Výše zmíněné neobvyklé stavy jsou důsledky čerpání dotací obcí. Obec čerpala investiční transfery ze státních fondů v roce 2009 a 2010, které musela v době investice zaplatit z vlastních zdrojů zaplatit. Realizaci financovala v letech 2008 a 2009, poté v roce 2009 a 2010 čerpala podporu. Tento

druh podpory je jiného charakteru, než podpora z PRV. Finanční podpora soukromého subjektu byla ve výši cca 6 milionů korun a byla vyplacena v roce 2010 (nemá žádný vliv na výši rozpočtu obce Třeštice). Od té doby byl rozpočet obce až do roku 2013 vždy přebytkový. Z uvedených údajů nelze průkazně tvrdit, že na obecní rozpočet (a jeho přebytkový vývoj po vyplacení podpory z PRV soukromému subjektu) měla finanční podpora soukromého subjektu vliv. [31]

Na obr. 15 je zobrazen vývoj podílu daňových příjmů na celkových příjmech rozpočtu obce Třeštice. Levá osa se vztahuje k absolutním hodnotám příjmů rozpočtu, pravá osa k relativním. Průměrný podíl daňových příjmů ve sledovaném období je 60 %. Absolutní hodnoty daňových příjmů od roku 2001 vykazují rostoucí tendenci, což může být způsobeno inflací, největší nárůst byl v roce 2010, což je rok shodný s vyplacením podpory soukromému subjektu. Je možné, že část stavebních a dalších prací byla provedena místními podnikateli, kteří vykazovali větší zisk a zaplatili více na daních z příjmu fyzických osob a obec mohla v daném roce hospodařit s většími daňovými příjmy. Podíl daňových příjmů na celkových příjmech rozpočtu obce Třeštice nevykazuje pravidelné hodnoty, je ovlivněn výší jiných příjmů rozpočtu, jako jsou zvýšené nedaňové a kapitálové příjmy v letech 2002 – 2004, a obdržené vyšší množství dotací v letech 2009, 2010 a 2013. Subjekt, který dotaci obdržel, má sídlo v nedaleké obci Batelov, což znamená, že jeho potenciální zvýšené příjmy by měly vliv na rozpočet obce Batelov. [31]

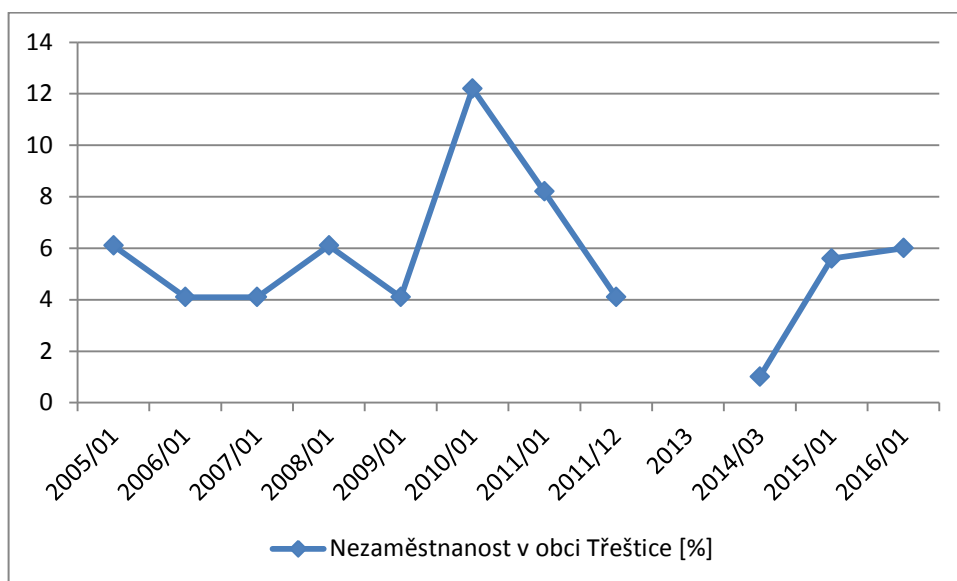
Obr. 15 - Vývoj podílu daňových příjmů v rozpočtu obce Třeštice

Zdroj: [31]

Na obr. 16 je zobrazen vývoj nezaměstnanosti v obci Třeštica od 2005 do 2016. Z důvodu nedostupnosti dat popsanych v kapitole 2.4.5 chybí rok 2013 a leden 2012 je zastoupen prosincem 2011.

Obr. 16 - Vývoj nezaměstnanosti v obci Třeštica v období 2005 - 2016

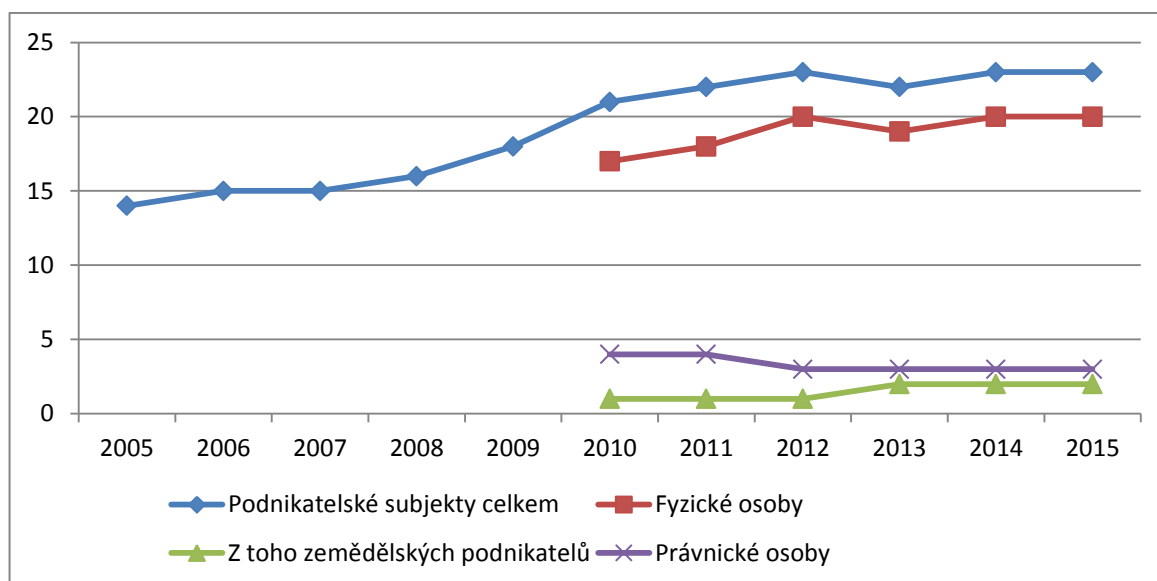
Zdroj: [34]

Zde se nezaměstnanost pohybovala ve sledovaném období v rozmezí 4-6 %. V roce 2010 nezaměstnanost prudce vzrostla, což mohlo být reakcí na ekonomickou krizi v roce 2008. Poté v roce 2014 byla na velmi nízké úrovni a do roku 2016 nepřesáhla úroveň nezaměstnanosti před ekonomickou krizí. Projekt byl vyplacen v roce 2010, kdy byla nezaměstnanost na nejvyšší úrovni, poté se nezaměstnanost snižovala. Jedná se o velmi malou obec (148 obyvatel) a každý nezaměstnaný má vliv v řádu procent na celkovou nezaměstnanost v obci. Údaje proto mohou být zkreslené tímto jevem i okolními jevy. Po vyplacení dotace výše nezaměstnanosti v obci nepřesáhla nezaměstnanost před ekonomickou krizí. [34]

Na obr. 17 je zobrazen vývoj počtu podnikatelských subjektů v obci Třeštica. K 31. 12. 2015 bylo v katastru obce 23 podnikatelských subjektů, z toho 20 fyzických osob a z nich 2 zemědělství podnikatelé. Počet těchto subjektů od začátku sledovaného období stoupá. Od roku 2012 se počet podnikatelských subjektů nachází na stejné úrovni, ale se změnila struktura a to tak, že přibyla nová fyzická osoba na úkor právnické osoby. Počet zemědělských podnikatelů se od doby, kdy je tento počet uváděn, zvýšil. Vyplacená podpora v roce 2010 nemá dle těchto údajů na počet podnikatelských subjektů v této obci vliv. [19]

Obr. 17 - Vývoj počtu podnikatelských subjektů v obci Třeštica

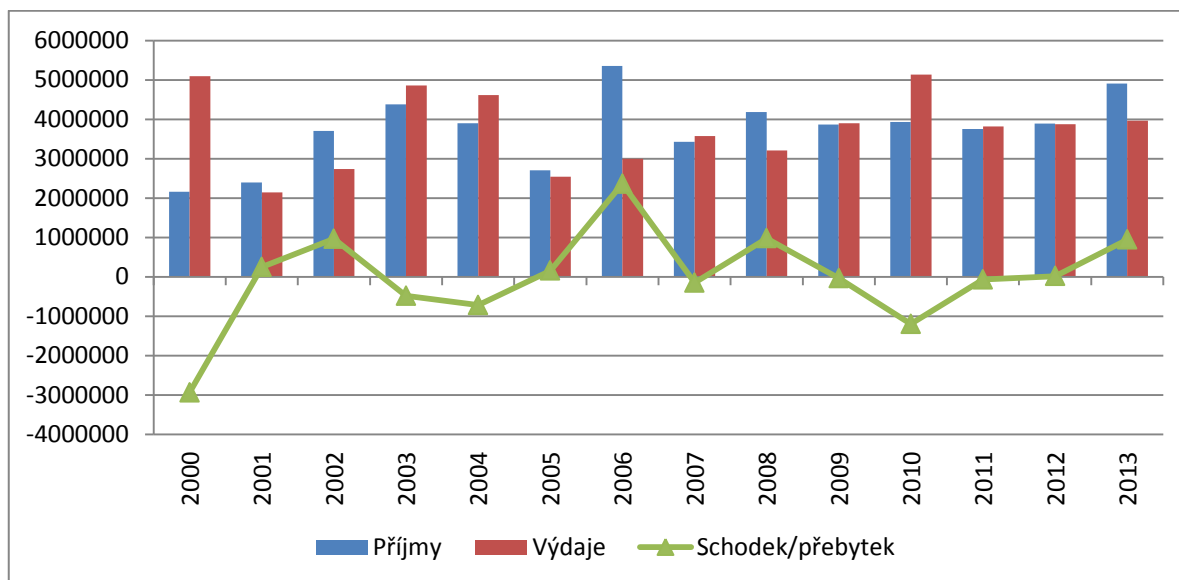

Zdroj: [19]

2.4.5.2 Vývoj ekonomických ukazatelů v obci Dlouhá Brtnice před a po vydání podpory

Projekt v obci Dlouhá Brtnice v okrese Jihlava byl vyplacen v roce 2012 a jeho výše byla okolo 6- ti milionů Kč, což je zhruba 60 % ročního rozpočtu této obce. Na obr. 18 je zobrazen vývoj rozpočtu obce Dlouhá Brtnice v letech 2000- 2013.

Obr. 18 - Vývoj rozpočtu obce Dlouhá Brtnice od 2000 do 2013

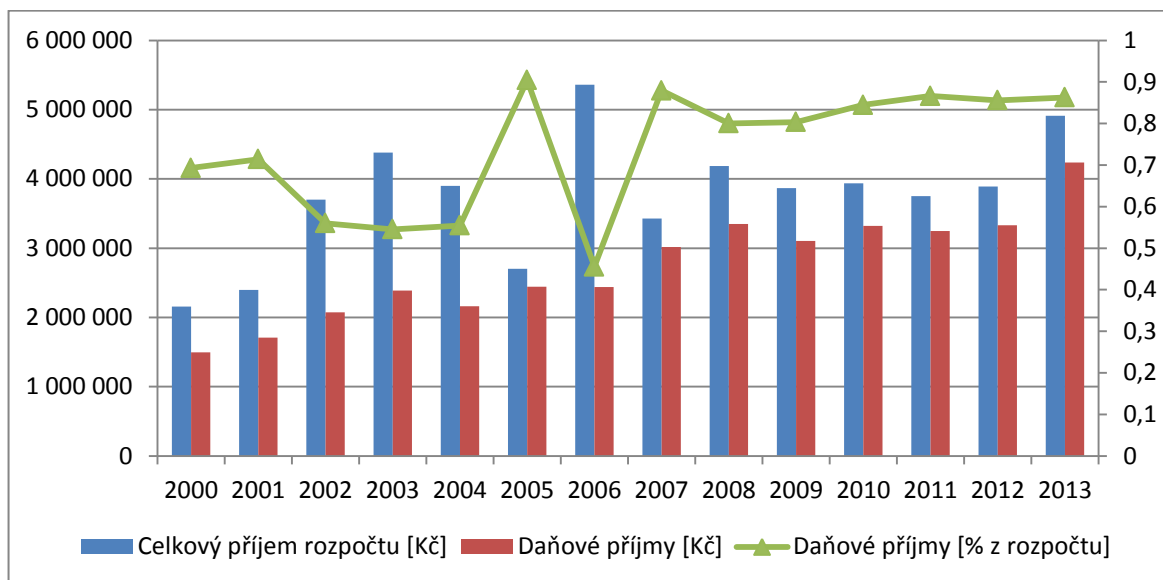
Zdroj: [29]

Rozpočet obce je za celé sledované období v přebytku 85 969 Kč. Rozpočet je i přes svou dlouhodobou vyrovnanost značně nevyrovnaný. Schodek i přebytek rozpočtu se objevuje vždy v pravidelných dvouletých cyklech. Dva roky trvající schodek je vždy doplácen dva roky trvajícím přebytkem rozpočtu. Mohlo by to být dáno investicemi obce do nějaké výdajové

položky a následným splácením. Po roce 2012 začíná být rozpočet přebytkový. Z uvedených údajů, kdy se rozpočet nachází v pravidelných cyklech přebytku a schodku, a jsou dostupná data po vyplacení podpory soukromému subjektu pouze za krátké období, nelze prokázat, zda podpora z PRV měla vliv na rozpočet obce. [29]

Na obr. 19 je zobrazen vývoj podílu daňových příjmů na celkových příjmech rozpočtu obce Dlouhá Brtnice. Levá osa se vztahuje k absolutním hodnotám příjmů rozpočtu, pravá osa k relativním. Průměrný podíl daňových příjmů ve sledovaném období je 74 %. Absolutní hodnoty daňových příjmů v obci Dlouhá Brtnice za celé období vykazují rostoucí trend, což může být ovlivněno inflací. V období 2008 – 2012 úroveň daňových příjmů stagnovala, což mohlo být reakcí na světovou hospodářskou krizi, kdy podnikatelské subjekty v obci nevytvořily stejně vysoký zisk jak v období před krizí, neodvedli na dani z příjmů takové množství financí, jak v předcházejících letech a daňové příjmy rozpočtu stagnovaly. V roce 2013 se úroveň daňových příjmů v obci Dlouhá Brtnice zvýšila. Podíl daňových příjmů v obci Dlouhá Brtnice je od roku 2007 do 2013 mírně rostoucí. V letech 2002 – 2004 byly nadprůměrné hodnoty kapitálových a nedaňových příjmů, v roce 2006 měla obec nadprůměrný kapitálový příjem, což způsobilo pokles podílu daňových příjmů na příjmech rozpočtu obce v daných letech. [29]

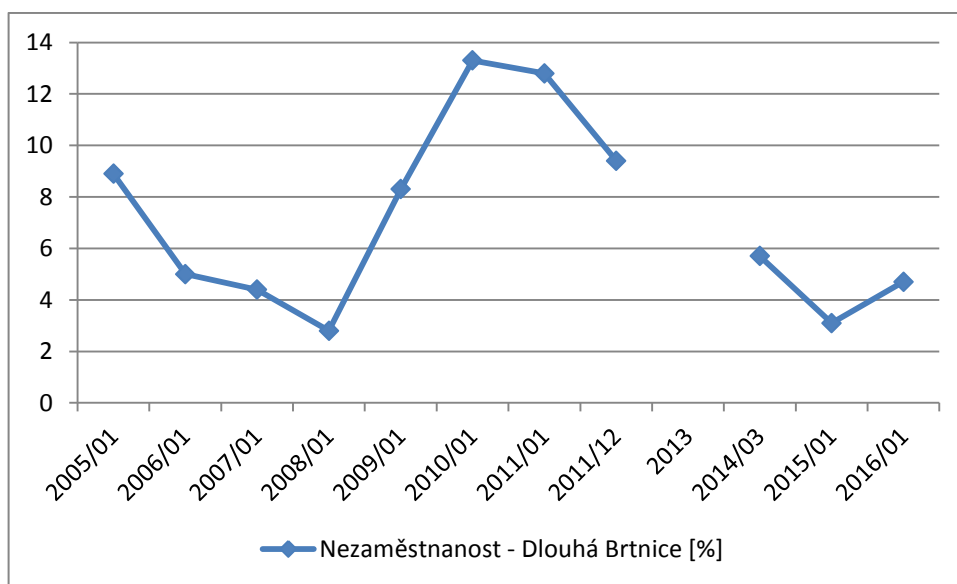
Obr. 19 - Vývoj podílu daňových příjmů v rozpočtu obce Dlouhá Brtnice

Zdroj [29]

Na obr. 20 je zobrazen vývoj nezaměstnanosti v obci Dlouhá Brtnice v období 2005 – 2016. Z důvodu nedostupnosti dat popsanych v kapitole 2.4.5 chybí rok 2013 a leden 2012 je zastoupen prosincem 2011.

Obr. 20 - Vývoj nezaměstnanosti v obci Dlouhá Brtnice v období 2005 - 2016

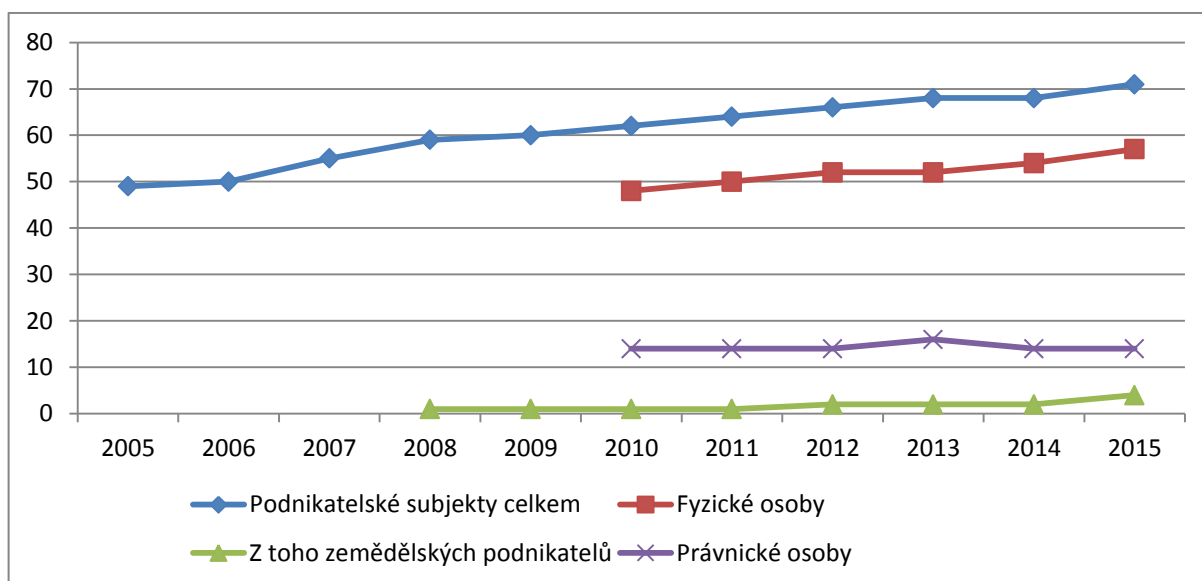

Zdroj: [34]

Nezaměstnanost v obci Dlouhá Brtnice od počátku sledovaného období klesala až do roku 2008, kdy nastala světová ekonomická krize a nezaměstnanost prudce vzrostla. Nejvyšší míra nezaměstnanosti byla v roce 2010 a poté nezaměstnanost klesala. Sledovaný projekt byl vyplacen v roce 2012. Od té doby je nezaměstnanost v obci na nízké úrovni kolem 4 %. Počet obyvatel není velký a každá nezaměstnaná osoba má vliv na tento ukazatel. Na nezaměstnanost mají vliv i jiné jevy zde neuvedené. Z uvedených dat nelze odvodit, zda vyplacená podpora měla vliv na zaměstnanost v obci. [34]

Na obr. 21 je zobrazen vývoj počtu podnikatelských subjektů v obci Dlouhá Brtnice. Počet podnikatelských subjektů k 31. 12. 2015 je 71, z toho je 57 fyzických osob a z nich jsou 4 podnikatelé v zemědělství. Počet podnikatelských subjektů má ve sledovaném období přibližně stejné tempo růstu, stejně tak jak počet fyzických osob. Počet podnikatelů v zemědělství od začátku sledovaného období stoupal. Vyplacená podpora v roce 2012 nemá dle těchto údajů vliv na počet podnikatelských subjektů v obci Dlouhá Brtnice. [17]

Obr. 21 - Vývoj počtu podnikatelských subjektů v obci Dlouhá Brtnice

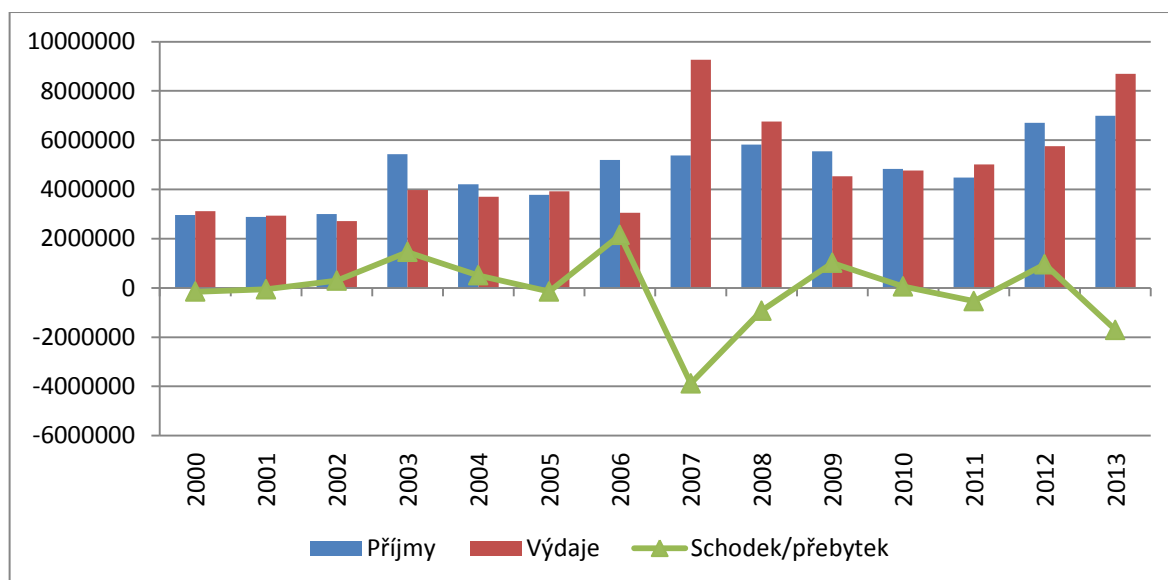

Zdroj: [17]

2.4.5.3 Vývoj ekonomických ukazatelů v obci Pavlov před a po vydání podpory

Projekt v katastru obce Pavlov v okrese Jihlava byl vyplacen v roce 2012 a jeho výše byla 5 463 163 Kč, což je zhruba o 15% více, než je průměrný roční příjem rozpočtu této obce. Na obr. 22 je zobrazen vývoj položek rozpočtu obce Pavlov v letech 2000- 2013.

Obr. 22 - Vývoj rozpočtu obce Pavlov od 2000 do 2013

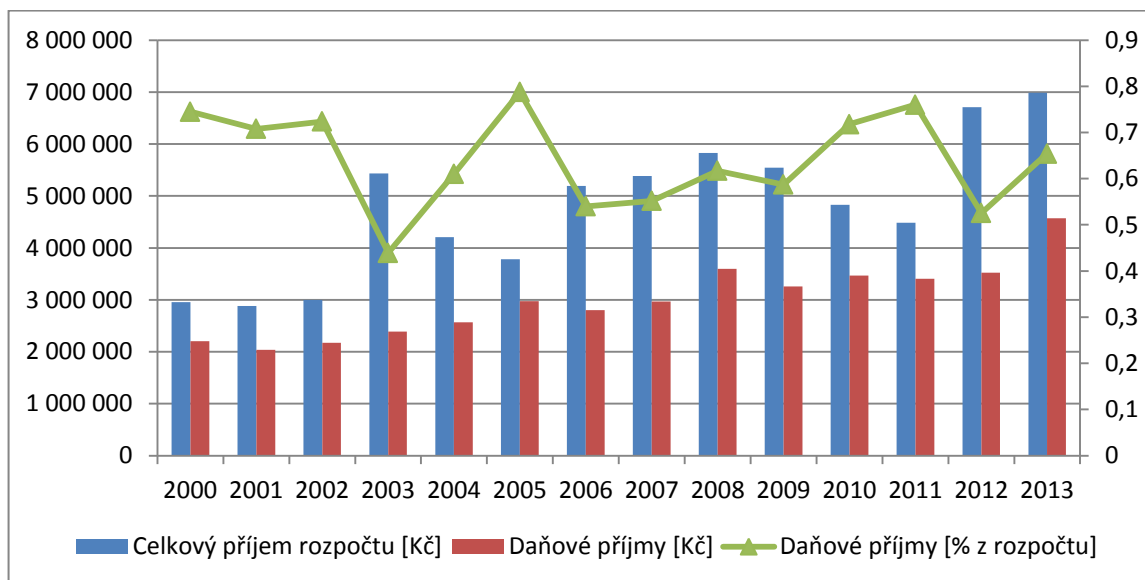
Zdroj: [30]

Rozpočet obce Pavlov je za sledované období ve schodku 999 259 Kč. Rozpočet byl do roku 2005 vyrovnaný a mírně přebytkový, v roce 2007 značně schodkový a poté se pohyboval okolo vyrovnané hranice, ale v posledním roce – 2013 byl značně schodkový. Dle údajů portálu rozpocetobce.cz obec Pavlov nečerpá dotace a je možné, že v roce 2007 a 2008

realizovala větší projekt, který musela financovat ze svých zdrojů, proto je rozpočet dlouhodobě schodkový. Podpora soukromého subjektu se vyplatila v roce 2013, kdy rozpočet prudce klesal. Z uvedených údajů nelze usoudit, zda má podpora soukromého subjektu vliv na rozpočet obce. [30]

Na obr. 23 je zobrazen vývoj podílu daňových příjmů na celkových příjmech rozpočtu obce Pavlov. Levá osa se vztahuje k absolutním hodnotám příjmů rozpočtu, pravá osa k relativním. Průměrný podíl daňových příjmů ve sledovaném období je 64 %. Absolutní hodnoty daňových příjmů v obci Pavlov vykazují ve sledovaném období rostoucí tendenci, což může být způsobeno inflací. Podíl daňových příjmů na celkových příjmech rozpočtu obce Pavlov nevykazuje pravidelnost, obec má relativně vysoké nedaňové příjmy, které byly podprůměrné v roce 2005. V roce 2003 byly vysoké kapitálové příjmy, v roce 2012 obec čerpala dotace a v roce 2013 měla vysoký kapitálový příjem. [30]

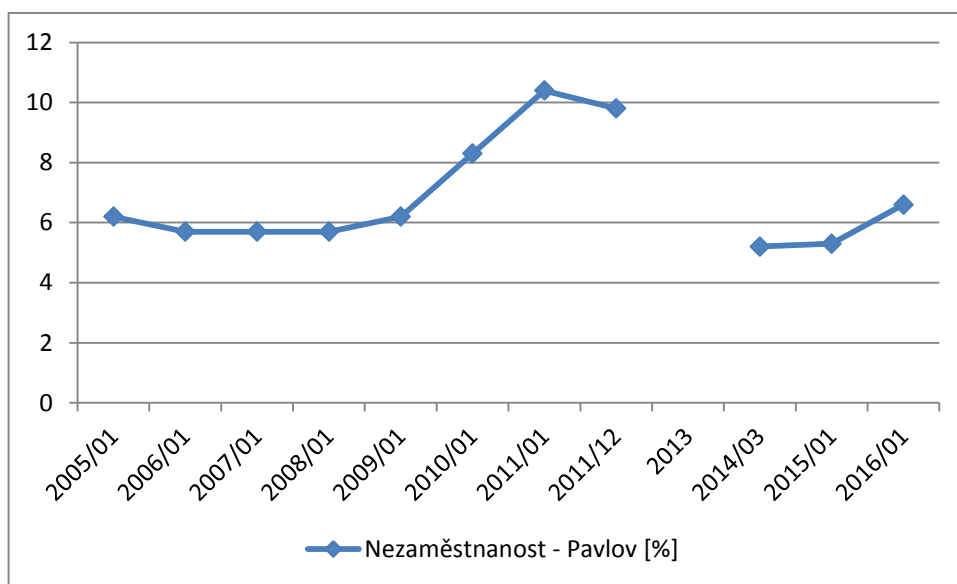
Obr. 23 - Vývoj podílu daňových příjmů v rozpočtu obce Pavlov

Zdroj: [30]

Na obr. 24 je zobrazen vývoj nezaměstnanosti v obci Pavlov v období 2005 – 2016. Z důvodu nedostupnosti dat popsanych v kapitole 2.4.5 chybí rok 2013 a leden 2012 je zastoupen prosincem 2011.

Obr. 24 - Vývoj nezaměstnanosti v obci Pavlov v období 2005 - 2016

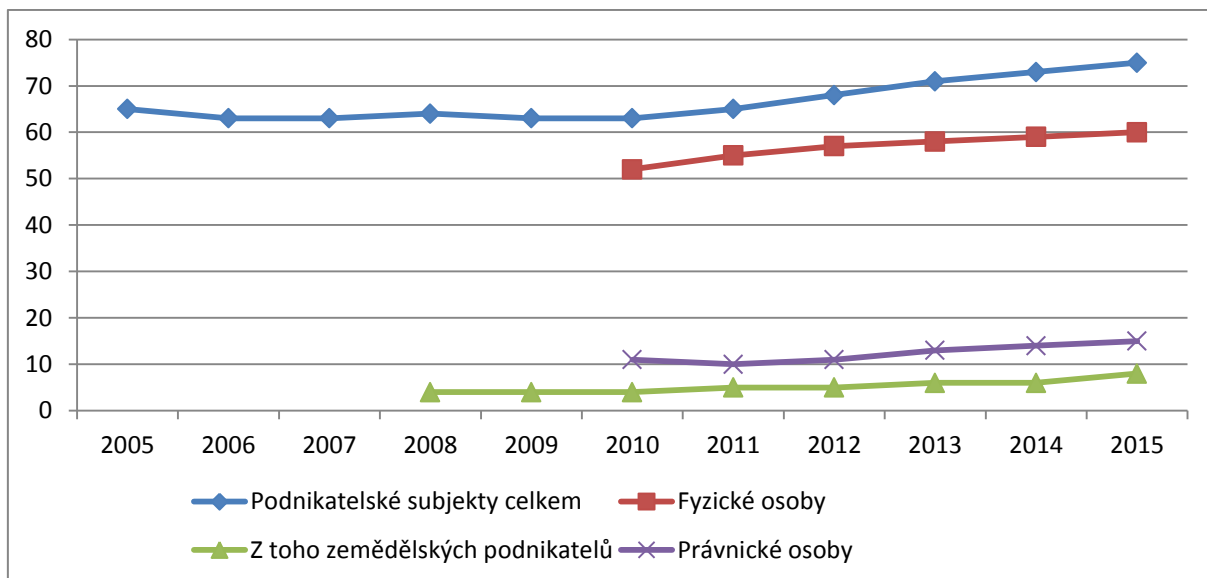

Zdroj: [34]

Nezaměstnanost v obci Pavlov se ve sledovaném období držela okolo hranice 6% až do roku 2009, kdy prudce vzrostla, což mohlo být způsobeno celosvětovou ekonomickou krizí. Nezaměstnanost eskalovala v roce 2011, kdy začala její úroveň postupně klesat. Projekt v obci Pavlov byl vyplacen v roce 2012. Od té doby se nezaměstnanost držela na nižší úrovni než před ekonomickou krizí. Výjimkou je rok 2016, kdy nezaměstnanost v obci vzrostla. Vzhledem k velikosti sledované jednotky a k možným okolním vlivům není možné z uvedených údajů dojít k závěru, zda měla vyplacená podpora vliv na nezaměstnanost v obci. [34]

Na obr. 25 je zobrazen vývoj počtu podnikatelských subjektů v obci Pavlov. K 31. 12. 2015 bylo v Pavlově 75 podnikatelských subjektů, z toho 60 fyzických osob a z nich 8 zemědělských podnikatelů. Do roku 2010 se počet podnikatelských subjektů držel přirozeně na stejné úrovni, poté začal vykazovat růst stejně jako počet fyzických a právnických osob a zemědělských podnikatelů. Vyplacená podpora v roce 2012 nemá dle těchto údajů na počet podnikatelských subjektů v této obci vliv. [18]

Obr. 25 - Vývoj počtu podnikatelských subjektů v obci Pavlov

Zdroj: [18]

2.4.6 Formulace závěrů dopadů vyplacené podpory na ekonomické charakteristiky vybraného území

Dostupné ekonomické ukazatele (podíl nezaměstnaných, počet ubytovacích zařízení a lůžek, regionální HDP, výše obecních rozpočtů, podíl daňových příjmů rozpočtu a zaměstnanost) jsou ovlivněny mnoha faktory jako např.

- celosvětová ekonomická krize v roce 2008,
- ekonomický vývoj vyšších územních jednotek,
- vývoj nezaměstnanosti vyšších územních jednotek,
- vyplacená podpora z evropských i národních zdrojů v jiné oblasti (zejména podpora CR z ROP Jihovýchod),
- otevírání/zavírání firem z jiných hospodářských sektorů v regionu nebo v okolí,
- inflace,
- a dalšími.

I když následující ukazatele mohou být ovlivněny těmito faktory, vykazují tyto údaje následující skutečnosti. Podíl nezaměstnaných osob v okrese Jihlava se zvýšil v roce 2008 a od první vyplacené podpory v roce 2009 vykazuje klesající tendenci, ale na hodnotu před ekonomickou krizí se ve sledovaném období nevrátil. Počet hromadných ubytovacích zařízení i lůžek v okrese Jihlava od doby vyplácení vzrůstal rychlejším tempem, než před vyplácením. V roce 2012 i přes vyplácení dalších projektů začal tento počet klesat, což mohlo být

způsobeno nasycením trhu v roce 2012, kdy počet vzrostl o větší hodnoty, než bylo obvyklé. Od doby vyplácení projektů počet hromadných ubytovacích zařízení vzrostl, ale některá ukončila svoji činnost. Lze tvrdit, že počet ubytovacích zařízení od doby vyplácení vzrostl, ale změnila se struktura nabídky ubytovacích zařízení.

Regionální HDP i regionální HDP na osobu v Kraji Vysočina, jehož vývoj byl zpomalen ekonomickou krizí v roce 2008, začal po roce 2009 znovu růst, ale na tempo růstu, které bylo před začátkem krize, se nevrátil. Tento růst mohl být částečně způsoben vyplacenou podporou, ale jedná se o tak rozsáhlé území, podléhající více faktorům (jiné druhy podpory, celkový ekonomický růst apod.), že z uvedených údajů nelze určit, jak velký vliv podpora z PRV měla.

Při zkoumání obecních rozpočtů nebyla nalezena žádná větší závislost na výši deficitu, či přebytku obecních rozpočtů a vyplacené podpoře z PRV. Ve všech sledovaných rozpočtech absolutní hodnoty daňových příjmů vykazovaly za sledované období nárůst, který mohl být způsoben inflací, ale i zvýšením příjmů ekonomických subjektů v obcích po obdržení finanční podpory, z čehož by plynuly vyšší daňové příjmy v obci. Výše daňových i nedaňových příjmů se ve všech obcích od vyplacené podpory zvýšila. Relativní podíl daňových příjmů je ovlivněn mnoha dalšími faktory (výše nedaňových příjmů, kapitálových příjmů a dotací) a neposkytuje relevantní údaje k závěru, zda měla vyplacená podpora vliv na strukturu rozpočtu obce.

Nezaměstnanost měla ve všech třech sledovaných obcích stejný průběh – v roce 2008 se vlivem celosvětové hospodářské krize zvýšila oproti nízkým hodnotám předcházejících let. Poté v období po vyplacení podpory se vrátila nebo přiblížila k původním nízkým hodnotám. Mohlo to být způsobeno vyplacenou finanční podporou, ale také (vzhledem k malé velikosti obcí) jinými vlivy (jiné druhy podpory, otevírání nebo zavírání podniků v katastrofách obcí a jejich okolí).

Počet fyzických osob, právnických osob a zemědělských podnikatelů vykazuje ve všech sledovaných obcích přibližně stejné tempo růstu. V žádné ze sledovaných obcí neměla vyplacená podpora na počty ekonomických subjektů v obci vliv.

Ač jsou zkoumané ekonomické ukazatele více či méně ovlivněny jinými vlivy, od doby vyplacení sledované podpory se hodnoty těchto ukazatelů ve sledovaném období oproti hodnotám po světové celosvětové krizi zlepšily a přiblížily se nebo se vrátily, k hodnotám, které byly před krizí. Vzhledem k různorodým druhů sledovaných údajů je možné, že vyplacená podpora měla alespoň částečný vliv na sledované ukazatele.

3 KOMPARACE VÝVOJE EKONOMICKÝCH UKAZATELŮ VE VYBRANÉM REGIONU A ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

V této části bude srovnán vývoj ekonomických ukazatelů ve zkoumaných regionech, v porovnání s ukazateli na území celé ČR. Bude srovnán vývoj počtu ubytovacích zařízení v okrese Jihlava a v ČR a podíl nezaměstnaných osob v okrese Jihlava a v ČR a vývoj regionálního HDP na osobu v Kraji Vysočina a HDP na osobu v ČR.

3.1 Srovnání vývoje počtu ubytovacích zařízení a lůžek v okrese Jihlava vzhledem k vývoji v ČR

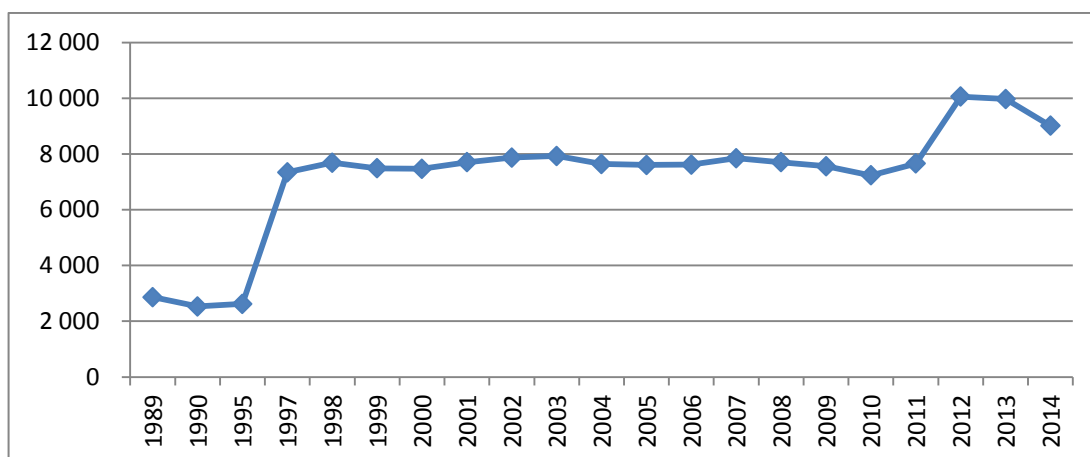
Satelitní účet cestovního ruchu¹⁷ na území ČR, který zpracovává MMR ve spolupráci s ČSÚ, zobrazuje počty ubytovacích zařízení i počty turistů na daném území za daný čas, ale nečlení je v oblasti forem CR, a tedy nezobrazuje hodnoty pro agroturistiku. V ČR neexistuje oficiální ukazatel, který by rekapituloval výše uvedené hodnoty v oblasti agroturistiky. Možným problémem je pozice agroturistiky mezi působnostmi MMR, zodpovědného za CR a ministerstvem zemědělství, zodpovědného za zemědělství.

ČSÚ nabízí zobrazení vývoje počtu ubytovacích zařízení na území ČR od roku 1989 do roku 2014, jak je vidět na obr. 26. Zde je zobrazen prudký nárůst počtu ubytovacích zařízení po roce 1995, který by mohl být způsoben pádem komunismu a nastolením svobodného podnikání, který umožnil všem obyvatelům provozovat ubytovací zařízení a tím pádem i nárůst jejich počtu. Tento nárůst skončil v roce 1998, kdy stagnoval a zůstal přibližně na stejné úrovni (s drobným poklesem v roce 2008, což může být dáno ekonomickou krizí a ukončením činnosti některých podnikatelských subjektů). Po roce 2012 nastal další prudký nárůst počtu ubytovacích zařízení. Tento růst by mohl být způsoben podporou CR v plánovacím období 2007 – 2013, ale po roce 2013 začal počet ubytovacích zařízení opět klesat.

---

¹⁷ Satelitní účet cestovního ruchu – „speciální průřezový meziodvětvový účet čerpající data z upravené soustavy „tradičních“ národních účtů dávající přesnější ekonomický obraz o postavení ČR v hospodářství.“ [35, str. 260]

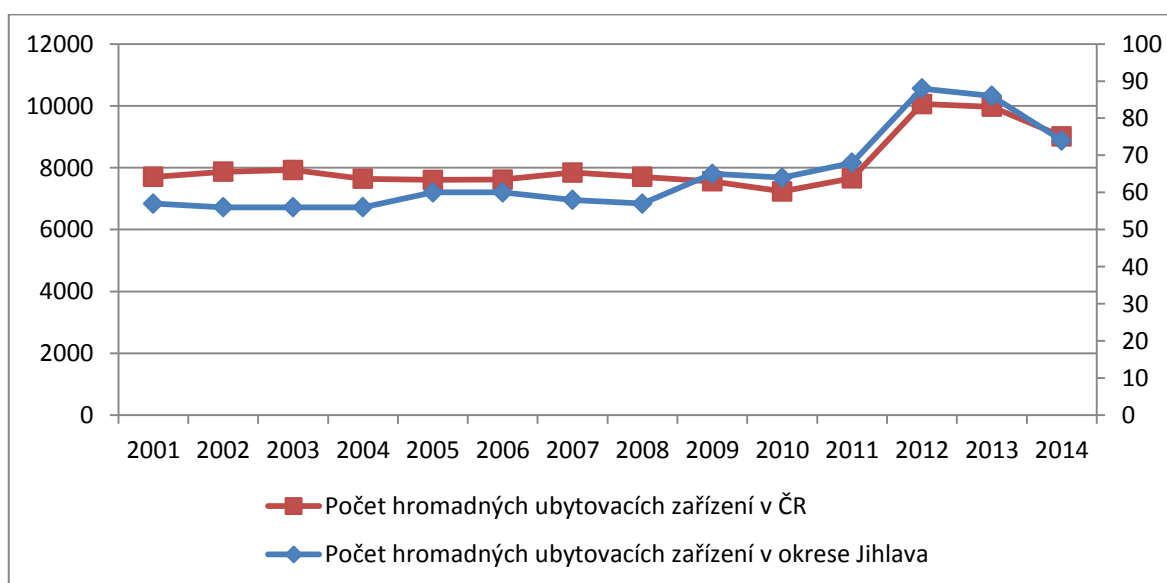
Obr. 26 - Vývoj počtu ubytovacích zařízení na území ČR v letech 1989-2014

Zdroj: [9]

Na obr. 27 je srovnán vývoj počtu ubytovacích zařízení v okrese Jihlava a v ČR od roku 2001 do roku 2014. Je zde sledován vývoj absolutních hodnot, levá osa se vztahuje k počtu ubytovacích zařízení v ČR, pravá osa se vztahuje k počtu ubytovacích zařízení v okrese Jihlava. Průběh vývoje ukazatelů na srovnávaných územích je podobný. Počty ubytovacích zařízení si drží v obou sledovaných regionech od roku 2001 do roku 2011 přibližně konstantní úroveň. V roce 2012 přichází prudký nárůst a od roku 2013 přichází, i přes vydávanou podporu v oblasti agroturistiky a nově otevřené, či nové ubytovací zařízení, pokles, což by mohlo znamenat, že došlo k nasycení trhu v této oblasti a ke změně struktury ubytovacích zařízení, kdy nevyhovující subjekty musely vlivem konkurence ukončit činnost jak v okrese Jihlava, tak na celém území ČR.

Obr. 27 - Srovnání průběhu vývoje počtu ubytovacích zařízení v okrese Jihlava a v ČR

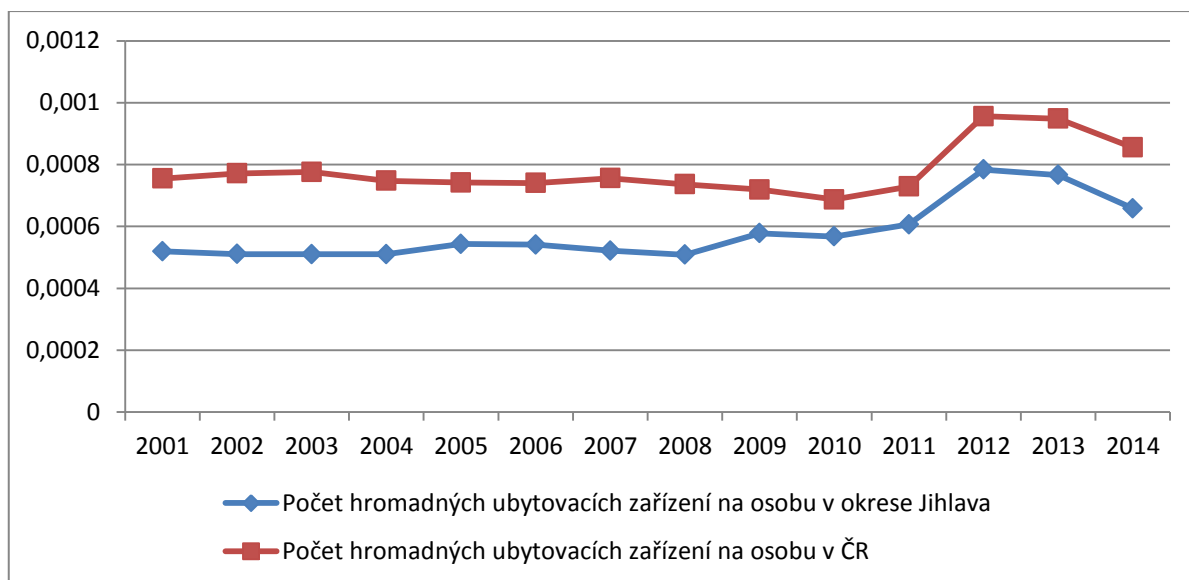

Zdroj: [9], [14], [15]

Na obr. 28 je srovnán vývoj počtu ubytovacích zařízení na osobu v okrese Jihlava a v ČR od roku 2001 do roku 2014. Tento relativní ukazatel má na úrovni ČR podobný vývoj, jak absolutní ukazatele počtu ubytovacích zařízení – od roku 2001 do roku 2011 se nachází přibližně na stejné úrovni, vykazuje velice mírný pokles, což je způsobeno přibližně stejným počtem ubytovacích zařízení na úrovni ČR a nárůstu populace. V roce 2012 přišel prudký nárůst relativních hodnot vlivem nárůstu ubytovacích zařízení a poté pokles, který je způsoben výše zmíněným poklesem počtu ubytovacích zařízení.

Vývoj v okrese Jihlava je přibližně na stejné úrovni do roku 2008. V roce 2009 (rok prvního vyplácení podpor z PRV), i přes klesající počet ubytovacích zařízení na osobu v ČR, začal tento ukazatel vykazovat rostoucí tendenci a v roce 2012 přišel nárůst, ale ne tak prudký jako na celém území ČR. Naopak od roku 2013 vykazoval pokles zhruba stejnou rychlost jako na území ČR. Celkově je počet ubytovacích zařízení na osobu v okrese Jihlava nižší než na území ČR, což je dáno jeho spíše zaostalejším stavem (oproti regionům jako Praha, Jihomoravský kraj atd.) a ne tak vysokou atraktivitou jako ve vysloveně turistických regionech. Ve sledovaném období se počet ubytovacích zařízení na osobu v okrese Jihlava zvýšil více, než na celém území ČR, což je dáno, kromě jiných vlivů, pomalejším populačním růstem v okrese než na území ČR, ale může na to mít vliv i vyplácená podpora v rámci venkovského CR, která byla v Kraji Vysočina jednou z nejvyšších v ČR a následně nově otevřená, či zrekonstruovaná ubytovací zařízení.

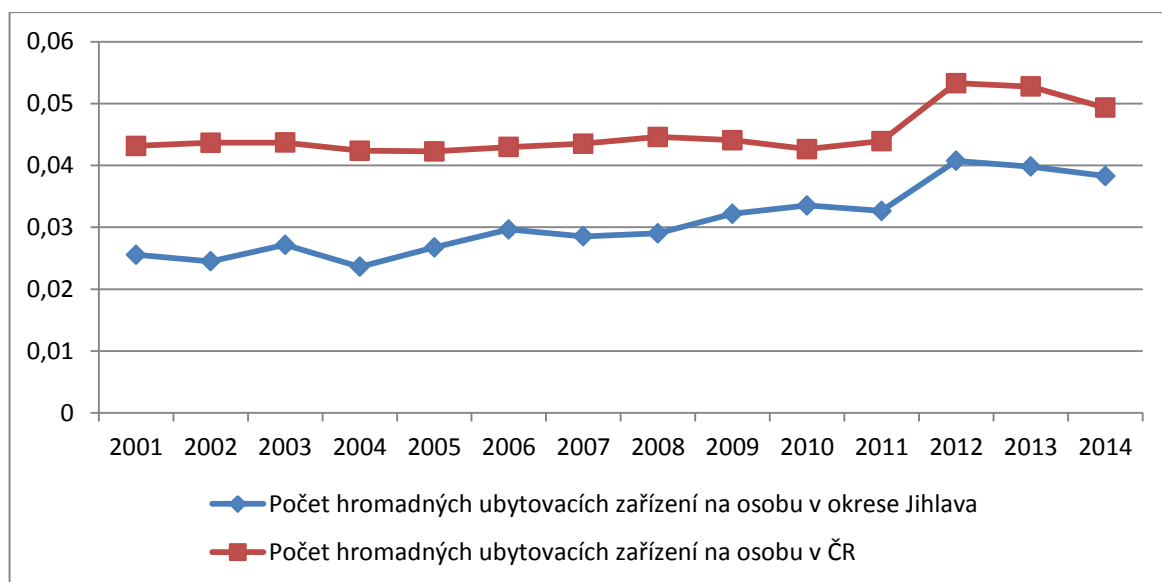
Obr. 28 - Srovnání vývoje počtu ubytovacích zařízení na obyvatele v okrese Jihlava a na území ČR

*Zdroj: [6], [9], [14],
[15]*

Na obr. 29 je srovnán vývoj počtu lůžek na obyvatele v okrese Jihlava a na území ČR. Průběh tohoto vývoje je analogický s vývojem počtu ubytovacích zařízení na osobu. Kdy se do roku 2012 počet lůžek na území ČR drží na stálém procentu, zatímco počet lůžek v okrese mírně narůstá. Větší nárůst přichází v roce 2009, kdy byly termíny vyplacení prvních dotací. V roce 2012 je nárůst rychlejší než v předchozích obdobích a od roku 2013 přichází pokles, který je popsán výše. Počet lůžek na obyvatele se ve sledovaném období v okrese Jihlava zvýšil více, než na území ČR, což je dáno pomalejším populačním růstem v okrese Jihlava a může na to mít vliv, kromě jiných vlivů, i vyplacená podpora z PRV, kdy byla do Kraje Vysočina vyplacena jedna z největších finančních podpor z PRV, následkem čeho mohli být otevřeny nové ubytovací zařízení poskytující dodatečná lůžka.

Obr. 29 - Srovnání vývoje počtu lůžek na obyvatele v okrese Jihlava a na území ČR

*Zdroj: [6], [9], [14],
[15]*

3.2 Srovnání vývoje podílu nezaměstnaných osob v okrese Jihlava vzhledem k vývoji v ČR

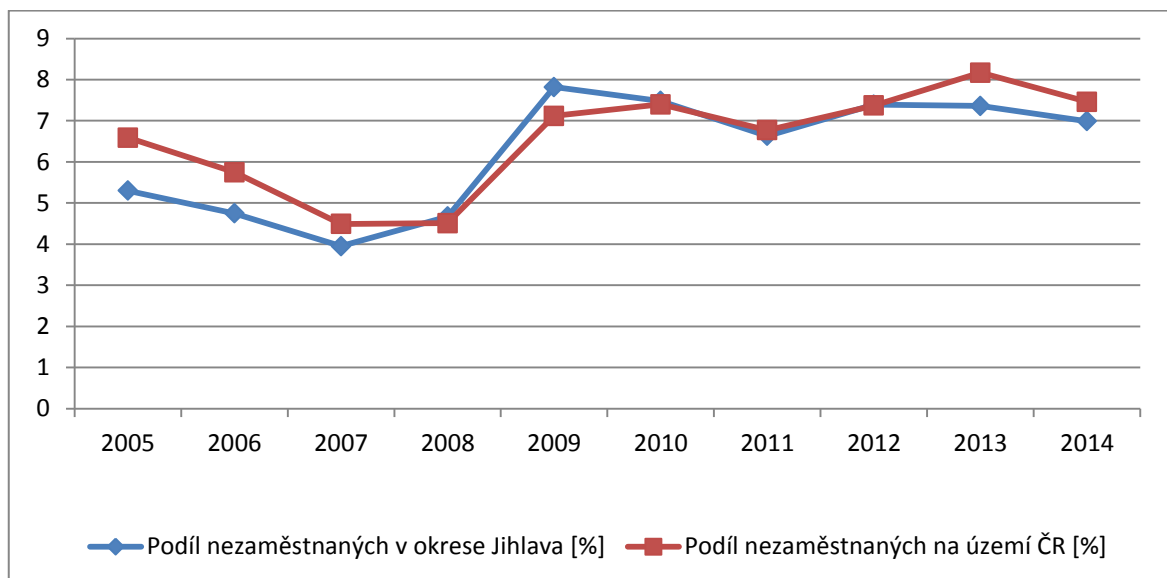
Na obr. 30 je zobrazeno srovnání vývoje podílu nezaměstnaných osob¹⁸ v okrese Jihlava a na území ČR od roku 2005 do roku 2014. Ukazatele obou regionů mají podobný cyklický vývoj. Podíl nezaměstnaných osob v okrese Jihlava byl v roce 2005 v okrese Jihlava zhruba o jedno procento nižší, vykazoval pokles až do roku 2007, kdy začal narůstat. Podíl nezaměstnaných osob na území ČR, vykazoval pokles až do roku 2008, kdy začal narůstat.

¹⁸ Podíl nezaměstnaných osob - procentuálně vyjádřený podíl nezaměstnané populace ve věku 15 – 64 let ze všech obyvatel ve stejném věku

V tomto roce se podíl nezaměstnanosti v obou sledovaných územích vyrovnal a vlivem celosvětové ekonomické krize začal prudce stoupat. Rok 2009 je jediný rok, kdy byl počet nezaměstnaných v okrese Jihlava vyšší než v celé ČR. Je to způsobeno celosvětovou ekonomickou krizí. To že v tomto roce byl podíl nezaměstnaných osob v okrese Jihlava vyšší než v celé ČR, jako v jediném roce ze sledovaného období, by mohlo značit vyšší citlivost regionu na ekonomické krize a tím sníženou ekonomickou resilienci. V roce 2010 se obě hodnoty vyrovnávají a klesají, stejně jako v roce 2011, kdy stagnují.

V roce 2012 jsou hodnoty stále vyrovnané, ale od té doby vykazuje podíl nezaměstnaných osob v okrese Jihlava klesající tendenci, zatímco podíl nezaměstnaných osob v ČR v roce 2013 narůstá a v roce 2014 klesá. Na konci sledovaného období je podíl nezaměstnaných osob v okrese Jihlava nižší, než na celém území ČR, ale ne o tolik, jak na začátku sledovaného období.

Obr. 30 - Srovnání vývoje podílu nezaměstnaných osob v okrese Jihlava vzhledem k vývoji v ČR

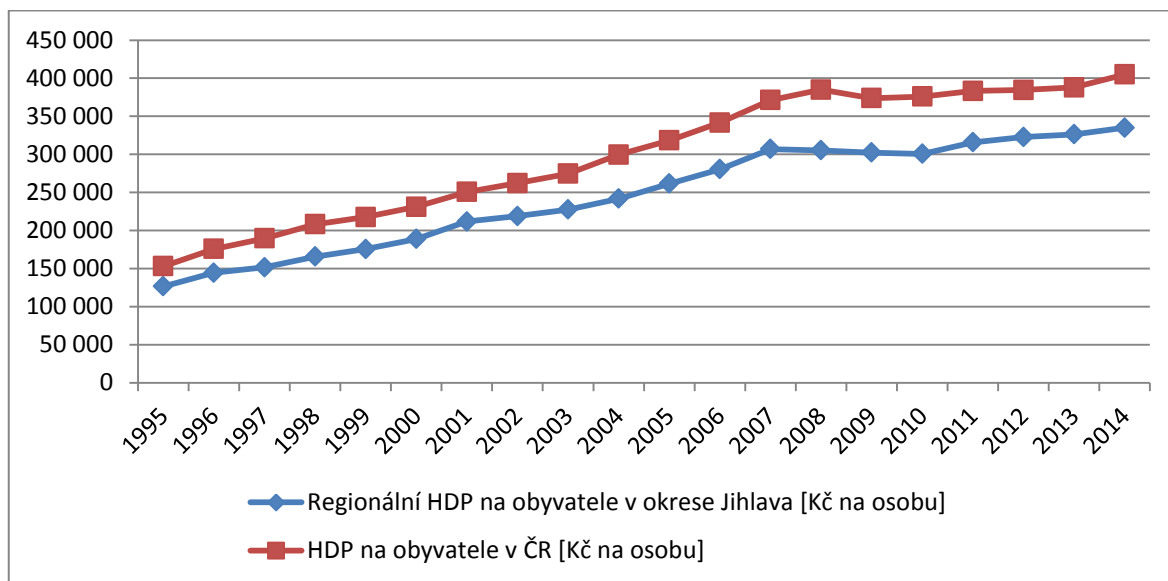
Zdroj: [8], [12]

3.3 Srovnání vývoje regionálního HDP na osobu v Kraji Vysočina a HDP na osobu v ČR

Na obr. 31 je zobrazeno srovnání vývoje regionálního HDP na osobu v Kraji Vysočina a HDP na osobu v ČR v období 1995 – 2014. HDP na osobu na území ČR je vyšší než regionální HDP v Kraji Vysočina na osobu v celém sledovaném období, což značí, že Kraj Vysočina zaostává za průměrem ČR. Průběh vývoje obou ukazatelů je zhruba stejný, do roku 2007 si vývoj obou HDP na osobu v obou regionech udržuje přibližně stejné tempo růstu.

V roce 2008 HDP na osobu ČR stále mírně roste, regionální HDP na osobu v Kraji Vysočina klesá. V roce 2010 začíná mírný nárůst, který je v Kraji Vysočina mírně prudší. V posledním roce sledovaného období je mírně prudší nárůst na území ČR. Za sledované období se rozdíl mezi úrovní HDP na osobu ČR a regionálního HDP na osobu Kraje Vysočina zvýšil, což může být způsobeno inflací. V roce 2010 bylo vyplaceno mnoho projektů financovaných z PRV, ale vzhledem k rozsáhlosti území, finanční podpoře z jiných programů a dalším vlivům nelze prokázat, zda tato podpora měla na tento vývoj větší vliv.

Obr. 31 - Srovnání vývoje regionálního HDP na osobu v Kraji Vysočina a HDP na osobu v ČR

Zdroj: [7], [16]

3.4 Formulace závěrů srovnání vybraných ekonomických ukazatelů na úrovni nižších regionů a ČR

Ekonomické ukazatele jsou ovlivněny různými ekonomickými vlivy, které ekonomické ukazatele určitým způsobem zkreslují. Níže rekapitulované ukazatele jsou ovlivňovány zejména těmito vlivy:

- celosvětová ekonomická krize v roce 2008,
- inflace,
- vyplacená podpora ve sledovaných obdobích z jiných programů,
- populační růst,
- a další.

Okres Jihlava (potažmo Kraj Vysočina) je, jak dokládá regionální HDP na osobu, spíše zaostalejším regionem v rámci ČR. Počet hromadných ubytovacích zařízení na osobu je v okrese Jihlava od počátku sledovaného období nižší než na úrovni celé ČR. Ukazatele mají v obou sledovaných regionech podobný průběh, kdy si udržují přibližně stejnou úroveň, ale od doby vydávání první podpory z PRV, se počet hromadných ubytovacích zařízení v okrese Jihlava začal přibližovat tomuto ukazateli na úrovni ČR. V roce 2012 dochází pravděpodobně k nasycení trhu a, i přes vyplácení podpory, začíná počet hromadných UZ klesat, jak na úrovni okresu Jihlava, tak na úrovni celé ČR. Za celé sledované období se v tomto ohledu okres Jihlava přiblížil průměru ČR. Podobný průběh je i v počtu lůžek na osobu.

Podíl nezaměstnaných v okrese Jihlava i na území ČR má obdobný vývoj reagující na cyklický vývoj ekonomiky. Ve sledovaném období byl podíl nezaměstnaných osob v okrese Jihlava nižší, nebo na stejné úrovni, jak na území celé ČR. Jedinou výjimkou je rok 2009, kdy byl podíl nezaměstnaných osob v okrese Jihlava vyšší, což značí horší ekonomickou resilienci okresu Jihlava na ekonomické krize. Na konci sledovaného období byl podíl nezaměstnaných v okrese Jihlava nižší než na úrovni ČR a vzhledem k okolním vlivům nelze prokázat vliv vyplácené podpory.

Regionální HDP na osobu v Kraji Vysočina je za celé sledované období nižší než HDP na osobu ČR. Průběh vývoje je podobný, kdy bylo tempo růstu zpomaleno celosvětovou ekonomickou krizí v roce 2008. V roce 2009 – začátek vyplácení podpory z PRV – bylo tempo růstu regionálního HDP na osobu v Kraji Vysočina vyšší, než tempo růstu HDP na osobu ČR. Poté se tempo růstu vyrovnává a obrací. Za sledované období se rozdíl mezi HDP na osobu ČR a regionálním HDP na osobu v Kraji Vysočina zvýšil, což může být způsobeno inflací, ale i jinými vlivy, stejně tak jako vyšší tempo růstu v Kraji Vysočina v roce 2009, které mohlo být způsobeno vyplácenou podporou, ale i jinými vlivy, kterých je na území celého kraje velké množství.

Všechny výše zmíněné ukazatele jsou ovlivněny různými vlivy, ale ve sledovaném období se počet hromadných ubytovacích zařízení na osobu i lůžek na osobu v okrese Jihlava zvýšil oproti stavu ČR, zejména od doby vyplácení projektů. Podíl nezaměstnaných osob měl podobný průběh vývoje, ale prudší zvýšení podílu nezaměstnaných osob v roce 2009 v okrese Jihlava, značí horší ekonomickou resilienci tohoto regionu na ekonomické krize. Nelze prokázat vliv finanční podpory na podíl nezaměstnaných osob v okrese Jihlava vzhledem k dalším vlivům. Vývoj regionálního HPD na osobu Kraje Vysočina i HDP na osobu ČR má podobný průběh. V roce 2009 – první rok vyplácení podpory z PRV, se tempo růstu

regionálního HDP na osobu Kraje Vysočina zvýší, ale vzhledem k jiným vlivům nelze prokázat, do jaké míry bylo toto zvýšení tempa růstu způsobeno vyplacenou podporou z PRV. Žádný z ukazatelů se v okrese Jihlava od doby vyplácení finanční podpory oproti ČR nezhoršil, počet ubytovacích zařízení a lůžek se zvýšil, což může být způsobeno kromě jiných vlivů i vyplacenou podporou. Regionální HDP na osobu v Kraji Vysočina mělo menší tempo růstu než HDP na osobu ČR, což může být způsobeno inflací.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo na základě elementárních ekonomických ukazatelů prokázat pozitivní vliv agroturistiky na daný region. První část byla zaměřena na objasnění pojmů region, cestovní ruch, agroturistika a byla popsána její podpora. V rámci pojmu region byl definován venkovský region, regionální politika a nástroje rozvoje regionu a byla popsána ekonomická resilience regionu. V rámci pojmu cestovní ruch byly definovány druhy a formy cestovního ruchu, byla definována destinace, byly popsány dopady cestovního ruchu na destinaci a předpoklady regionu pro cestovní ruch. V rámci cestovního ruchu byl vymezen pojem udržitelný cestovní ruch, kam patří i venkovský cestovní ruch a agroturistika, dále byla popsána její finanční a marketingová podpora na území České republiky.

V práci byl zkoumán vývoj elementárních ekonomických ukazatelů ve vybraném regionu před obdržetím finanční podpory a po ní. Finanční podpora byla vyplácena přes státní zemědělský intervenční fond, který vyplácí zemědělským podnikatelům finanční podporu z evropských i národních zdrojů. Finanční podpora byla vyplácena z evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova, z „Programu rozvoje venkova“, osy III, kapitoly „Podpora cestovního ruchu“, který byl zaměřen na obnovu ubytovacích zařízení a vybudování infrastruktury cestovního ruchu na venkově. Tato podpora měla velký vliv na agroturistiku, protože z ní bylo vyplaceno velké množství projektů využívaných pro agroturistiku a infrastruktura pro účastníky cestovního ruchu v oblasti agroturistiky.

Vybraným regionem pro sledování vývoje ekonomických ukazatelů byl okres Jihlava. Region na úrovni okresu byl vybrán z důvodu dostupnosti dat. Okres Jihlava byl vybrán pro svůj venkovský charakter vhodný k aplikaci agroturistiky. Okres Jihlava se nachází v Kraji Vysočina, kam byla vyplácena jedna z nejvyšších sledovaných podpor. Tento region je oproti průměru České republiky spíše zaostalý, ale oproti průměru České republiky je zde nadprůměrně rozvinuto zemědělství. Agroturistika, vzhledem k předpokladům k jejímu provozování, zde není rozvinuta na takové úrovni, jakou nabízí potenciál daného území.

V tomto okresu byl zkoumán vývoj podílu nezaměstnaných a počtu ubytovacích zařízení a lůžek. Regionální HDP bylo zkoumáno kvůli dostupnosti údajů na úrovni Kraje Vysočina. Z okresu Jihlava byly na základě velikostí a datu vyplacení projektů vybrané tři obce (Třeštice, Dlouhá Brtnice a Pavlov), na kterých byl zkoumán vývoj obecních rozpočtů a jejich příjmů, nezaměstnanosti v obcích a počtu ekonomických subjektů v obci. Dále byl srovnán vývoj počtu ubytovacích zařízení a lůžek na osobu a podíl nezaměstnanosti v okrese Jihlava

se stavem v České republice a regionální HDP na osobu Kraje Vysočina s HDP na osobu v České republice.

Kromě vyplacené podpory ovlivňovaly zkoumané ekonomické ukazatele i následující vlivy:

- celosvětová ekonomická krize v roce 2008,
- ekonomický vývoj vyšších územních jednotek,
- vývoj nezaměstnanosti vyšších územních jednotek,
- vyplacená podpora z evropských i národních zdrojů v jiné oblasti (zejména podpora cestovního ruchu z regionálního operačního programu jihovýchod),
- otevírání/zavírání firem z jiných hospodářských sektorů v regionu nebo v okolí,
- inflace,
- populační růst,
- a další.

I když jsou ekonomické ukazatele těmito vlivy více či méně ovlivněny, většina ukazatelů vykazovala ve sledovaném období nárůst. Úroveň podílu nezaměstnaných v okrese Jihlava byla ve sledovaném období nižší než u průměru České republiky, jedinou výjimkou bylo období bezprostředně po celosvětové ekonomické krizi, kdy byl podíl nezaměstnaných v okrese Jihlava vyšší než v České republice. To značí sníženou ekonomickou resilienci tohoto regionu. Od doby vyplacení sledované podpory se podíl nezaměstnaných v okrese Jihlava snížil, což může být ovlivněno, kromě vyplacené podpory, i jinými vlivy.

Vývoj počtu ubytovacích zařízení a lůžek v okrese Jihlava i v České republice měl stejný průběh, kdy se tyto hodnoty u obou sledovaných regionů do roku 2012 držely přibližně na stejné úrovni, poté prudce stoupaly a od roku 2013, i přes nově vyplácené projekty, začínaly klesat. Mohlo to být způsobeno nasycením trhu v roce 2012 a následným ukončením činnosti některých jiných subjektů. Ve srovnání počtu ubytovacích zařízení a lůžek na osobu byly hodnoty v okrese Jihlava nižší než v České republice, ale ve sledovaném období se celorepublikovými hodnotám přiblížily. Od doby vyplacení projektů se počet těchto subjektů v okrese Jihlava oproti České republice zvýšil, což může být kromě jiných vlivů, způsobeno vyplacenou sledovanou podporou, která byla v Kraji Vysočina jedna z nejvyšších.

Kraj Vysočina je oproti ČR spíše zaostalejšího charakteru, což dokazuje nižší regionální HDP na osobu oproti HDP na osobu české republiky. Vývoj tohoto ukazatele má v obou

regionech stejný průběh a ve sledovaném období se rozdíl zvýšil, což může být způsobeno inflací. Na toto území působí velké množství vlivů a nelze prokázat vliv vyplácené podpory.

Vývoj rozpočtů sledovaných obcí a jejich příjmů měl podobný průběh. Tento průběh byl ovlivněn další řadou vlivů, jako jsou investice obcí, či vyplácené dotace, nicméně daňové příjmy obcí od doby vyplácené podpory vzrostly, na což může mít vliv vyplácená podpora. Nezaměstnanost v obcích měla také podobný průběh, kdy prudce vzrostla po nástupu ekonomické krize a poté, v době vyplácení finanční podpory klesala. Je možné, že to bylo částečně způsobeno vyplácenou ekonomickou podporou. Počet ekonomických subjektů v obcích stoupal přibližně stejným tempem nezávisle na vydané podpoře.

Většina zkoumaných ukazatelů byla více či méně ovlivněna celosvětovou ekonomickou krizí. Po této krizi byla vyplácená zkoumaná podpora, která měla sledované ukazatele v daném regionu pozitivní vliv, zejména na počet ubytovacích zařízení a lůžek. Počet ekonomických subjektů v obcích zůstal i přes vyplácenou podporu víceméně stejný a regionální HDP na osobu rostlo pomalejším tempem než HDP na osobu v ČR. Regionální HDP bylo sledováno na úrovni kraje, což značně rozsáhlejší území, dále je srovnání regionálního HDP ovlivněno inflací a jiným druhem finanční podpory vypláceným do jiných regionů.

I přes to lze považovat vliv vydané finanční podpory na region pozitivní a dosažené závěry alespoň z části potvrzují hypotézu, že agroturistika zvyšuje odolnost obcí a regionů vůči ekonomickým šokům. Jednou možností, jak tuto vyplácenou podporu zefektivnit by byla širší marketingová propagace agenturou Czechtourism a aplikací destinačního managementu na lokální úrovni.

ZDROJE

- [1] BRYCHTOVÁ, Šárka. Úvod do regionalistiky: pro prezenční formu studia. Vyd. 1. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2006, 121 s. ISBN 80-719-4871-3.
- [2] BLAŽEK, Jiří a David UHLÍŘ. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. Vyd. 2., přeprac. a rozš. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1974-3.
- [3] *CEU-ETC Joint Seminar: rural tourism : a solution for employment, local development and environment = Séminaire conjoint CEU-CET : le tourisme rural : une solution pour l'emploi, le développement local et l'environnement*. Madrid, Spain: World Tourism Organization, 1997, v, 106 p. ISBN 92-844-0218-2.
- [4] *Czechtourism: Česká centrála cestovního ruchu* [online]. [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://www.czechtourism.cz/>
- [5] *Czechtourism: Česká centrála cestovního ruchu. Mapa turistických regionů a oblastí* [online]. [cit. 2016-04-08]. Dostupné z: <http://www.czechtourism.cz/nase-sluzby-pro-vas/spoluprace-s-regiony/mapa-turisticky-ch-regionu-a-oblasti,-kontakty/>
- [6] Česká republika od roku 1989 v číslech: Tab.01.01. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ceska-republika-od-roku-1989-v-cislech#09>
- [7] Česká republika od roku 1989 v číslech: Tab.04.01. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ceska-republika-od-roku-1989-v-cislech#09>
- [8] Česká republika od roku 1989 v číslech: Tab.05.08. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ceska-republika-od-roku-1989-v-cislech#09>
- [9] Česká republika od roku 1989 v číslech: Tab.10.01. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ceska-republika-od-roku-1989-v-cislech#09>
- [10] Český statistický úřad. *Charakteristika kraje Vysočina* [online]. [cit. 2016-04-11]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xj/charakteristika_kraje
- [11] Český statistický úřad. *Charakteristika okresu Jihlava* [online]. [cit. 2016-04-11]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xj/charakteristika_kraje

- [12] Český statistický úřad: *Okres Jihlava – Časové řady* [online]. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xj/okres_jihlava
- [13] Český statistický úřad. *Metodika - časové řady cestovní ruch* [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/metodika_casove_rady_cestovni_ruch
- [14] Český statistický úřad: Časové řady za jednotlivé správní obvody ORP – ORP Jihlava [online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xj/orp_jihlava
- [15] Český statistický úřad: Časové řady za jednotlivé správní obvody ORP – ORP Telč. [online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xj/orp_telc
- [16] Český statistický úřad: Časové řady za kraj Vysočina. 1. část - Území, životní prostředí, obyvatelstvo, makroekonomické ukazatele [online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xj/casove_rady
- [17] Český statistický úřad: Veřejná databáze. *Vše o území: Dlouhá Brtnice (okres Jihlava)* [online]. [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31588&u=__VUZEMI__43__587010#profil31609%5Bfrm%5D=TABULKA&profil31609%5Btypzobr%5D=T&profil31609%5Brnazev%5D=P&profil31609%5Bident_pvo%5D=PU-MOSZV-ORGPF&profil31609%5Bpvo_cnt%5D=1
- [18] Český statistický úřad: Veřejná databáze. *Vše o území: Pavlov (okres Jihlava)* [online]. [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31588&u=__VUZEMI__43__587681#
- [19] Český statistický úřad: Veřejná databáze. *Vše o území: Třeštice (okres Jihlava)* [online]. [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31588&u=__VUZEMI__43__588041#profil31609=page%3Dprofil-
- [20] FORET, Miroslav. *Cestovní ruch v regionálním rozvoji*. 1. vyd. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2013, 137 s. ISBN 978-80-7375-739-7.
- [21] GOELDNER, Charles R a J RITCHIE. *Cestovní ruch: principy, příklady, trendy*. 1. vyd. Brno: BizBooks, 2014, xviii, 545 s. ISBN 978-80-265-0298-2.

- [22] HUDEČKOVÁ, Helena, Michal LOŠTÁK a Adéla ŠEVČÍKOVÁ. Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova: pro prezenční formu studia. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2006, 189 s. ISBN 80-213-1413-3.
- [23] Kraj Vysočina. *O Kraji* [online]. [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: <http://www.kr-vysocina.cz/vitejte-na-vysocine/d-4000086/p1=1205>
- [24] Mapy.cz. *Katastr obce Dlouhá Brtnice* [online]. [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?x=15.5965285&y=49.3201963&z=11&l=0&source=muni&id=5109>
- [25] Mapy.cz. *Katastr obce Pavlov* [online]. [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?x=15.5811205&y=49.3215009&z=11&l=0&source=muni&id=5163>
- [26] Mapy.cz. *Obec Třeštice* [online]. [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?x=15.3647326&y=49.2389272&z=12&l=0&source=muni&id=5186>
- [27] MAŠTÁLKA Martin. *Přednášky předmětu Teorie regionálního rozvoje*. Pardubice, 2015
- [28] MATOUŠKOVÁ, Zdena. *Regionální a municipální ekonomika*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2000. ISBN 80-245-0061-2.
- [29] Ministerstvo financí: Rozklikávací rozpočet obce. *Rozpočet obce: Dlouhá Brtnice* [online]. [cit. 2016-04-06]. Dostupné z: <http://www.rozpocetobce.cz/seznam-obci/587010-dlouha-brtnice/timeline>
- [30] Ministerstvo financí: Rozklikávací rozpočet obce. *Rozpočet obce: Pavlov* [online]. [cit. 2016-04-06]. Dostupné z: <http://www.rozpocetobce.cz/seznam-obci/587681-pavlov/timeline>
- [31] Ministerstvo financí: Rozklikávací rozpočet obce. *Rozpočet obce: Třeštice* [online]. [cit. 2016-04-06]. Dostupné z: <http://www.rozpocetobce.cz/seznam-obci/588041-trestice/timeline>
- [32] Ministerstvo pro místní rozvoj: Regionální rada regionu soudržnosti Jihovýchod. *Rozvoj infrastruktury pro cestovní ruch (oblast podpory 2.1)* [online]. [cit. 2016-04-04].

Dostupné z: <http://www.jihovychod.cz/pro-zadatele/oblasti-dotace/cestovni-ruch/turisticka-infrastruktura>

- [33] Ministerstvo pro místní rozvoj: Strukturální fondy. *EVROPSKÝ ZEMĚDĚLSKÝ FOND PRO ROZVOJ VENKOVA* [online]. [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: [http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Informace-a-dokumenty/slovník-pojmu/E/Evropsky-zemedelsky-fond-pro-rozvoj-venkova-\(EAFRD](http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Informace-a-dokumenty/slovník-pojmu/E/Evropsky-zemedelsky-fond-pro-rozvoj-venkova-(EAFRD)
- [34] MPSV: Integrovaný portál. *Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska: Nezaměstnanost v obcích a regionech - okres Jihlava* [online]. [cit. 2016-04-07]. Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem/?_piref37_240429_37_240428_240428.next_page=%2Findex.do&_piref37_240429_37_240428_240428.statse=2000000000019&_piref37_240429_37_240428_240428.statk=0&_piref37_240429_37_240428_240428.send=send&_piref37_240429_37_240428_240428.stat=2000000000111&_piref37_240429_37_240428_240428.obdobi=A&_piref37_240429_37_240428_240428.rok=2016&_piref37_240429_37_240428_240428.uzemi=122000&ok=Vybrat
- [35] PÁSKOVÁ, Martina a Josef ZELENKA. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002, 448 s.
- [36] Slovník cizích slov: abz [online]. [cit. 2016-02-29]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/resilience>
- [37] Státní zemědělský intervenční fond: Pomáháme českému zemědělství. *O nás* [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <https://www.szif.cz/cs/o-nas>
- [38] Státní zemědělský a intervenční fond: Pomáháme českému zemědělství. *Podpora agroturistiky a pravidla pro žadatele* [online]. [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: <https://www.szif.cz/cs/prv2014-642#>
- [39] Státní zemědělský a intervenční fond: Pomáháme českému zemědělství. *Program rozvoje venkova 2014 - 2020* [online]. [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: https://www.szif.cz/cs/prv2014-zakladni_informace
- [40] Státní zemědělský intervenční fond: Pomáháme českému zemědělství. *Program rozvoje venkova: Podpora cestovního ruchu* [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <https://www.szif.cz/cs/podpora-cestovniho-ruchu#>
- [41] SVOBODA, Ondřej a Martin MAŠTÁLKA. The resilience of czech regions to economic crisis. XVI. *Sborník příspěvků - mezinárodní kolokvium o regionálních*

- vědách*. Valtice, 2013. DOI: 10.5817/CZ.MUNI.P210-6257-2013-61. Dostupné z: https://is.muni.cz/do/econ/soubory/katedry/kres/4884317/41725568/62_2013.pdf
- [42] SZIF. *Přehled schválených žádostí v opatření III. 1.3*. Praha 1, 2016. Interní materiály SZIF.
- [43] THÖNDLOVÁ, Gabriela. Komparativní analýza agroturistiky v České republice a ve Svobodném státu Bavorsku. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2011, 131 s. Studie (Národohospodářský ústav Josefa Hlávky). ISBN 978-80-86729-67-1.
- [44] *Úspěšné projekty Programu rozvoje venkova*. Praha: Ministerstvo zemědělství, odbor Řídicí orgán PRV, 2012. ISBN 978-80-7434-058-1. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/178159/Uspesne_projekty_PRV.pdf
- [45] VÁCLAVÍK Tom. Agroturistika na ekofarmách: Jak na to. *Ministerstvo zemědělství* [online]. [cit. 2015-12-04]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/38603/Agroturistika_na_ekofarmach.pdf
- [46] Význam Slova. *Vyznamslova.com* [online]. [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <http://www.vyznam-slova.com/Synergick%C3%BD%20efekt>
- [47] WOKOUN, René a Pavel MATES (eds.). *Management regionální politiky a reforma veřejné správy*. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-720-1608-3.
- [48] WOKOUN, René. *Regionální rozvoj: (východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování)*. Praha: Linde, 2008, 475 s. ISBN 978-80-7201-699-0.
- [49] ZÁVODNÁ, Lucie Sára. *Udržitelný cestovní ruch: principy, certifikace a měření*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4576-2.